

Fiskální výhled České republiky
listopad 2015

Ministerstvo financí ČR
Letenská 15, 118 10 Praha 1

Tel.: 257 041 111

E-mail: Fiscal.Outlook@mfcz.cz

ISSN 1804-7998

Vychází 2× ročně, zdarma

Elektronický archiv:
<http://www.mfcz.cz/FiskalniVyhled>

Fiskální výhled

České republiky

listopad 2015

Obsah

Úvod	1
1 Hospodářský vývoj a fiskální politika	2
1.1 Makroekonomický vývoj.....	2
1.2 Záměry fiskální politiky	3
2 Krátkodobý vývoj hospodaření sektoru vládních institucí.....	5
2.1 Hospodaření sektoru vládních institucí v ČR v roce 2014.....	5
2.2 Hospodaření sektoru vládních institucí v ČR v roce 2015.....	7
2.3 Mezinárodní srovnání.....	10
3 Střednědobý fiskální výhled.....	14
3.1 Střednědobý výhled a výdajový rámec.....	14
3.2 Střednědobý výhled sektoru vládních institucí.....	15
3.3 Analýza citlivosti	21
3.4 Dlouhodobá udržitelnost veřejných financí.....	23
4 Veřejné rozpočty – peněžní toky (GFS 2001)	26
4.1 Veřejné rozpočty v roce 2015.....	26
4.2 Veřejné rozpočty v roce 2016.....	27
5 Fiskální impuls.....	28
5.1 Definice pojmu	28
5.2 Input přístup – strana vstupů	28
5.3 Output přístup – strana výstupů.....	30
5.4 Závěr	31
6 Reforma fiskálního rámce v ČR	33
6.1 Pravidlo výdajů státního rozpočtu a státních fondů.....	33
6.2 Pravidlo pro výši dluhu sektoru vládních institucí	36
6.3 Pravidlo pro územní samosprávné celky	36
6.4 Nezávislá fiskální instituce	37
6.5 Transparentnost	38
7 Použitá literatura	39
A Tabulková příloha – metodika GFS 2001	42
B Tabulková příloha – metodika ESA 2010	47
C Seznamy tematických kapitol a boxů předchozích Fiskálních výhledů ČR.....	58

Fiskální výhled ČR je zpracováván v odboru Finanční politika MF ČR s pololetní periodicitou (publikován zpravidla koncem května a listopadu). Zahrnuje predikci na běžný a následující rok (tj. do roku 2016), u některých ukazatelů pak i výhled na další 2 roky (tj. do roku 2018). Publikace je dostupná na internetových stránkách MF ČR na adrese:

<http://www.mfcr.cz/FiskalniVyhled>

Nedílnou součástí Fiskálního výhledu ČR je i metodická příručka, která definuje, upřesňuje a vysvětluje řadu pojmů, metod a použitých statistik.

Rádi přivítáme relevantní připomínky nebo náměty, které poslouží ke zkvalitnění publikace a přiblíží ji potřebám uživatelů. Případné připomínky prosím zasílejte na adresu:

Fiscal.Outlook@mfcr.cz

Seznam tabulek

Tabulka 1.1: Hlavní makroekonomické indikátory (2014–2018)	3
Tabulka 1.2: Nastavení fiskální politiky (2012–2018)	4
Tabulka 2.1: Příjmy sektoru vládních institucí (2009–2015).....	6
Tabulka 2.2: Výdaje sektoru vládních institucí (2009–2015)	6
Tabulka 2.3: Saldo sektoru vládních institucí a jeho subsektorů (2009–2015).....	7
Tabulka 2.4: Dluh sektoru vládních institucí, jeho subsektorů a změna hrubého dluhu (2009–2015)	7
Tabulka 2.5: Vývoj akruálních daňových příjmů a příslušných makroekonomickýchází v 1. pololetí 2015.....	10
Tabulka 3.1: Úprava původního střednědobého výdajového rámce.....	15
Tabulka 3.2: Rozdíly mezi střednědobým výdajovým rámcem schváleným v roce 2014 a upraveným v roce 2015 a nově navržené částky Rámce do roku 2018.....	15
Tabulka 3.3: Hospodaření sektoru vládních institucí.....	15
Tabulka 3.4: Výhled příjmů sektoru vládních institucí.....	17
Tabulka 3.5: Struktura diskrečních opatření (2016–2018)	18
Tabulka 3.6: Výhled výdajů sektoru vládních institucí.....	19
Tabulka 3.7: Hrubý konsolidovaný dluh sektoru vládních institucí	20
Tabulka 3.8: Strukturální saldo sektoru vládních institucí (metoda OECD)	21
Tabulka 3.9: Modelové scénáře makroekonomických simulací	22
Tabulka 3.10: Základní makroekonomické a demografické předpoklady projekcí.....	24
Tabulka 3.11: Projekce dlouhodobých výdajů 2013–2060	24
Tabulka 5.1: Fiskální impuls (input přístup).....	29
Tabulka 5.2: Odhady multiplikátorů vládních příjmů a výdajů	30
Tabulka 5.3: Faktory ovlivňující velikost fiskálního multiplikátoru	31
Tabulka 5.4: Vývoj HDP a fiskální impuls	31
Tabulka A.1: Příjmy veřejných rozpočtů	42
Tabulka A.2: Příjmy veřejných rozpočtů (podíl na HDP)	43
Tabulka A.3: Výdaje veřejných rozpočtů	44
Tabulka A.4: Výdaje veřejných rozpočtů (podíl na HDP)	44
Tabulka A.5: Saldo veřejných rozpočtů.....	45
Tabulka A.6: Struktura salda veřejných rozpočtů	45
Tabulka A.7: Zdroje a užití veřejných rozpočtů.....	45
Tabulka A.8: Dluh veřejných rozpočtů.....	46
Tabulka B.1: Příjmy sektoru vládních institucí.....	47
Tabulka B.2: Daňové příjmy sektoru vládních institucí.....	48
Tabulka B.3: Daňové příjmy sektoru vládních institucí (podíl na HDP).....	49
Tabulka B.4: Příjmy subsektoru ústředních vládních institucí	49
Tabulka B.5: Příjmy subsektoru místních vládních institucí.....	50
Tabulka B.6: Příjmy subsektoru fondů sociálního zabezpečení	50
Tabulka B.7: Výdaje sektoru vládních institucí	51
Tabulka B.8: Výdaje sektoru vládních institucí (podíl na HDP)	52
Tabulka B.9: Výdaje subsektoru ústředních vládních institucí	52
Tabulka B.10: Výdaje subsektoru místních vládních institucí	53
Tabulka B.11: Výdaje subsektoru fondů sociálního zabezpečení	53
Tabulka B.12: Saldo sektoru vládních institucí podle subsektorů.....	54
Tabulka B.13: Dluh sektoru vládních institucí podle finančních instrumentů	54

Tabulka B.14: Dluh sektoru vládních institucí podle finančních instrumentů (podíl na HDP)	55
Tabulka B.15: Saldo a dluh sektoru vládních institucí zemí EU (2011–2015)	56
Tabulka B.16: Transakce sektoru vládních institucí zemí EU (2014).....	57

Seznam obrázků

Obrázek 2.1: Poskytování zdravotní péče nemocnicí mimo sektor vládních institucí (1) a v sektoru vládních institucí (2)	8
Obrázek 2.2: Vývoj reálného HDP a inkasa daňových příjmů	9
Obrázek 2.3: Struktura nominálního růstu HDP dle užití.....	9
Obrázek 2.4: Struktura nominálního růstu HDP dle důchodů	9
Obrázek 2.5: Saldo sektoru vládních institucí ve vybraných zemích EU (2012–2015).....	12
Obrázek 2.6: Dluh sektoru vládních institucí ve vybraných zemích EU (2012–2015).....	12
Obrázek 2.7: Spready vůči německým dluhopisům ve vybraných zemích EU (leden 2008 až říjen 2015)	13
Obrázek 3.1: Projekce salda důchodového účtu.....	25
Obrázek 4.1: Salda veřejných rozpočtů (2007–2016).....	26
Obrázek 6.1: Statický pohled na fiskální politiku	33
Obrázek 6.2: Dynamický pohled na fiskální politiku	33
Obrázek 6.3: Strukturální saldo a střednědobý rozpočtový cíl v ČR	34
Obrázek 6.4: Rozdělení růstu reálného HDP v ČR.....	35
Obrázek 6.5: Meziroční růst reálného HDP v ČR.....	35
Obrázek 6.6: Vyhodnocení pravidla pro obce za rok 2014	37
Obrázek 6.7: Vyhodnocení pravidla pro kraje za rok 2014.....	37

Seznam boxů

Box 1: Rozšíření sektoru vládních institucí	8
Box 2: Růst české ekonomiky a vývoj daňových příjmů v roce 2015.....	9
Box 3: Technika výdajového pravidla	35

Seznam použitých zkratk

b.c.	běžné ceny
CZK	kódové označení české koruny
ČNB	Česká národní banka
ČSÚ	Český statistický úřad
ECB	Evropská centrální banka
EK	Evropská komise
ESA 2010	Evropský systém národních a regionálních účtů z roku 2010
EU, EU28	Evropská unie (svým pokrytím zahrnuje všech 28 zemí)
EUR	kódové označení eura
GFS 2001	Vládní finanční statistika z roku 2001
HDP	hrubý domácí produkt
HPP	hrubý provozní přebytek
MF ČR	Ministerstvo financí ČR
p.a.	per annum (za rok)
p.b.	procentní bod
s.c.	stálé ceny

Značky použité v tabulkách

Pomlčka (–) na místě čísla značí, že se jev nevyskytoval nebo zápis není z logických důvodů možný.

Uzávěrka datových zdrojů

Makroekonomické datové zdroje v této publikaci jsou vztaženy k 12. říjnu 2015, fiskální data k 13. listopadu 2015, výnosy státních dluhopisů k 11. listopadu 2015 a mezinárodní srovnání k 21. říjnu 2015 a 5. listopadu 2015.

Poznámka

Součtové údaje publikované v tabulkách mohou být v některých případech zatíženy nepřesností na posledním desetinném místě vzhledem k zaokrouhlování.

Úvod

Rok 2015 přinesl v oblasti fiskální politiky hned několik výjimečných událostí, především pak v oblasti investiční aktivity a výnosů státních dluhopisů. Výše investic sektoru vládních institucí je největší minimálně od roku 1995. I po zohlednění pronájmu bojových letounů JAS-39 Gripen převyšuje hodnota investic nejvyšší předkrizovou úroveň o více než 10 mld. Kč. Výrazně tomu napomohlo rychlejší využívání prostředků z evropských fondů.

Druhým fenoménem jsou rekordně nízké výnosy státních dluhopisů. Dne 28. srpna 2015 se podařilo poprvé v historii ČR prodat na primárním trhu střednědobé dluhopisy se záporným výnosem $-0,001\%$ v hodnotě téměř 4,2 mld. Kč. V důsledku tohoto úspěchu byly emitovány další, tentokrát se splatností v roce 2017 a s nulovým kupónem. Při jejich prodeji 11. září 2015 se podařilo dosáhnout výnosu $-0,212\%$ s objemem v hodnotě 16,6 mld. Kč, při další tranši ze 14. října 2015 byly emitovány dluhopisy s výnosem $-0,323\%$ v objemu 9,2 mld. Kč. V neposlední řadě v aukci ze dne 11. listopadu 2015 byly umístěny střednědobé a dlouhodobé státní dluhopisy v celkové jmenovité hodnotě 11,0 mld. Kč při průměrném výnosu $-0,332\%$ p.a. Pokladniční poukázky se kontinuálně se záporným úrokovým výnosem obchodují na primárním trhu od září roku 2015. Na sekundárním trhu se dostaly průměrné měsíční sazby střednědobých dluhopisů se splatností 2 roky do záporných čísel v dubnu roku 2015 a od srpna roku 2015 se v nich kontinuálně drží (v říjnu 2015 činila $-0,28\%$). V říjnu roku 2015 byla zaznamenána i záporná průměrná měsíční sazba na sekundárním trhu u dluhopisů se zbytkovou splatností 5 let ($-0,05\%$).

Z hlediska budoucího směru fiskální politiky je momentálně diskutovaným tématem výše deficitu státního rozpočtu na rok 2016. Koalice se již během projednávání Konvergenčního programu shodla na výši deficitu 70 mld. Kč (usnesení vlády č. 319/2015), který se podařilo udržet. S přihlédnutím k ekonomickému růstu v letošním roce bývá navržena výše deficitu státního rozpočtu označována jako málo ambiciózní. Tato námitka není zcela opodstatněná. Z hlediska makroekonomického vývoje rok 2015 sice výrazně překvapil (očekáváme reálný růst ekonomiky ve výši $4,5\%$), nicméně je nutné ho chápat jako výjimečný z důvodu několika klíčových faktorů. Jde především o fiskální stimul tažený masivními investicemi spolufinancovanými prostředky z programového období 2007–2013, a dále pak nízké ceny ropy. V následujících letech očekáváme zvolnění tempa růstu HDP postupně na $2,7\%$ a $2,4\%$. Přímo úměrný vliv reálného růstu HDP na růst daňových příjmů je relevantní pouze tehdy, pokud by byl nulový cenový růst, neměnná důchodová struktura a struktura užití HDP, nemluvě o stabilitě daňových sazeb či legislativních základen pro odvod daní. Proto je reálný růst HDP pouze spíše indikativním ukazatelem pro nárůst daňových příjmů. Namísto něj je vhodnější sledovat nominální vývoj makroekonomických základen jednotlivých daňových titulů, především spotřeby domácností a vývoj mezd a platů. Odhady těchto veličin se v predikcích MF ČR na letošní a příští rok v průběhu roku 2015 měnily mnohem méně než reálný růst HDP. Vzestupné odhady reálného růstu v letošním roce jdou totiž na vrub především silné investiční aktivitě, která však primárně není daňově účinná.

Za oblast celého sektoru vládních institucí dostala ČR ze strany EU doporučení, aby v roce 2016 zajistila fiskální úsilí (tj. změnu strukturálního salda) ve výši $0,5\%$ HDP. Podle aktuálních propočtů by konsolidace v této výši vyžadovala dodatečné úspory ve výši cca 10 mld. Kč, což není ve světle aktuálních problémů (především rizika pocházející z vnějšího prostředí včetně migrační krize) dosažitelné. Na druhou stranu se vláda ve své strategii, zejména vlivem opatření pro lepší výběr daní, snaží o proticyklickou fiskální politiku a od roku 2016 by strukturální saldo mělo v každém roce výhledu klesat.

Předkládaný Fiskální výhled vychází z říjnové Makroekonomické predikce ČR Ministerstva financí (MF ČR, 2015c) a z návrhu státního rozpočtu a rozpočtů státních fondů na rok 2016 včetně návrhu střednědobého výhledu do roku 2018. V rozpočtových dokumentech se odráží program koaliční vlády, zejména pak prorůstová orientace hospodářské politiky. Nicméně vše je podřízeno cíli bezpečně udržet saldo sektoru vládních institucí nad hraniční hodnotou -3% HDP. Pro rok 2016 odhadujeme celkové saldo sektoru

vládních institucí na úrovni $-1,2\%$ HDP a s ekonomickým růstem i poklesem strukturálního salda by se měl tento indikátor postupně zlepšovat.

Aktuální Fiskální výhled přináší tradičně tematickou kapitulu. Toto vydání obsahuje hned dvě. První z nich se věnuje přístupu MF ČR k výpočtu vlivu fiskální politiky na reálnou ekonomiku, tzv. fiskálnímu impulsu. Výpočet fiskálního impulsu jako původního přístupu MF ČR je zaměřen na využití tzv. input přístupu, otázka multiplikátorů a kvantifikovaného dopadu do samotného HDP je zpracována s využitím studií, které velikost multiplikátorů fiskální politiky pro ČR počítají. Druhá tematická kapitola popisuje aktuální znění vládních návrhů zákonů o rozpočtové odpovědnosti. Tím především vycházíme vstříc poptávce odborné veřejnosti, která si tyto informace často žádá. Je však nutné zdůraznit, že aktuální podoba se při projednávání v parlamentu může samozřejmě ještě změnit.

Součástí Fiskálního výhledu je již tradičně rozsáhlá tabulková příloha, která je v plných časových řadách volně ke stažení na stránkách Ministerstva financí ČR (www.mfcr.cz/FiskalniVyhled).

1 Hospodářský vývoj a fiskální politika

1.1 Makroekonomický vývoj

Po mimořádně silném růstu v 1. čtvrtletí 2015, který byl ale zčásti dán jednorázovými faktory, se mezičtvrtletní růst reálného HDP ve 2. čtvrtletí zpomalil na 1,1 %. Reálná hrubá přidaná hodnota, která na rozdíl od HDP nezahrnuje saldo daní a dotací na produkty, v porovnání s 1. čtvrtletím 2015 vzrostla o 0,9 %. Dynamický růst české ekonomiky tak pokračoval.

Předpokládáme, že se reálný HDP za celý rok 2015 zvýší o 4,5 %.¹ Mnohé z příčin robustního růstu české ekonomiky lze ale označit za jednorázové faktory, jejichž působení je omezeno pouze na letošní rok. Jde zejména o spolufinancování projektů z fondů EU z programového období 2007–2013, fiskální stimulaci (která částečně souvisí s fondy EU), pozitivní nabídkový šok v podobě meziročního propadu korunové ceny ropy a v neposlední řadě též statistický efekt mimořádně silného růstu v 1. čtvrtletí 2015. V roce 2016 by se ekonomický růst po odeznění těchto faktorů mohl zpomalit na 2,7 %, pro roky 2017 a 2018 pak počítáme s růstem HDP o 2,4 %.

Hlavním tahounem růstu by v horizontu výhledu měla být domácí poptávka, a to jak spotřeba, tak investice. Očekáváme, že saldo zahraničního obchodu ve stálých cenách bude růst HDP v roce 2015 mírně tlumit, v dalších letech by ale jeho vliv měl být nepatrně pozitivní. Růst ekonomik hlavních obchodních partnerů je kompenzován zvýšenými dovozy, danými růstem domácí poptávky a vysokou dovozní náročností českého exportu.

Růst reálné spotřeby domácností v roce 2015 o 2,9 % bude podpořen velmi nízkou inflací, v dalších letech by se růst spotřeby domácností mohl zpomalit na 2,5 % v roce 2016, resp. 2,3 % v letech 2017–2018. V celém horizontu predikce i výhledu bude na zvyšování výdajů domácností na konečnou spotřebu příznivě působit zlepšování situace na trhu práce a růst objemu mezd a platů.

Investiční aktivita bude pozitivně ovlivněna růstem hrubého provozního přebytku a dynamikou domácí poptávky. V roce 2015 by navíc měla k růstu investic přispět snaha o maximální využití prostředků z minulé finanční perspektivy, a projeví se také jednorázový efekt pronájmu letounů JAS-39 Gripen (ten ale neovlivní HDP, neboť tato transakce zároveň zvýší dovoz). Tvorba hrubého fixního kapitálu by tak v roce 2015 mohla vzrůst o 8,2 %, pro rok 2016 je očekáváno zpo-

malení růstu na 2,9 %, částečně v důsledku pravděpodobně pozvolného náběhu nových projektů z fondů EU v rámci finanční perspektivy 2014–2020. V letech výhledu by růst tvorby hrubého fixního kapitálu mohl mírně přesahovat 3 %.

Průměrná míra inflace by v roce 2015 – stejně jako v roce 2014 – měla dosáhnout jen 0,4 %. Hlavním protiinflačním faktorem je pozitivní nabídkový šok v podobě výrazného meziročního poklesu ceny ropy, protiinflačně však působí také klesající ceny výrobců v eurozóně a pokles jednotkových nákladů práce. V opačném směru se začínají projevovat poptávkové tlaky dané dynamickým růstem HDP a pravděpodobně již uzavřenou produkční mezerou. Proinflačně působí též kurz CZK/USD. Po odeznění výše zmíněného pozitivního nabídkového šoku by se v roce 2016 měla inflace zrychlit. Hlavní faktory ovlivňující inflaci by měly působit buď neutrálně (měnový kurz), anebo proinflačně (rostoucí poptávka ve spojení se zvětšující se kladnou produkční mezerou, růst ceny ropy a jednotkových nákladů práce). Průměrná míra inflace by tak měla dosáhnout 1,1 %. V letech výhledu by se již inflace měla nacházet v těsné blízkosti inflačního cíle ČNB.

V souvislosti s očekávaným růstem ekonomiky by se měla zlepšovat také situace na trhu práce. Průměrná míra nezaměstnanosti by letos mohla klesnout z 6,1 % v roce 2014 na 5,2 % v roce 2015. V dalších letech by její snižování mělo být pozvolné, neboť bude narážet na zvyšující se strukturální omezení – se snižující se mírou nezaměstnanosti lze očekávat narůstající frikce v podobě nesouladu mezi nabídkou a poptávkou po práci, a míra nezaměstnanosti by tak v roce 2018 mohla činit 4,7 %. Zaměstnanost by se v letošním roce mohla zvýšit o 1,3 %, v letech 2016–2018 by však měla růst výrazně pomalejším tempem. Růst objemu mezd a platů by měl v celém horizontu predikce i výhledu mírně přesahovat 4 %, a to nejen díky předpokládanému zlepšování situace soukromého sektoru, ale i vlivem růstu platů v sektoru vládních institucí.

Běžný účet platební bilance by v letech 2015 i 2016 mohl vykazat mírný přebytek. Vysoký přebytek bilance zboží a služeb bude kromě očekávaného zlepšení výkonnosti ekonomik hlavních obchodních partnerů podpořen nízkou cenou ropy, opačný vliv na saldo běžného účtu však bude mít pokračující prohlubování schodku bilance prvotních důchodů. Tento faktor stojí i za předpokládaným přechodem salda běžného účtu do mírného schodku (0,2–0,3 % HDP) v letech výhledu.

Rizika predikce považujeme za vychýlená směrem dolů, a to zejména kvůli rizikům ve vnějším okolí české

¹ Dle odhadu ČSÚ z 27. listopadu reálný HDP ve 3. čtvrtletí 2015 meziročně vzrostl o 4,5 %, vůči předchozímu čtvrtletí se zvýšil o 0,5 %. Při zachování predikovaného mezičtvrtletního růstu HDP ve výši 0,6 % ve 4. čtvrtletí vychází růst reálného HDP pro rok 2015 stále na 4,5 % publikovaných v říjnové Makroekonomické predikci.

ekonomiky. Jedná se především o nejistoty spjaté se zpomalováním čínské ekonomiky, načasováním zvyšování měnově-politických sazeb v USA a dalším vývojem v kauze týkající se manipulací s měřením emisí u dieselových motorů vozů koncernu Volkswagen, u které zatím nepočítáme s příliš významným makroekonomickým dopadem.

Nestabilita a eskalace konfliktů na Blízkém východě a v severní Africe vyvolaly vážnou migrační krizi, jejíž ekonomický dopad však nelze zatím odhadnout. S ohledem na nízký počet žadatelů o azyl v ČR by ale přímé dopady na českou ekonomiku měly být zanedbatelné.

Tabulka 1.1: Hlavní makroekonomické indikátory (2014–2018)

		2014	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
		Skutečnost	Současná predikce a výhled					Fiskální výhled květen 2015		
Hrubý domácí produkt	<i>mlđ. Kč, b.c.</i>	4261	4482	4642	4820	5014	4467	4644	4816	5002
	<i>růst v %, s.c.</i>	2,0	4,5	2,7	2,4	2,4	2,7	2,5	2,3	2,3
Spotřeba domácností	<i>růst v %, s.c.</i>	1,5	2,9	2,5	2,3	2,3	2,8	2,3	2,2	2,1
Spotřeba vlády	<i>růst v %, s.c.</i>	1,8	2,2	2,0	1,5	1,3	1,7	1,6	1,5	1,3
Tvorba hrubého fixního kapitálu	<i>růst v %, s.c.</i>	2,0	8,2	2,9	3,4	3,2	5,3	4,2	3,2	3,2
Příspěvek zahr. obchodu k růstu HDP	<i>p.b., s.c.</i>	-0,2	-0,2	0,3	0,2	0,2	-0,3	0,0	0,1	0,1
Deflátor HDP	<i>růst v %</i>	2,5	0,7	0,9	1,4	1,6	1,9	1,4	1,4	1,5
Průměrná míra inflace	<i>%</i>	0,4	0,4	1,1	1,9	1,9	0,3	1,5	1,8	1,9
Zaměstnanost	<i>růst v %</i>	0,8	1,3	0,3	0,1	0,1	0,7	0,2	0,1	0,1
Míra nezaměstnanosti	<i>průměr v %</i>	6,1	5,2	4,9	4,8	4,7	5,7	5,5	5,4	5,3
Objem mezd a platů dom. koncept	<i>růst v %, b.c.</i>	1,9	4,2	4,3	4,3	4,3	4,0	4,1	4,1	4,1
Saldo běžného účtu	<i>% HDP</i>	0,6	0,7	0,2	-0,2	-0,3	1,3	0,9	0,4	0,0
Předpoklady:										
Směnný kurz CZK/EUR		27,5	27,3	27,1	26,8	26,2	27,5	27,5	27,2	26,8
Dlouhodobé úrokové sazby 10 let	<i>% p.a.</i>	1,6	0,7	1,2	1,5	1,8	0,6	0,8	1,2	1,8
Ropa Brent	<i>USD/barel</i>	99,0	54,3	58,8	67,5	72,3	60,2	68,3	73,5	77,3
HDP eurozóny EA12	<i>růst v %, s.c.</i>	0,8	1,4	1,6	2,0	2,1	1,4	1,8	1,9	2,1

Pozn.: Údaje za zaměstnanost a za míru nezaměstnanosti jsou odvozeny dle metodiky Výběrového šetření pracovních sil.
Zdroj: MF ČR (2015a, 2015c).

1.2 Záměry fiskální politiky

Na základě výsledků říjnové notifikace vládního deficitu a dluhu (Eurostat, 2015b) by měl deficit sektoru vládních institucí v roce 2015 dosáhnout hodnoty 1,9 % HDP. Přestože se jedná o stejný výsledek jako v roce 2014, odhadujeme, že v důsledku měnící se cyklické složky se strukturální saldo zhorší z -1,1 % HDP v roce 2014 na -1,9 % HDP v roce 2015. V následujících letech by se měla projevit zejména opatření proti daňovým únikům, která by postupně měla zajistit návrat prakticky na střednědobý rozpočtový cíl, který pro ČR odpovídá strukturálnímu saldu ve výši -1 % HDP. To potvrzuje vládou deklarovanou změnu v nastavení fiskální politiky a dočasné přerušení fiskální restriktce v zájmu podpory hospodářského oživení. Od roku 2016 by mělo být fiskální úsilí kladné a do roku 2018 by mělo kumulativně dosáhnout výše 0,8 p.b. (viz Tabulka 1.2).

V dalších letech 2016 až 2018 pak predikujeme deficit ve výši 1,2 % HDP v roce 2016, v roce 2017 0,8 % HDP

a 0,5 % HDP v roce 2018. Snížení deficitů v těchto letech očekáváme jednak díky zlepšující se makroekonomické situaci a kladnému příspěvku cyklické složky salda, jednak díky kladnému fiskálnímu úsilí.

Jednou z hlavních priorit stávající vlády v oblasti fiskální politiky je zvyšování efektivity výběru daní a boj proti daňovým únikům. MF ČR proto připravilo soubor opatření, která možnosti krácení daní výrazně omezí a přispějí tím ke zvýšení daňových příjmů při současném zachování (statutární) daňové zátěže. Od ledna 2016 bude platit kontrolní hlášení k dani z přidané hodnoty, v druhé polovině roku 2016 pak i elektronická evidence tržeb. Úspěšně v boji s daňovými úniky působí specializovaný útvar Kobra. Těžisti aktivní vládní politiky se tak nachází na příjmové straně vládních financí. Detailním pohledem na predikovaný vývoj příjmů a výdajů sektoru vládních institucí se zabývá kapitola 3.

Tabulka 1.2: Nastavení fiskální politiky (2012–2018)*(v % HDP, fiskální úsilí v procentních bodech)*

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Saldo sektoru vládních institucí	-4,0	-1,3	-1,9	-1,9	-1,2	-0,8	-0,5
cyklická složka salda	-0,8	-1,3	-0,6	0,3	0,5	0,5	0,6
jednorázové a ostatní přechodné operace	-2,0	0,0	-0,3	-0,3	-0,1	0,0	0,0
strukturální saldo	-1,2	0,0	-1,1	-1,9	-1,6	-1,3	-1,1
Fiskální úsilí (změna strukturálního salda)	1,2	1,2	-1,1	-0,8	0,3	0,3	0,2
Cyklická složka salda podle metody ECB	-0,5	-0,9	-0,6	0,0	0,2	0,4	0,5
Strukturální saldo podle metody ECB	-1,4	-0,4	-1,1	-1,6	-1,4	-1,1	-1,0
Fiskální úsilí podle metody ECB	1,1	1,0	-0,7	-0,5	0,2	0,2	0,1

Pozn.: Rozdílný vývoj cyklické složky salda (a tedy i strukturálního salda) podle metod Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj a Evropské centrální banky je způsoben tím, že metoda Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj pracuje s cyklem definovaným pomocí mezery výstupu, metoda druhá modeluje cyklické chování citlivých položek vládních příjmů a výdajů vzhledem k cyklickému průběhu dílčích makroekonomickýchází (mzdy a jiné příjmy z pracovní činnosti v soukromém sektoru, čistý provozní přebytek, spotřeba domácností a nezaměstnanost). Ty mají odlišný cyklický vývoj než HDP a jeho potenciál.

Zdroj: ČSÚ (2015a, 2015b). Predikce a výpočty MF ČR.

2 Krátkodobý vývoj hospodaření sektoru vládních institucí

2.1 Hospodaření sektoru vládních institucí v ČR v roce 2014

Podle aktuálních údajů ČSÚ dosáhlo hospodaření sektoru vládních institucí v roce 2014 deficitu ve výši 1,9 % HDP a ve srovnání s rokem 2013 je deficit vyšší o 0,7 p.b. Výsledné saldo bylo ovlivněno výrazným způsobem jak hospodařením finančních institucí (např. Fond pojištění vkladů v roce 2014 vyplácel náhrady klientům zkrachovalých družstevních záložen ve výši 14,7 mld. Kč), tak jednorázovým akruálním výpadkem spotřebních daní a znovunastartováním investiční aktivity. Ve srovnání s MF ČR (2015a) je výsledek salda sektoru vládních institucí roku 2014 o 0,1 p.b. lepší.

Celkový nárůst příjmů v roce 2014 činil 2,6 %, přičemž dosáhly úrovně 40,6 % HDP. Příjmy z daní a příspěvků na sociální zabezpečení vzrostly o 2,3 %. Celková daňová kvóta se v roce 2014 meziročně snížila o 0,7 p.b. na 34,1 % HDP, kdy ke snížení nejvíce přispěl výrazný výpadek na daních z tabákových výrobků.

Výnos nepřímých daní v roce 2014 poklesl o 2,1 %, především vlivem zmíněného výnosu spotřebních daní z tabákových výrobků. V průběhu roku 2014 bylo schváleno opatření zavádějící časové omezení prodeje tabákových nálepek s bezprostředně předcházející sazbou, a v důsledku toho byl výrazně redukován motiv předzásobení se. Jelikož tato daň je splatná cca 2 měsíce od objednání tabákových nálepek, dochází při aktualizaci jejich příjmů k posunu zpět právě o 2 měsíce. Proto například za velmi příznivý leden a únor roku 2014, kdy bylo v inkasu patrné výrazné předzásobené, byly příjmy přesunuty do výnosu roku 2013. Naopak výrazně meziročně horší (téměř o 17 mld. Kč) první dva měsíce roku 2015 byly zahrnuty do roku 2014. Daň z tabákových výrobků se propadla téměř na polovinu svého dlouhodobého výnosu.

Dalšími opatřeními ovlivňujícími vývoj spotřebních daní ve výši cca 0,1 % HDP byly snížení odvodu z energie vyrobené ze slunečního záření (nižší sazba), meziroční pokles vratky spotřební daně z minerálních olejů pro zemědělské prvovýrobce a zvýšení sazeb daní z tabákových výrobků. Součástí spotřebních daní v systému národních účtů ESA 2010 je i přesměrování plateb za obnovitelné zdroje ve výši přibližně 26 mld. Kč, které přímo neprocházejí sektorem vládních institucí (resp. jsou vybírány subjektem mimo sektor vládních institucí a vypláceny také subjektům mimo sektor vládních institucí), ale na základě metodiky ESA 2010 jsou přes sektor vládních institucí účetně přesměrovány. Vliv na saldo je nulový, protože položka má svůj odraz v dotacích na straně výdajů.

Naopak velmi pozitivní vývoj nastal u výnosu daně z přidané hodnoty, jehož meziroční nárůst přesáhl 5 %, a reflektoval tak nastartovaný trend vyššího výběru daní vlivem postupného zavádění opatření proti daňovým únikům.

Ekonomický růst se příznivě odrazil ve výběru přímých daní, které vzrostly o 7,6 %, primárně v důsledku příznivého vývoje daně z příjmů právnických osob (nárůst o 8,5 %). Výnos daně z příjmů fyzických osob vzrostl o téměř 7 %. Saldo v roce 2014 bylo výrazným způsobem negativně ovlivněno vratkami slev na poplatníka pracujícím důchodcům na základě nálezů Ústavního soudu (publikovaného jako předpis č. 162/2014 Sb.) s vlivem cca 0,2 % HDP. V metodice ESA 2010 tato vrátka neovlivnila samotnou výši daně, ale byla zaznamenána jako kapitálový transfer vyplacený sektorem vládních institucí.

Zvýšení příjmových sociálních příspěvků o 3,6 % bylo do značné míry ovlivněno zvýšením platby za státní pojištěnce ve výši přesahující 6 mld. Kč. Jedná se o výdaj státního rozpočtu a zároveň příjem subsektoru fondů sociálního zabezpečení (zdravotní pojišťovny). Na samotné saldo mají pak vliv až úhrady zdravotních pojišťoven zdravotnickým zařízením za péči, jež jsou hrazeny mimo sektor vládních institucí.

Relativně nejvíce meziročně vzrostly, vlivem výrazného nárůstu investic spolufinancovaných z evropských zdrojů, příjmové kapitálové transfery (v absolutním vyjádření ovšem jde o řádově menší položku než daňové příjmy), a to o 30 %. Celkové saldo je pak ovlivněno pouze o národní financování. Jedná se o akruální příjem, který zobrazuje objem proinvestovaných evropských zdrojů v daném roce.

Příjmy roku 2014 byly dále pozitivně ovlivněny výnosy z prodeje licencí kmitočtových pásem mobilním operátorům ve výši 8,5 mld. Kč. Ve struktuře příjmů (a také výdajů) došlo k výrazným změnám z důvodu začlenění všech příspěvkových organizací a veřejných nemocnic do sektoru vládních institucí. Na straně příjmů jsou to především tržby vlivem zahrnutí produkce veřejných nemocnic, která předtím byla vykazována v sektoru nefinančních podniků (viz Box 1).

Celkové výdaje vzrostly o 4,4 %, přičemž dosáhly úrovně 42,6 % HDP. Ve srovnání se skutečností roku 2013 jde tedy o stagnaci poměru k HDP.

Nominální výdaje vládních institucí na konečnou spotřebu vzrostly o 2,9 %. Růst byl tažen vývojem naturál-

ních sociálních dávek (zejména platbami zdravotních pojišťoven za zdravotní péči), které se zvýšily oproti roku 2013 o téměř 5 %. Dále vzrostly náhrady zaměstnancům o 3,5 % v důsledku zvýšení platů ve státní správě a zdravotnictví (dopad cca 0,1 % HDP). Mezi-spotřeba (nákupy zboží a služeb sektoru vládních institucí) se ve srovnání s rokem 2013 vyvíjela umírněně, její růst dosáhl pouze 1,7 %. Vlivem začlenění veřejných nemocnic do sektoru vládních institucí jsou naturální dávky v současné době pouze částí poskytnuté péče, další část péče je součástí položek náhrady zaměstnancům a mezi-spotřeba. Zdravotní pojišťovny v roce 2014 využívaly prostředky navýšené formou úhrad za státní pojištěnce a kompenzovaly zdravotnickým zařízením výpadek příjmů způsobený zrušením některých regulačních poplatků ve zdravotnictví. Navýšeny byly i výdaje na úhradu za lůžkovou péči.

Mírným tempem rostly výdaje na peněžitě sociální dávky (cca o 2 %) i při výše zmiňovaném navýšení platby za státní pojištěnce do systému veřejného zdravotního pojištění. Pokud odhlédneme od navýšení plateb za státní pojištěnce a růstu daňového bonusu na dítě, pak peněžitě sociální dávky rostly pouze

o 0,8 %. Vliv zde mělo především výrazné omezení valorizace důchodů.

O téměř 17 % se zvýšily vládní investice. Rostly jak investice místních vládních institucí, tak i v ústřední vládě financované z evropských i z národních zdrojů. Poprvé od roku 2009 se znovu nastartoval růst investic.

Výraznou měrou narostly i výdajové dotace (hlavně kapitálové transfery a dotace na produkci). V případě dotací na produkci šlo o navýšení dotace na obnovitelné zdroje ve výši 0,1 % HDP a u kapitálových transferů o již zmíněný výdaj Fondu pojištění vkladů klientům zkrachovalých družstevních záložen s celkovým efektem cca 0,3 % HDP a vrácení slev pro pracující důchodce.

Dluh sektoru vládních institucí dosáhl v roce 2014 hodnoty 42,7 % HDP, a oproti roku 2013 tak v relativním vyjádření poklesl o 2,4 p.b. K poklesu došlo i v absolutním vyjádření (pokles o cca 20 mld. Kč). Hlavním důvodem pro pokles absolutní výše dluhu bylo snížení státního dluhu v důsledku využívání likvidity státní pokladny.

Tabulka 2.1: Příjmy sektoru vládních institucí (2009–2015)
(v % HDP)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Příjmy sektoru vládních institucí	38,1	38,6	40,2	40,5	41,3	40,6	40,9
daňové příjmy	17,7	17,8	18,8	19,2	19,8	19,2	19,2
daň z příjmů fyzických osob	3,5	3,3	3,5	3,6	3,7	3,8	3,7
daň z příjmů právnických osob	3,4	3,2	3,2	3,2	3,3	3,4	3,4
daň z přidané hodnoty	6,6	6,7	6,9	7,1	7,5	7,5	7,3
spotřební daně	3,6	3,7	4,2	4,3	4,4	3,5	3,9
ostatní daně a poplatky	0,7	0,8	0,9	1,1	1,0	1,0	0,9
sociální příspěvky	14,3	14,6	14,7	14,9	14,9	14,8	14,6
prodeje	3,1	3,0	3,6	3,6	3,6	3,5	3,4
ostatní	3,0	3,2	3,1	2,8	3,0	3,1	3,8

Zdroj: ČSÚ (2015a, 2015b). Rok 2015 MF ČR.

Tabulka 2.2: Výdaje sektoru vládních institucí (2009–2015)
(v % HDP)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Výdaje sektoru vládních institucí	43,6	43,0	42,9	44,5	42,6	42,6	42,8
vládní spotřeba	20,7	20,5	20,0	19,7	20,1	19,8	19,5
sociální dávky jiné než naturální sociální transfery	13,0	13,1	13,1	13,2	13,4	13,0	12,8
tvorba hrubého fixního kapitálu	5,5	4,7	4,5	4,2	3,7	4,2	5,4
ostatní	4,4	4,7	5,3	7,4	5,5	5,6	5,2

Zdroj: ČSÚ (2015a, 2015b). Rok 2015 MF ČR.

Tabulka 2.3: Saldo sektoru vládních institucí a jeho subsektorů (2009–2015)*(v % HDP)*

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Saldo sektoru vládních institucí	-5,5	-4,4	-2,7	-4,0	-1,3	-1,9	-1,9
saldo ústředních vládních institucí	-4,7	-3,8	-2,3	-3,7	-1,6	-2,1	-2,1
saldo místních vládních institucí	-0,6	-0,4	-0,3	-0,1	0,3	0,2	0,2
saldo fondů sociálního zabezpečení	-0,3	-0,2	-0,2	-0,2	0,0	-0,1	0,0
Primární saldo	-4,3	-3,1	-1,4	-2,5	0,1	-0,6	-0,7

Zdroj: ČSÚ (2015a, 2015b). Rok 2015 MF ČR.

Tabulka 2.4: Dluh sektoru vládních institucí, jeho subsektorů a změna hrubého dluhu (2009–2015)*(v % HDP, změna hrubého dluhu a její složky v procentních bodech)*

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Dluh sektoru vládních institucí	34,1	38,2	39,9	44,7	45,2	42,7	40,9
dluh ústředních vládních institucí	31,7	35,7	37,4	42,0	42,6	40,3	38,5
dluh místních vládních institucí	2,5	2,5	2,6	2,8	2,9	2,7	2,6
dluh fondů sociálního zabezpečení	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Změna hrubého dluhu	5,4	4,1	1,8	4,7	0,5	-2,4	-1,9
primární saldo vládního sektoru	4,3	3,1	1,4	2,5	-0,1	0,6	0,7
úrokové výdaje	1,2	1,3	1,3	1,4	1,3	1,3	1,2
růst HDP v běžných cenách	0,7	-0,3	-0,7	-0,2	-0,4	-1,9	-2,1
ostatní faktory	-0,8	0,0	-0,3	1,0	-0,4	-2,4	-1,6

Zdroj: ČSÚ (2015a, 2015b). Rok 2015 MF ČR a Eurostat (2015b).

2.2 Hospodaření sektoru vládních institucí v ČR v roce 2015

V roce 2015 očekáváme zachování deficitu sektoru vládních institucí ve výši 1,9 % HDP.

Příjmy by měly zrychlit svou dynamiku a oproti roku 2014 vzrůst o 6,1 % na hodnotu 40,9 % HDP, což je v poměrovém vyjádření o 0,3 p.b. vyšší podíl než v roce 2014. Samotné příjmy z daní a příspěvků na sociální zabezpečení by také měly růst rychleji nežli v minulém roce, a to o 4,6 %. Nicméně hlavním faktorem budou akruální dotace z EU.

Výběr nepřímých daní by se měl zvýšit o 5,7 %, především vlivem skokového navýšení výnosu spotřebních daní z tabákových výrobků. Ten by se měl po propadu v minulém roce dostat zpět k hodnotě svého dlouhodobého trendu, který kopíruje relativně stabilní spotřebu tabákových výrobků a změny sazeb daně. Mírnějším tempem by měl růst výnos daně z přidané hodnoty, který je v roce 2015 brzděn zavedením druhé snížené sazby ve výši 10 % na léky, knihy a nenahradiitelnou dětskou výživu.

Výběr přímých daní by měl oproti roku 2014 vzrůst o 4,0 % a podobně jako v minulém roce by měl být tažen primárně výnosem daní z příjmů právnických osob s očekávaným růstem okolo 5 %. Daň z příjmů fyzických osob vzroste jen mírně (o 2,9 %), přičemž hlavním důvodem je již zmíněné zaznamenání vrácení slev na dani pro pracující důchodce za roky 2013 a 2014 prostřednictvím kapitálového transferu v roce 2014. V případě, že by výnos daně byl o tento efekt očištěn, kopíroval by, podobně jako příspěvky na soci-

ální zabezpečení, přibližně vývoj objemu mezd a platů v ekonomice.

Nejvýraznější skok očekáváme opět u příjmových transferových položek, které odráží více než 76% nárůst kapitálových transferů z EU vlivem investic spolufinancovaných z finanční perspektivy 2007–2013.

Dle predikce vzrostou výdaje sektoru vládních institucí ve srovnání s rokem 2014 o 5,9 % a dosáhnou hodnoty 42,8 % HDP. V poměru k HDP mírně narostou (o 0,2 p.b.) především kvůli výrazné investiční aktivitě, která se v roce 2015 očekává.

Výdaje na konečnou spotřebu by měly zrychlit svůj růst na 3,6 %, nejvíce by k jejich dynamice měl přispět nárůst mezd a platů v sektoru vládních institucí o 4,2 % (celkový efekt nárůstu mezd by měl tento rok činit téměř 0,2 % HDP). Naturální sociální dávky patrně meziročně mírně zpomalí na 4,2 %. V roce 2015 jsou opět výdaje na zdravotní péči posilovány kompenzací příjmů zdravotnickým zařízením v souvislosti s rušením regulačních poplatků ve zdravotnictví; na druhou stranu by jejich nárůst měla zpomalovat snížená sazba daně z přidané hodnoty na léky. Tyto efekty se kromě naturálních transferů promítají i do vývoje mezispotřeby a mezd, kdy mezispotřeba by se měla meziročně zvýšit o 2,4 %, což při výše zmíněném nárůstu výdajů na zdravotní péči je relativně mírné tempo.

Sociální dávky by měly oproti roku 2014 růst rychlejším tempem (3,2 %). Příčinou je zvýšená valorizace

důchodů podpořená vyšší platbou státního rozpočtu za státní pojištěnce.

Znatelně klesat by měly úrokové výdaje sektoru vládních institucí, a to jak díky stabilizaci jeho zadlužení, tak v důsledku poklesu výnosů českých státních dluhopisů mj. odrážejícímu pozitivní vnímání ČR na finančních trzích, měnové podmínky a dočasně uměle oslabovanou českou korunu. U splatných dluhopisů tedy dochází k jejich postupnému nahrazování dluhopisy s nižší úrokovou sazbou.

K poklesu by mělo dojít i u dotačních a transferových výdajových položek, a to především vlivem kapitálových transferů, které měly v roce 2014 vysokou srovnávací základnu vinou jednorázových výdajů (viz kapitola 2.1). V kapitálových transferech je v roce 2015 zahrnuta i vratka darovací daně za vybrané emisní povolenky, které musí státní rozpočet na základě rozhodnutí Nejvyššího správního soudu (rozhodnutí ze dne 9. července 2015, 1 Afs 6/2013 – 184) vracet právníkům osobám (největší podíl má vratka společnosti ČEZ, a. s. ve výši 3,8 mld. Kč).

Podobně jako v roce 2014 se i v roce 2015 očekává vysoká dynamika vládních investic, zejména spolufinancovaných z evropských zdrojů. Tvorba hrubého fixního kapitálu by měla vzrůst o cca 35 % a bude odrážet snahu využít co nejvíce prostředků z programového období 2007–2013, což v souvislosti s pravidlem N+2 musí být učiněno do konce roku 2015. Součástí investičních výdajů v roce 2015 je i jednorázová imputace pronájmu nadzvukových letounů JAS-39 Gripen ve výši cca 10 mld. Kč. O tuto částku je shodně zvýšen deficit i dluh.

Dluh vládního sektoru by měl v roce 2015 dosáhnout hodnoty 40,9 % HDP a podobně jako v minulém roce by mělo dojít meziročně k poklesu, tentokrát o 1,9 p.b. V absolutním vyjádření hodnota dluhu mírně vzroste, především vlivem výše uvedené imputace finančního leasingu nadzvukových letounů JAS-39 Gripen. Dluh generovaný hospodařením státního rozpočtu by měl opět zůstat na stabilní úrovni vlivem zapojení volné likvidity ze systému státní pokladny.

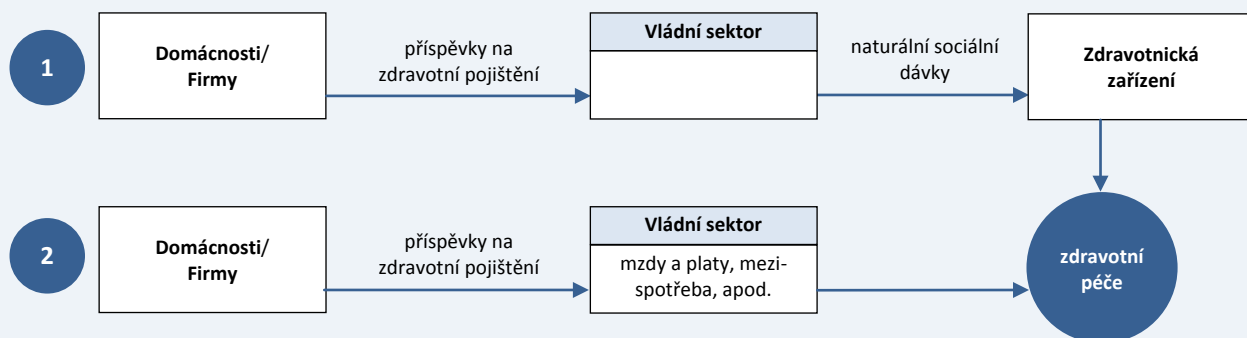
Box 1: Rozšíření sektoru vládních institucí

Počínaje říjnovou notifikací 2015 byly do sektoru vládních institucí začleněny další jednotky (zatím přepočteno zpětně pouze do roku 2011). Jednalo se o veškeré příspěvkové organizace, z nichž některé jsou poskytovateli zdravotnických služeb. Kromě veřejných zdravotnických zařízení majících formu příspěvkových organizací byla zařazena i veřejná zdravotnická zařízení s právní formou společnosti s ručením omezeným či akciové společnosti ve vlastnictví subjektu v sektoru vládních institucí (převážně obcí a krajů). Samotný dopad na saldo a dluh sektoru vládních institucí je relativně omezený v objemu nižším než 0,1 % HDP. Výrazná změna ovšem nastala u transakcí příjmů a výdajů sektoru vládních institucí, především těch patřících do konečné spotřeby vlády.

Původně bylo financování veřejné zdravotní péče vykazováno prostřednictvím položky naturální sociální dávky, která představuje platby zdravotních pojišťoven zdravotnickým zařízením za poskytovanou zdravotní péči (Obrázek 2.1, varianta 1). U zatříděných veřejných zdravotnických zařízení do sektoru vládních institucí se již nezaznamená naturální transfer příjemci ošetření, protože tento sektor se stává poskytovatelem zdravotní péče sám. To znamená, že náklady na zdravotní péči se neobjevují na položce naturální dávky, ale jsou rozloženy na položkách mezispotřeba (nákupy zdravotnického materiálu), náhrady zaměstnancům a jiných (viz Obrázek 2.1, varianta 2). V rámci sektoru je pak financování zajištěno běžným transferem od zdravotních pojišťoven dané nemocnici, který se ovšem konsoliduje (např. v roce 2014 činil tento transfer zařízením uvnitř sektoru cca 110 mld. Kč).

Zdravotní péči sektor vládních institucí nenakupuje pro domácnosti pouze od veřejných zdravotnických zařízení, ale také od soukromých, které nadále setrvávají v sektoru nefinančních podniků národního hospodářství. Platba těmto subjektům je na stejném principu, jako byla v minulosti – přes naturální sociální transfer domácnostem. Zjednodušeně lze říci, že oproti minulému stavu se naturální dávky snížily právě o výši dotace, kterou jsou financována zdravotnická zařízení v sektoru. K nárůstu došlo také na straně zdrojů u produkce sektoru vládních institucí, protože původně nakupované služby zdravotnických zařízení pro domácnosti (výdaj zdravotních pojišťoven v podobě naturálních dávek) od sektoru nefinančních podniků se reklasifikací veřejných nemocnic z nefinančních podniků do sektoru vlády stal přímo produkcí sektoru vládních institucí.

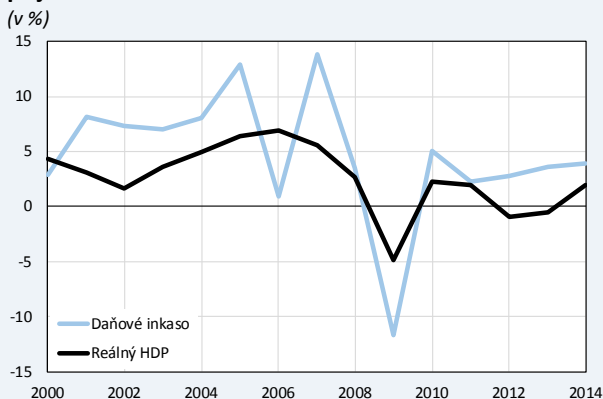
Obrázek 2.1: Poskytování zdravotní péče nemocnicí mimo sektor vládních institucí (1) a v sektoru vládních institucí (2)

Box 2: Růst české ekonomiky a vývoj daňových příjmů v roce 2015

Česká ekonomika vykázala v 1. pololetí roku 2015 mimořádně dynamický růst, meziročně ve výši 4,4 % HDP. Hotovostní inkaso daní však za leden až červen meziročně pokleslo o 0,9 %, resp. bereme-li v úvahu i pojistné na sociální pojištění, pak vzrostlo o 1,2 %. Z pohledu široké veřejnosti je růst ekonomiky automaticky spojen i s adekvátním růstem daňového inkasa. Tento box osvětluje, že takový závěr je ve skutečnosti příliš zjednodušující.

Obrázek 2.2: Vývoj reálného HDP a inkasa daňových příjmů

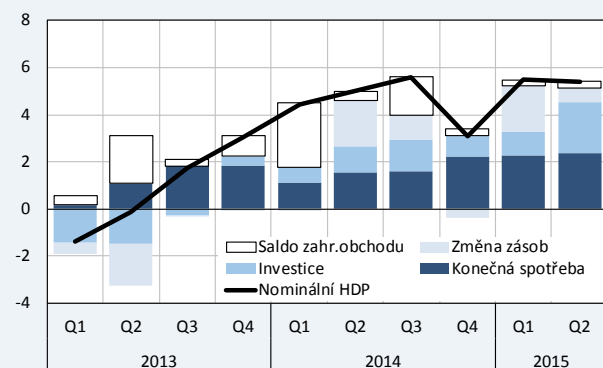
Zdroj: Údaje o HDP: ČSÚ (2015a), hotovostní inkaso daní: MF ČR.

Souvislost růstu reálného HDP a hotovostního inkasa daní za posledních 15 let dokumentuje Obrázek 2.2. Z něj je patrné, že vztah obou veličin je silný (korelační koeficient za záznamně období dosahuje 0,72), nikoliv však těsný.

V první řadě je pro daňové příjmy určující převážně nominální vývoj, nikoliv pouze reálný. Například u daně z přidané hodnoty inkasují veřejné rozpočty vyšší příjem nejen při nárůstu spotřebovaného množství, ale i pokud vzroste jeho cena.

V druhé řadě je klíčové, ve kterých složkách užití či důchodů k růstu HDP došlo (Obrázek 2.3 a Obrázek 2.4). S vědomím skutečnosti, že v ČR z hlediska daňového mixu patří mezi daňově nejvýznamnější makroekonomické agregáty nominální spotřeba a nominální objem mezd a platů, sehrávaly z hlediska růstu HDP v první polovině tohoto roku významnou úlohu daňově méně účinné komponenty.

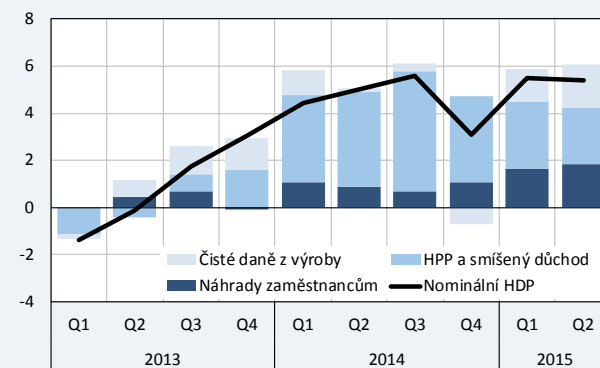
Obrázek 2.3: Struktura nominálního růstu HDP dle užití (meziroční růst HDP v %, příspěvky v procentních bodech)

Zdroj: ČSÚ (2015a).

Obrázek 2.4: Struktura nominálního růstu HDP dle důchodů (meziroční růst HDP v %, příspěvky v procentních bodech)

(meziroční růst HDP v %, příspěvky v procentních bodech)

Zdroj: ČSÚ (2015a).

Na inkaso daňových příjmů má mimo makroekonomického růstu bezprostřední vliv rovněž celá řada dalších faktorů. Patrně nejmarkantnější skupinou jsou změny daňových zákonů (v roce 2015 u DPH druhá snížená sazba na vybrané skupiny výrobků, u daně z příjmů fyzických osob sleva na dani pro pracující důchodce, zvýšení daňového zvýhodnění na druhé, třetí a další dítě, sleva na dani ke kompenzaci nákladů při umístění dítěte do školky) a další legislativní opatření ovlivňující efektivitu výběru daní (v roce 2015 vyplacení zadržovaných nadměrných odpočtů z minulých let, rozšíření mechanismu přenesení daňové povinnosti, u spotřebních daní pak omezení předzásobených tabákovými výrobky po zvýšení sazby daně). Svůj vliv má i struktura jednotlivých makroagregátů, např. cena a spotřeba pohonných hmot v souvislosti s poklesem světových cen ropy. Kromě toho poukazují některé empirické studie, jako Sancak *et al.* (2010), na odlišný výběr daně a daňovou morálku v různých fázích hospodářského cyklu.

Analýzu vlivu změny HDP na daňové příjmy ztěžuje fakt, že různé daňové tituly mají různé termíny splatnosti. Změny daňových základů se tudíž projeví v hotovostním pojetí (inkasu daně) v různém časovém horizontu. Naopak makroekonomické agregáty jsou vyčíslovány na akruálním principu (princip podobný podnikovému účetnictví, kdy jsou účetní transakce přiřazovány do období, kterého se věcně týkají). Proto je nutno přiřazovat k vývoji makroekonomických veličin daňové příjmy rovněž na akruálním principu. V opačném případě by došlo k poměřování ekonomické činnosti v jednom období s daněmi z činností, které se vážou k úplně jinému období. V praxi ČR se pro úpravu hotovostních daňových inkas na akruální výnos daní využívají časové posuny hotovostních plateb. Inkaso se posouvá v čase zpravidla o tolik měsíců, jaká je splatnost daně (blíže viz MF ČR, 2013b). Tedy například u mzdy zaměstnance za práci vykonanou v prosinci je daň placena až začátkem ledna dalšího roku. Inkaso daně je tak v lednu následujícího roku, ovšem výnos daně patří ke mzdě za prosinec. Proto je v tomto případě využíván měsíční posun inkasa daně o jeden měsíc.

Teprve při zohlednění všech těchto aspektů je možné provést hodnocení vývoje daňových příjmů v první polovině roku 2015. Vyjádříme-li tedy hlavní daňové tituly v akruální metodice a dále je očistíme o diskreční a jiné faktory, lze konstatovat, že růst daňových příjmů je dokonce vyšší, než by bylo možno usuzovat dle vývoje makroekonomickýchází (Tabulka 2.5).

Tabulka 2.5: Vývoj akruálních daňových příjmů a příslušných makroekonomickýchází v 1. pololetí 2015

	Výše akruální daně v roce		Diskreční změny v mlđ. Kč	Meziroční růst daní po změnách		makro-základěn* v %
	2014	2015		daní	daní po změnách	
	v mlđ. Kč	v mlđ. Kč		v %	v %	
	1	2	3	4=2/1	5=(2-3)/1	6
Daň z přidané hodnoty	151,2	156,8	-0,6	3,7	4,1	3,2
Daň z příjmů fyzických osob (závislá činnost)	62,9	63,2	-2,6	0,6	4,7	3,7
Daň z příjmů právnických osob	78,0	84,2	0,1	7,8	7,8	5,1
Příspěvky na sociální zabezpečení	313,3	329,4	1,2	5,1	4,8	3,7
Spotřební daně **	54,1	74,1	18,0	37,1	3,7	3,5

Pozn.: *) K makroekonomickým základnám dílčích daňových titulů patří: u daně z přidané hodnoty především nominální spotřeba domácností a část nominální spotřeby sektoru vládních institucí, u daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti nominální objem mezd a platů, u daně z příjmů právnických osob nominální hrubý provozní přebytek sektorů nefinančních podniků a finančních institucí, u příspěvků na sociální pojištění nominální objem mezd a platů a u spotřebních daní zejména reálná spotřeba domácností.

***) Výše diskrečních opatření u spotřebních daní je dána propadem akruální daně z tabákových výrobků v roce 2014 z důvodu legislativního omezení předzásobení. Při zohlednění relativně konstantní meziroční reálné spotřeby tabákových výrobků jde propad ve výnosu daně na vrub zmíněného omezení.

Zdroj: MF ČR

2.3 Mezinárodní srovnání

2.3.1 Saldo sektoru vládních institucí

Deficit sektoru vládních institucí zemí EU dosáhl v roce 2014 hodnoty 2,9 % HDP, přičemž za Spojené království neuvažujeme kalendářní rok jako u ostatních zemí, ale finanční rok². Ve srovnání s rokem 2013 byl nižší o 0,4 p.b. ČR se se schodkem ve výši 1,9 % HDP nacházela opět pod průměrem EU.

Nejhorší vývoj salda sektoru vládních institucí byl v roce 2014 zaznamenán na Kypru se schodkem 8,9 % HDP, ale je nutné dodat, že převážně vlivem jednorázové kapitálové injekce do bankovního subjektu³. Kyperské strukturální saldo totiž dosáhlo podle EK kladné hodnoty 2,0 % HDP. Schodek vyšší než 5 % HDP vykazovalo dále Portugalsko (7,2 % HDP oproti jarnímu odhadu 4,5 % HDP z důvodu přesunu kapitálové injekce do *Novo Banco* z finančních do nefinančních transakcí), Španělsko (5,9 % HDP), Bulharsko (5,8 % HDP oproti jarnímu odhadu 2,8 % HDP kvůli zahrnutí vyplacení pojištěných vkladů Korporační obchodní banky), Chorvatsko a Spojené království. V Řecku byl

² Spojené království Velké Británie a Severního Irsku uvádí údaje za finanční (1. duben běžného roku až 31. březen roku následujícího) i kalendářní rok. Preferujeme zde údaj za rok finanční, neboť ten je relevantní pro proceduru nadměrného schodku. Kromě toho údaj za běžný rok, nyní tedy 2015, není v případě kalendářního roku k dispozici. Proto údaje uvedené v této publikaci se liší od údajů v databázi Eurostatu, které pokrývají jen kalendářní rok. Např. za rok 2014 schodek činí 5,7 % HDP za kalendářní rok, za rok finanční je o 0,6 p.b. nižší. Podobná je situace u dluhového ukazatele – za rok 2014 uvádíme hodnotu 87,3 % HDP za finanční rok, zatímco Eurostat 88,2 % HDP za kalendářní rok.

³ CCB (Ústřední kooperativní banka) je univerzální obchodní bankou s právní formou akciové společnosti, jejímž hlavním předmětem činnosti je retailové bankovníctví.

za rok 2014 vykázán deficit 3,6 % HDP, nicméně další salda již byla kladná (podle EK primární bilance 0,4 % HDP, strukturální saldo 0,6 % HDP a cyklicky očištěná primární bilance dokonce 4,7 % HDP). Přebytku dosáhlo v roce 2014 Dánsko, Lucembursko, Estonsko a Německo. V Dánsku k němu přispěly všechny subsektory a v Estonsku a Německu shodně subsektor ústředních vládních institucí (v Lucembursku jako jediný schodkový) a subsektor fondů sociálního zabezpečení⁴. Hospodaření subsektoru fondů sociálního zabezpečení bylo příznivé i v dalších zemích EU, namátkou lze jmenovat např. Itálii, Maďarsko, Portugalsko, Rumunsko nebo Řecko. Protože Eurostat v rámci změny metodiky upustil od dřívějších úprav salda o jednorázové operace typu transformace penzijních fondů, u Polska dochází za rok 2014 ke stejné situaci jako u Maďarska o 3 roky dříve. Původně očekávaný polský přebytek 5,7 % HDP se proto změnil na deficit 3,3 % HDP (podle EK činí polský strukturální deficit za rok 2014 2,6 % HDP a primární deficit 1,4 % HDP). Kritérium Paktu o stabilitě a růstu pro výši deficitu v maximální hodnotě 3 % HDP za rok 2014 splnilo 14 zemí EU, Itálie jako země s dlouhodobě kladnou primární bilancí se nachází na hraniční hodnotě.

V roce 2015 očekávají deficitní hospodaření sektoru vládních institucí všechny země EU s výjimkou Německa a Lucemburska, nicméně deficit se obecně očekávají spíše nižší než v předchozích letech. Podobně jako

⁴ Tento subsektor neexistuje ve Spojeném království, v Irsku a na Maltě. Naopak další subsektor státních institucí S.1312 se vyskytuje ve spolkových zemích Německo a Rakousko a ve federativních konstitučních monarchiích Belgie a Španělsko.

při jarní notifikaci by nejnižšího deficitu mělo dosáhnout Řecko (0,3 % HDP, nicméně EK předpokládá deficit 4,6 % HDP, z toho strukturální deficit 1,1 % HDP) a také Estonsko (0,4 % HDP, podle EK přebytek 0,2 % HDP). Naopak nejvyšší schodek mají vykazat v Chorvatsku, Španělsku a ve Spojeném království, které spolu s Irskem dosahuje nejvyšších strukturálních deficitů ze všech zemí EU. Kladné primární saldo se očekává v roce 2015 ve 13 zemích, např. na Kypru 2,1 % HDP nebo v Portugalsku 2,0 % HDP, ve Slovinsku má být vyrovnané. Naopak nejvyšší by měl být primární deficit ve Finsku a Spojeném království (shodně 2,0 % HDP) a dále v Bulharsku, Dánsku a Francii (shodně 1,8 % HDP). Oproti roku 2014 se horší výsledek hospodaření sektoru vládních institucí předpokládá v relativním vyjádření v 6 zemích EU, stejný v ČR a v Lotyšsku. Požadavek Paktu o stabilitě a růstu ohledně relativní výše salda by v roce 2015 nesplnilo podle podzimní notifikace vládního deficitu a dluhu 6 zemí EU, podle předpovědi EK navíc ještě Řecko (viz výše). Portugalsko se podle EK nachází na hraniční hodnotě.

2.3.2 Dluh sektoru vládních institucí

Dluh sektoru vládních institucí, vyjádřený v nominální hodnotě vždy ke konci příslušného roku, zhruba reflektuje dlouhodobý vývoj deficitů příslušné země. U celé EU dosáhnul dluh sektoru vládních institucí v roce 2014 konsolidované hodnoty⁵ 86,8 % HDP, tedy o 1,3 p.b. více než v roce 2013. Nekonsolidovaná výše jako součet dluhu všech členských zemí EU je současně za použití finančního roku v případě Spojeného království na úrovni 88,0 % HDP.

České republice se v posledních letech podařilo dluh vlivem čerpání dluhové rezervy a zapojování volných likvidních prostředků státní pokladny snižovat. Na druhou stranu je nutné mít stále na zřeteli možná rizika vyplývající z mimořádných událostí. Lze připomenout příklad Irska, Lotyšska nebo Kypru.

„Primát“ nejzadluženější země EU zůstává Řecku. V minulých letech sice došlo k prominutí části vládního dluhu ze strany soukromých věřitelů, nicméně vlivem několik let trvajícího výrazného ekonomického propa-

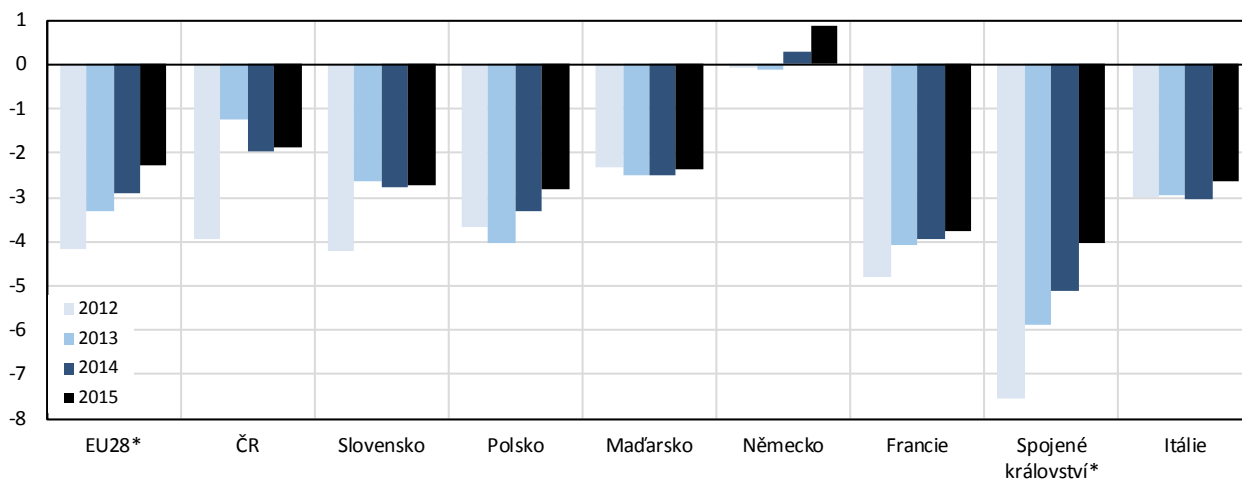
⁵ Konsolidované hodnoty dluhu sektoru vládních institucí jsou přirozeně menší než hodnoty nekonsolidované, což je způsobeno vyloučením mezivládních půjček a v případě eurozóny finančních výpomocí v rámci Evropského nástroje finanční stability. Např. v minulých letech se jednalo o půjčky Irsku, Portugalsku a Řecku.

du se relativní ukazatel vládního dluhu nadále prohloubil na 178,6 % HDP v roce 2014. V roce 2015 se podle Eurostatu očekává, oproti meziročnímu snížení o 5,6 p.b. podle jarního odhadu EK, naopak zvýšení o 3,8 p.b., a to výhradně vlivem zhoršení predikce HDP o více než 6 %. EK predikuje dluh řeckého sektoru vládních institucí na úrovni 194,8 % HDP. Dalšími zeměmi s vládním dluhem nad 100 % HDP zůstávají Itálie, Portugalsko, Belgie, Kypr a v roce 2014 ještě Irsko, které by mělo v roce 2015 tento výčet opustit. Podle predikce EK za rok 2015 do této skupiny zemí spadne také Španělsko. Na Kypru i ve Slovinsku se vlivem nedávné bankovní krize dluh sektoru vládních institucí v letech 2010–2014 zvýšil o více než 50 % a zatímco Kypr očekává v roce 2015 mírné snížení jeho absolutní výše, ve Slovinsku se naopak o dalších více než 7 % zvýší. Dluh poměrně rychle roste v posledních letech v absolutní výši také v Rumunsku a Litvě. Relativní dluhový ukazatel se pozitivně vyvíjí v Dánsku, Lotyšsku, Maďarsku, Německu, Polsku a nyní také v Irsku. Suverénně nejnižší je tento ukazatel v Estonsku, přestože v absolutním vyjádření se dluh v letech 2011–2014 více než zdvojnásobil a zaznamenal tak za uvedené období nejvyšší relativní růst. V roce 2014 poprvé dosáhnul dvouciferné hodnoty, ale v roce 2015 má dojít i v absolutní hodnotě k jeho poklesu. Ve většině zemí EU dochází k relativnímu zhoršení objemu dluhu; za období 2010–2014 je tento trend nejvýrazněji vidět v případě Bulharska, zmíněného Estonska, a dále Finska, Chorvatska, Kypru, Portugalska, Slovinska a Španělska. V roce 2015 se změna negativního trendu očekává v Irsku, na Kypru, v Portugalsku a ve Švédsku. Dluhové fiskální kritérium 60 % HDP v roce 2014 nesplnilo 16 zemí EU, za rok 2015 má být tato skupina doplněna o Finsko.

Poznámka: V souvislosti s podzimní notifikací vládního deficitu a dluhu udělil Eurostat podle čl. 15 odst. 1 nařízení Rady ES č. 479/2009, ve znění pozdějších novel, výhradu Rakousku, ve které vyjádřil pochyby nad kvalitou vykazovaných dat, a to z důvodu údajného nedodržení pravidel aktualizace dat podle metodiky ESA 2010 na úrovni ústředních vládních institucí. Naopak výhrady udělené na jaře 2015 Bulharsku a Portugalsku byly Eurostatem staženy, neboť obě země provedly požadované úpravy za rok 2014, čímž se v obou případech podstatně zhoršil deficit, jak je zmíněno na začátku kapitoly.

Obrázek 2.5: Saldo sektoru vládních institucí ve vybraných zemích EU (2012–2015)

(v % HDP)

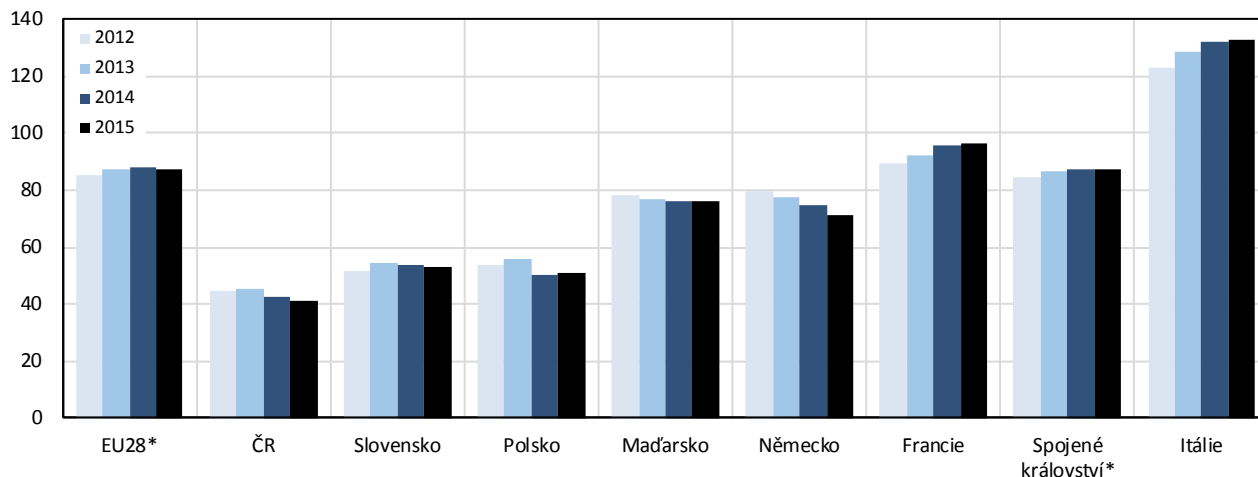

Pozn.: *) U Spojeného království jde o data za finanční rok (1. duben roku t až 31. březen roku t+1), která jsou směrodatná pro postup při nadměrném schodku. Tato data jsou pak i součástí agregátu za EU28.

Zdroj: Eurostat (2015b). Nominální HDP pro ČR v roce 2015 MF ČR.

Obrázek 2.6: Dluh sektoru vládních institucí ve vybraných zemích EU (2012–2015)

(v % HDP)

Pozn.: *) U EU28 jde o nekonsolidovaný dluh. *) U Spojeného království jde o data za finanční rok (1. duben roku t až 31. březen roku t+1), která jsou směrodatná pro postup při nadměrném schodku. Tato data jsou pak i součástí agregátu za EU28.

Zdroj: Eurostat (2015b). Nominální HDP pro ČR v roce 2015 MF ČR.

2.3.3 Financování státního dluhu

Obrázek 2.7 zobrazuje vývoj spreadů (na základě měsíčních průměrů) vyjádřených jako rozdíly výnosů desetiletých státních (vládních) dluhopisů vůči německým dluhopisům stejného druhu, a to v období od ledna 2008 do října 2015. Jejich vývoj do určité míry koreluje s fiskálními ukazateli vládního deficitu a dluhu a vystihuje důvěru finančních trhů v danou zemi. Pro lepší názornost a přehlednost jsme vybrané země EU rozdělili do 4 skupin.

V levém horním grafu jsou země (s výjimkou severovýchodních) s velmi nízkým spreadem, přičemž ve dvou obdobích byl výnos britských dluhopisů nižší než německých. V posledních několika měsících to platí u dluhopisů lucemburských. Pro úplnost lze dodat, že v několika případech tomu bylo v minulosti i u dánských a švédských dluhopisů. Tyto státy se těší nejvyšší

důvěře v rámci EU. Vyšší spready Belgie jsou zapříčiněny vysokým zadlužením sektoru vládních institucí (viz předchozí kapitola 2.3.2), nicméně situace se od poloviny roku 2012 pomalu stabilizuje.

Pravý horní a levý dolní graf znázorňuje vývoj v zemích jižního křídla a Irska, kde ekonomické turbulence po vypuknutí světové finanční krize akcentovaly tamější vnitřní problémy a nerovnováhy. K této skupině byla přidána Francie, jejíž rating byl v nedávné době rovněž několikrát zhoršen, a také Lotyšsko a Litva jako nejnovější členové eurozóny. V obou pobaltských republikách lze zaznamenat vysokou úroveň spreadu v letech 2009 a 2010, kdy jeho výše v důsledku dopadu hluboké ekonomické recese kulminovala. Od té doby je zcela zřetelně vidět až na výjimky víceméně klesající průběh. Vývoj v Řecku se v letech 2013 a 2014 výrazně zlepšil, neboť pozitivně vnímané kroky předminulé

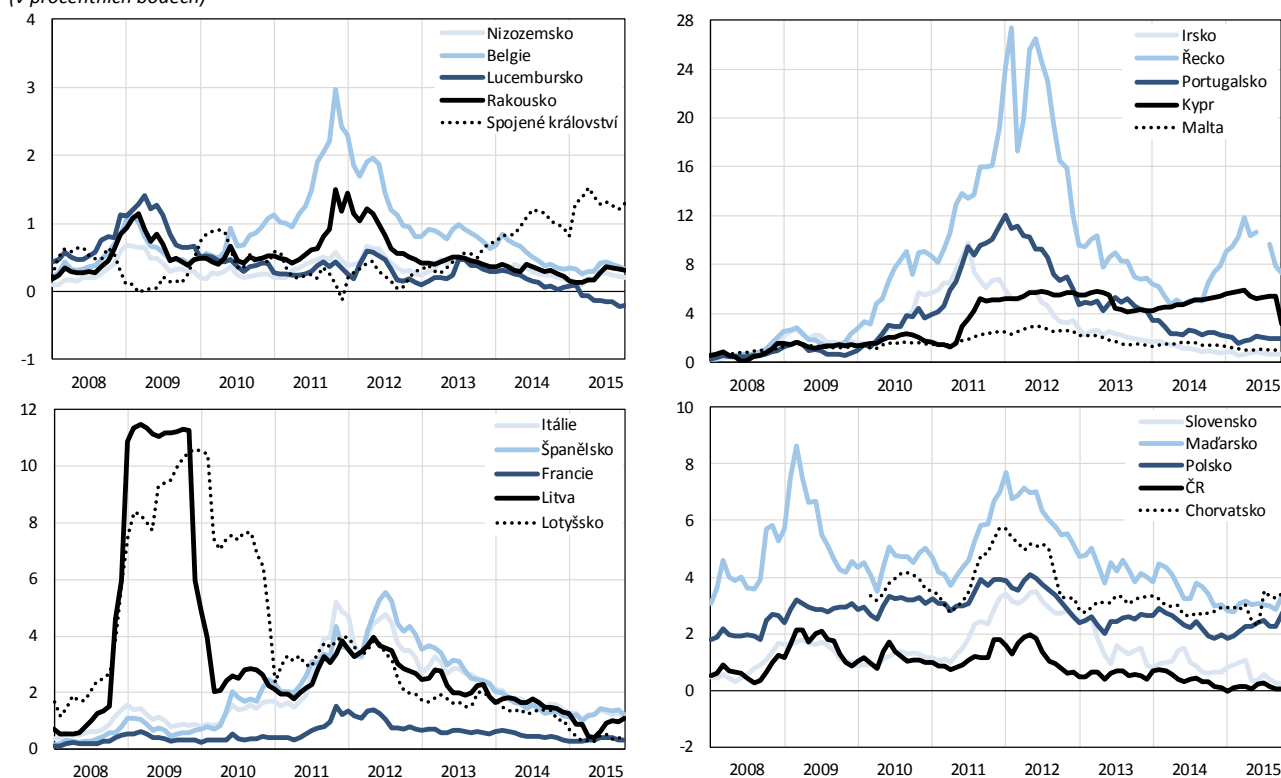
řecké vlády signalizovaly obnovující se důvěru investo-
rů. Ovšem v souvislosti s výsledky předčasných voleb
v lednu 2015 a původně neúspěšným vyjednáváním
řecké vlády ohledně splácení dluhu důvěra opět zna-
tečně poklesla, aby v období kolem dalších předčas-
ných voleb v září 2015 z důvodu shody mezi Trojkou
a staronovým řeckým premiérem ohledně realizace
konkrétních kroků k možné záchraně země zase o něco
vzrostla.

Konečně poslední skupina v pravém dolním grafu uka-
zuje vývoj zemí střední Evropy, které v posledních
25 letech prodělaly velké ekonomické, politické a soci-
ální změny. Díky nastartované trajektorii fiskální kons-
olidace vnímají finanční trhy z této geografické oblasti
pozitivně nejvíce ČR, která dokonce v lednu 2015 za-
znamenal nižší rizikovou přírážku na státem emitova-
né dluhopisy, než tomu bylo v Německu.

Emise státních dluhopisů není jediným způsobem pro
krytí státního (vládního) dluhu a v EU existují země
s dalším významným zdrojem, jímž jsou půjčky.
Z národních podzimních notifikací vládního deficitu
a dluhu vyplývá, že v roce 2014 půjčky tvořily více než
1/3 celkových prostředků ke krytí celkového hrubého
vládního konsolidovaného dluhu v 8 členských státech,
z toho ve třech dokonce více než polovinu a byly tedy
významnější než státní dluhopisy. Jedná se o Estonsko
(86,9 % celkového dluhu), Řecko (77,3 %) a Kypr
(64,5 %). Zatímco v Estonsku je tento podíl vysoký
stabilně, v Řecku a na Kypru došlo k výraznému zvýšení
v posledních letech. V roce 2011 byl tento podíl
v Řecku 29 % a na Kypru 31,1 %. Zbýlymi pěti zeměmi
jsou Bulharsko, Chorvatsko, Lotyšsko, Lucembursko a
Portugalsko. V ČR činil v roce 2014 tento podíl 10,3 %.

Obrázek 2.7: Spready vůči německým dluhopisům ve vybraných zemích EU (leden 2008 až říjen 2015)

(v procentních bodech)

Pozn.: Spready jsou spočteny jako rozdíl výnosů desetiletých státních dluhopisů pro konvergenční účely dané země a výnosů odpovídajících dluhopisů Německa. Za Chorvatsko jako nejnovějšího člena EU disponuje ECB daty až od března 2010, chybí tedy předchozí 2 roky a 2 měsíce. Údaj u Řecka není za červenec 2015 uveden z důvodu uzavření dluhopisového trhu. Za Lucembursko jsou údaje srovnatelné až od května 2010, od kdy se emitují dluhopisy lucemburské vlády. Předtím se uvažovaly dluhopisy soukromé úvěrové instituce.

Zdroj: ECB (2015). Výpočty MF ČR.

3 Střednědobý fiskální výhled

Střednědobý výhled hospodaření sektoru vládních institucí je výsledkem interakce fiskální strategie vlády a makroekonomického výhledu. Technickým nástrojem v procesu rozpočtového plánování a dosažení cílů vlády je závazný střednědobý výdajový rámec pro státní rozpočet a státní fondy.

Cílem současné vlády je udržet deficit sektoru vládních institucí v poměru k HDP pod 3 %. Deficit sektoru vládních institucí na rok 2014 byl na jaře notifikován ve výši 2,0 % HDP, v podzimní notifikaci došlo k mírnému zlepšení a skončil saldem -1,9 % HDP. V roce 2015 očekáváme rovněž saldo -1,9 % HDP. V návrhu státního rozpočtu a rozpočtu státních fondů na rok 2016 jsou mimo jiné akcentovány investice do vzdělání, vědy, výzkumu a dopravní infrastruktury, nicméně deficit státního rozpočtu je navrhován ve výši 70 mld. Kč, což je o 30 mld. Kč méně, než činil schválený deficit na rok 2015. Zlepšení je dáno jak ekonomickým růstem, tak zlepšeným výběrem daní včetně implementace opatření pro boj s daňovými úniky, která by postupně měla zlepšovat hospodaření sektoru vládních institucí i v dalších letech výhledu. Od ledna 2016 vstoupí v platnost kontrolní hlášení k dani z přidané hodnoty. To bude obsahovat výčet zdanitelných plnění spolu s poskytovatelem a odběratelem plnění. Na základě párování těchto hlášení finanční správou bude docíleno vyšší kontroly oprávněnosti nadměrných odpočtů i vlastní daňové povinnosti. V druhé polovině roku 2016 by pak měla začít platit elektronická evidence tržeb, která nejdříve pokryje odvětví pohostinství a ubytování s následným rozšířením na další odvětví národního hospodářství. Průběžně rovněž dochází k zefektivnění Finanční a celní správy. Na konci horizontu predikce tak očekáváme, že by se deficit sektoru vládních institucí měl pohybovat na hodnotě 0,5 % HDP.

3.1 Střednědobý výhled a výdajový rámec

Závaznost střednědobého výdajového rámce (dále Rámec) vyplývá obecně ze zákona č. 218/2000 Sb., konkrétní částky Rámce pak stanovuje usnesení Poslanecké sněmovny. V roce 2012 vstoupila v platnost novela zákona č. 218/2000 Sb. (zákon č. 501/2012 Sb.), která upravuje náplň částek výdajového rámce v souladu s metodikou sestavování státního rozpočtu a rozpočtu státních fondů. Tím byla zrušena metodika fiskálního cílení, avšak na způsob odvození částek výdajových rámců úprava vliv nemá.

Stávající Rámec na roky 2016 a 2017 byl schválen Poslaneckou sněmovnou dne 10. prosince 2014 usnesením č. 556/2014. Částky střednědobého výdajového rámce činí 1 182,4 mld. Kč pro rok 2016 a 1 215,5 mld. Kč pro rok 2017 (v konsolidovaném vyjádření).

Schválený Rámec je možné bez souhlasu Poslanecké sněmovny upravit pouze o taxativně vymezené položky, jakými jsou: významně odchylný vývoj spotřebitelských cen, změny v odhadu výdajů spolufinancovaných prostředky z EU a z finančních mechanismů, dopady změn rozpočtového určení daní na výdaje a mimořádné situace. Dále je možné rámec navýšit o jedno promile celkových výdajů na rok návrhu státního rozpočtu a o dvě promile na rok po něm následující. Pro rok 2016 je tak částka Rámce zvýšena o 94,5 mld. Kč v důsledku očekávaných výdajů, které jsou spolufinancovány z fondů EU a z finančních mechanismů. Žádné další úpravy z výše jmenovaných nejsou v letech výhledu uvažovány. Tyto úpravy znázorňuje Tabulka 3.1.

Aktualizací schváleného Rámce dle zákonem povolených úprav dostáváme výdajový strop ve výši 1 276,9 mld. Kč pro rok 2016 a pro rok 2017 zůstává 1 215,5 mld. Kč. V důsledku snahy vlády realizovat své priority dle Programového prohlášení vlády a reakce na evropskou migrační krizi byl návrh Rámce pro rok 2016 postupně navýšen. Po aktualizaci o tyto úpravy tedy dosahuje návrh Rámce hodnot 1 281,6 mld. Kč pro rok 2016 a 1 211,7 mld. Kč pro rok 2017.

Vláda těmito úpravami stanovila nové limity pro své výdaje v rámci státního rozpočtu a státních fondů. Nový návrh Rámce schválený vládou 23. 9. 2015 (usnesení vlády č. 748/2015), který v současné době projednává Poslanecká sněmovna (sněmovní tisk č. 618), překračuje původně schválený limit o 4,7 mld. Kč v roce 2016, zatímco v roce 2017 je Rámec snížen o 3,8 mld. Kč. Pro rok 2018 schválila vláda výdajový limit ve výši 1 245,7 mld. Kč.

Celkový přehled schváleného, aktualizovaného a nově stanoveného Rámce prezentuje Tabulka 3.2. Jak je z tabulek patrné, částky Rámce na roky 2017 a 2018 významně klesají. Tento razantní pokles je však zapříčiněn pouze způsobem výpočtu Rámce, kdy na rok t+2 a t+3 nejsou započítávány do příjmů ani do výdajů prostředky z EU a z finančních mechanismů a jejich profinancování.

Tabulka 3.1: Úprava původního střednědobého výdajového rámce*(v mld. Kč)*

		2016	2017
Střednědobé výdajové rámce dle usnesení PS PČR č. 556/2014	1	1182,4	1215,5
Úpravy dle zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech	2	94,5	-
Střednědobé výdajové rámce upravené dle rozpočtových pravidel	3=1+2	1276,9	1215,5

Zdroj: MF ČR.

Tabulka 3.2: Rozdíly mezi střednědobým výdajovým rámcem schváleným v roce 2014 a upraveným v roce 2015 a nově navržené částky Rámce do roku 2018*(v mld. Kč)*

		2016	2017	2018
Střednědobé výdajové rámce dle usnesení PS PČR č. 556/2014 a dle rozpočtových pravidel	1	1276,9	1215,5	-
Nově navržené Střednědobé výdajové rámce	2	1281,6	1211,7	1245,7
Zpřísnění (-) / překročení (+) Střednědobých výdajových rámců	3=2-1	4,7	-3,8	-

Pozn.: Pokles úrovně výdajů mezi roky 2016 a 2017 je mj. způsoben tím, že do výhledu na roky 2017 a 2018 nejsou zahrnuty výdaje z prostředků EU a finančních mechanismů.

Zdroj: MF ČR.

3.2 Střednědobý výhled sektoru vládních institucí

Mírně optimističtější výhled makroekonomických daňových základů ve srovnání s MF ČR (2015a) a lepší výběr daní v aktuálním roce vedl k marginální revizi prognózovaných příjmů sektoru vládních institucí směrem vzhůru. Přehledný vývoj hospodaření celého sektoru i jednotlivých subsektorů vládních institucí v ČR od roku 2014 do roku 2018 podává Tabulka 3.3. Z ní je zřejmé, že saldo sektoru vládních institucí jde na vrub subsektoru ústředních vládních institucí, resp. státního rozpočtu a státních fondů, jejichž vývoj tak z největší části determinuje celkové saldo sektoru vládních institucí. Tabulka 3.3 také srovnává dynamiku celkových příjmů a výdajů. Je patrné, že tempa růstu příjmů i výdajů by měla být v letech výhledu přibližně vyrovnaná. Sektor místních vládních institucí již několik let hospodaří s přebytky a dokonce ani nárůst investiční aktivity v roce 2015 dle podzimní notifikace nepovede ke změně. Proto v celém výhledu předpokládáme mírné přebytky, neboť investice v dalších letech budou spíše nižší než v roce 2015, zatímco u příjmů lze očekávat

nárůst vlivem jak makroekonomického vývoje, tak opatření na lepší výběr daní. Fondy sociálního zabezpečení udržují své hospodaření stabilně kolem vyrovnaných rozpočtů. V dalším textu jsou popsány hlavní tendence a opatření, formující vývoj vládních příjmů a výdajů v období nadcházejících tří let.

3.2.1 Příjmy sektoru vládních institucí

V období výhledu počítáme se stabilním a poměrně vysokým růstem výnosu daňových příjmů (včetně příspěvků na sociální zabezpečení) v průměrné roční výši 4,3 %. Nárůst je způsoben na jedné straně makroekonomickým vývojem, na druhé straně zvýšenou efektivitou výběru daní a účinnějším zamezováním daňovým únikům. V období výhledu nepočítáme se zvyšováním daňového zatížení prostřednictvím růstu statutárních daňových sazeb. Výjimky představují pouze růst zdanění tabákových výrobků a rovněž plánované zvýšení zdanění hazardu.

Tabulka 3.3: Hospodaření sektoru vládních institucí*(v % HDP, růst v %)*

		2014	2015	2016	2017	2018
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	-1,9	-1,9	-1,2	-0,8	-0,5
Ústřední vládní instituce	% HDP	-2,1	-2,1	-1,3	-0,8	-0,6
Místní vládní instituce	% HDP	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1
Fondy sociálního zabezpečení	% HDP	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Příjmy celkem	% HDP	40,6	40,9	40,0	40,4	40,4
	růst v %	2,6	6,1	1,1	4,9	4,1
Výdaje celkem	% HDP	42,6	42,8	41,2	41,1	40,9
	růst v %	4,4	5,9	-0,4	3,7	3,4

Zdroj: Rok 2014 ČSÚ (2015a, 2015b). Výpočty a predikce MF ČR.

Vývoj výnosu daně z příjmů fyzických osob bude určován především růstem objemu mezd a platů v ekonomice, který je očekáván v průměrné výši 4,3 % ročně. Opačným směrem bude působit daňové zvýhodnění na druhé a další dítě. Od roku 2016 bude v rámci podpory rodin s více dětmi zvýšeno daňové zvýhodnění na druhé dítě o 100 Kč měsíčně a na třetí a další dítě o 300 Kč měsíčně ve srovnání se současným stavem. V důsledku tohoto opatření se v roce 2016 sníží odvody na osobní důchodové dani o 1,0 mld. Kč.

Se zavedením elektronické evidence tržeb očekáváme navýšení objemu přiznaných příjmů u subjektů podnikajících v dotčených odvětvích. Predikce velikosti souvisejících diskrečních opatření byla oproti MF ČR (2015a) upravena z důvodu pozdější realizace tohoto opatření. Očekáváme zvýšení výběru daně z příjmů fyzických osob o cca 0,3 mld. Kč v roce 2016 a o další 4,7 mld. Kč v roce 2017 v souladu s postupným náběhem povinnosti on-line vykazovat tržby v jednotlivých odvětvích. Kompenzace počátečních nákladů pro daňové subjekty jednorázovou slevou na dani (dopad cca 1 mld. Kč v roce 2016) je již do této diskrece započtena.

U příspěvků na sociální a zdravotní pojištění, jakožto rozpočtově nejvýznamnější položky pro sektor vládních institucí, předpokládáme vývoj v souladu s růstem objemu mezd a platů v ekonomice, jejichž tempo navíc bude mírně zvýšeno navýšením platby za státní pojištění. Průměrný růst by se měl pohybovat nad 4 %. Mírné zvýšení výnosu (o 1,0 mld. Kč v roce 2016 a dodatečných 0,5 mld. Kč od roku 2017) je očekáváno v důsledku nárůstu daňového základu u podnikajících osob po zavedení elektronické evidence tržeb. Od roku 2016 dochází ke zrušení systému důchodového spoření, což zvýší příjmy z důchodového pojištění o cca 0,9 mld. Kč.

Předpokládaný ekonomický růst se pozitivně odrazí i na výnosu daně z příjmů právnických osob, kde predikujeme průměrné zvýšení o 3,6 % ročně. Rovněž u tohoto daňového titulu by se měly mírně zvýšit příjmy v souvislosti se zavedením elektronické evidence tržeb (cca o 0,5 mld. Kč v roce 2016 a dalších 1,5 mld. Kč od roku 2017). Od roku 2016 bude výnos korporátní daně mírně zatížen zřízením národního rezolučního fondu (sněmovní tisk č. 536), do kterého budou muset odvádět finanční příspěvky všechny banky podle toho, jak riziková jsou jejich portfolia. Vlivem tohoto opatření se sníží daňový základ bank a jejich odvod na dani z příjmů právnických osob klesne o cca 0,4 mld. Kč. Vyjma daňově uznatelného výdaje na založení a provoz zaměstnavatelských školek s marginálním fiskálním efektem neuvažujeme žádná další legislativní opatření s dopadem na výnos této daně.

V roce 2016 očekáváme zvýšení výběru daně z přidané hodnoty o 10,0 mld. Kč v důsledku zavedení povinnosti kontrolního hlášení a 1,6 mld. Kč díky elektronické

evidenci tržeb. Všichni plátcí daně z přidané hodnoty budou mít od 1. ledna 2016 povinnost zasílat finanční správé vedle daňového přiznání i tzv. kontrolní hlášení k dani z přidané hodnoty. To bude obsahovat výčet zdanitelných plnění spolu s dodavatelem a odběratelem plnění. Na základě párování těchto hlášení finanční správou bude docíleno vyšší kontroly oprávněnosti nadměrných odpočtů i vlastní daňové povinnosti. Vyšší míra elektronizace oběhu daňových dokladů snižuje administrativní náklady na správu daní a zároveň zrychluje schopnost správce daně reagovat na aktuální hrozby v podobě daňových úniků.

Základní premisou elektronické evidence tržeb je okamžité vykazování hotovostních tržeb elektronickou formou Finanční správě, s důrazem na co nejnižší možnou míru zatížení povinných subjektů dodatečnými administrativními náklady a nutností hlásit pouze minimum údajů pro potřeby řádné kontroly daňových povinností. Každá provedená platební transakce bude označena jedinečným identifikátorem, který bude zobrazen i na platebním dokladu vydaném kupujícím. Na základě tohoto dokladu bude kdykoliv možné ověřit, zda daná transakce byla reportována Finanční správě.

U zavedení kontrolního hlášení kalkulujeme s dopadem jen na výnos daně z přidané hodnoty. Naproti tomu dopad fungování elektronické evidence tržeb se promítne také do daně z příjmů fyzických i právnických osob a výběru příspěvků na sociální zabezpečení. Náběh efektu plynoucího z těchto opatření pro sektor vládních institucí očekáváme i v dalších letech výhledu. V roce 2017 predikujeme meziroční diskreční nárůst příjmů ve výši 2,0 mld. Kč u kontrolního hlášení a 4,4 mld. Kč u elektronické evidence tržeb. Zavedení kontrolního hlášení bude mít diskreční dopad i do roku 2018, a to ve výši 3,0 mld. Kč. Opačným směrem bude působit přeřazení služeb stravování ze základní do 15% snížené sazby daně z přidané hodnoty, což má kompenzovat možný tlak na zvýšení cen, které bylo v tomto segmentu vyhodnoceno jako rizikový faktor. Výpadek příjmů vyplývající z přeřazení predikujeme 0,2 mld. Kč v roce 2016 a dodatečných 0,3 mld. Kč od roku 2017. V diskrečních opatřeních, která zachycuje Tabulka 3.5, je o tuto částku sníženo inkaso daně z přidané hodnoty.

U výnosu spotřebních daní očekáváme v letech výhledu v průměru růst 1,4 % ročně. Růst inkasa je ovlivněn aktivními opatřeními u zdanění tabákových výrobků. Novela zákona o spotřebních daních nastavuje trajektorii zvyšování daňového zatížení tabákových výrobků (v souladu s evropskou legislativou) až do roku 2018. Efekty na meziroční růst výnosu spotřebních daní by měly být cca 3,3 mld. Kč v roce 2016 a 1 až 1,5 mld. Kč v každém z dalších dvou let výhledu.

V položce ostatních příjmů (Tabulka 3.4) počítáme v roce 2016 s poklesem investičních dotací o zhruba

polovinu, a to v důsledku ukončení možnosti využití prostředků EU v roce 2015 určených na spolufinancování investičních projektů ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti z programového období 2007–2013 a náběhu projektů spolufinancovaných z prostředků z programového období 2014–2020. V dalších letech výhledu předpokládáme již nárůst dotací v průměru o cca 18 % v letech 2017–2018. Další dopad na příjmovou stranu bude mít v případě schválení vládní návrh zákona o dani z hazardních her (sněmovní tisk č. 579), který zvyšuje stávající sazbu a rozšiřuje okruh zdanitelných položek. Očekávaný pozitivní dopad je kvantifikován v roce 2016 na 2,0 mld. Kč a o další 0,2 mld. Kč v roce 2017. V roce 2016 bereme rovněž v úvahu jednorázové příjmy ve výši 1,3 mld. Kč z aukce kmitočtů pro mobilní operátory (viz Tabulka 3.5).

3.2.2 Výdaje sektoru vládních institucí

Současná fiskální predikce počítá s průměrným meziročním tempem růstu celkových výdajů o 2,2 % v letech 2016–2018. V poměru k HDP dojde k poklesu výdajů sektoru vládních institucí na 41,2 % HDP v roce 2016. Mírný pokles relativního ukazatele predikujeme i v dalších dvou letech výhledu.

Pro rok 2016 počítáme s udržení výrazného růstu objemu náhrad zaměstnancům v sektoru vládních institucí. Na to bude mít vliv především 3% růst platů ve státní správě od 1. listopadu 2015 a od 1. ledna 2016 navýšení objemu platů státních zaměstnanců na pokrytí dopadů zákona o státní službě o 0,4 mld. Kč. Dopady zvyšování platů na výdaje sektoru vládních institucí, a s tím spojených vyšších příspěvků na sociální zabezpečení placených sektorem vládních institucí, jsou kvantifikovány na cca 13,0 mld. Kč v roce 2016. Čistý dopad na saldo je však výrazně nižší (cca 7,5 mld. Kč) vzhledem k tomu, že významná část z navýšení objemu náhrad zaměstnancům představuje zároveň navýšení příjmů sektoru vládních institucí v podobě daně z příjmů fyzických osob a příspěvků na zdravotní a sociální pojištění. V této částce je zahrnuto i navýšení funkčních míst v sektoru vládních institucí, především v rezortech školství, obrany a vnitra.

Dopad na výdajovou stranu bude mít také navýšení příspěvků do Fondu kulturních a sociálních potřeb ze stávajícího 1% podílu z objemu mezd a platů na 1,5 % v roce 2016 a na 2,0 % v roce 2017 s dopadem 0,7 mld. Kč v roce 2016 a dalších 0,7 mld. Kč od roku 2017.

Tabulka 3.4: Výhled příjmů sektoru vládních institucí

	2014	2015	2016	2017	2018
	<i>mld. Kč</i>				
Příjmy celkem	1730	1835	1855	1946	2025
Daňové příjmy	818	860	902	944	979
Daně z výroby a dovozu	510	539	568	590	610
Daň z přidané hodnoty	319	326	350	369	386
Spotřební daně	151	175	178	180	182
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	308	321	334	353	368
Daň z příjmů fyzických osob	161	166	175	188	196
Daň z příjmů právnických osob	144	151	155	162	168
Kapitálové daně	0	0	0	0	0
Sociální příspěvky	629	653	683	710	738
Důchody z vlastnictví	37	36	35	41	47
Ostatní	247	287	235	251	262
	<i>růst v %</i>				
Příjmy celkem	2,6	6,1	1,1	4,9	4,1
Daňové příjmy	1,3	5,0	5,0	4,6	3,7
Daně z výroby a dovozu	-2,1	5,7	5,5	3,9	3,4
Daň z přidané hodnoty	5,2	1,9	7,4	5,5	4,6
Spotřební daně	-15,4	15,7	1,7	1,0	1,5
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	7,6	4,0	4,1	5,9	4,2
Daň z příjmů fyzických osob	6,9	2,9	5,6	7,3	4,5
Daň z příjmů právnických osob	8,5	5,3	2,6	4,3	3,9
Kapitálové daně	-93,5	-10,0	1,0	2,0	1,0
Sociální příspěvky	3,6	4,0	4,5	4,0	3,9
Důchody z vlastnictví	-2,5	-3,1	-1,5	15,9	14,5
Ostatní	5,6	16,3	-18,1	7,0	4,1
Daňová kvóta	34,1	33,9	34,3	34,4	34,4
	<i>% HDP</i>				

Zdroj: Rok 2014 ČSÚ (2015b). Výpočty a predikce MF ČR.

Tabulka 3.5: Struktura diskrečních opatření (2016–2018)

(v mld. Kč)

	2016	2017	2018
Opatření na příjmové straně celkem	25,7	13,1	4,5
Přímé daně	8,5	7,1	0,1
daň z příjmů fyzických osob	0,7	4,8	0,0
daň z příjmů právnických osob	0,0	1,4	0,0
sociální a zdravotní pojištění	7,7	0,9	0,0
Nepřímé daně	14,7	7,2	4,4
daň z přidané hodnoty	11,4	6,1	3,0
spotřební daně	3,3	1,1	1,4
Ostatní příjmy	2,5	-1,2	0,0
Opatření na výdajové straně celkem	-12,7	2,3	-0,1
sociální dávky	-3,6	3,4	0,0
náhrady zaměstnancům	-14,3	-1,1	-0,1
zdravotnictví	-9,3	0,0	0,0
ostatní výdaje	14,5	0,0	0,0
Celkový dopad na saldo	13,0	15,4	4,3
	% HDP	0,3	0,3

Pozn.: Údaje v tabulce zobrazují meziroční diskreční změny v důsledku veškerých plánovaných opatření na příjmové a výdajové straně rozpočtu sektoru vládních institucí. Záporné hodnoty značí meziroční zhoršení salda.

Zdroj: MF ČR.

V roce 2016 očekáváme u výdajů na zdravotnictví⁶ průměrný meziroční nárůst okolo cca 3,8%. K růstu přispívá nárůst výdajů způsobený změnami v úhradové vyhlášce s dopadem cca 9,3 mld. Kč. Zvýšení výdajů je způsobeno především nárůstem výdajů na lůžkovou péči ve výši cca 5 mld. Kč, které pokrývá mj. 5% nárůst tarifních platů v tomto segmentu zdravotní péče (dopad ve výši cca 3,1 mld. Kč). Dále dochází k nárůstu výdajů u ambulantní péče (dopad ve výši cca 1,4 mld. Kč), který je ovlivněn zrušením regulačních poplatků za klinické vyšetření, a k růstu výdajů za léky na recept (dopad ve výši cca 2,1 mld. Kč). Bilance systému veřejného zdravotního pojištění je pro rok 2016 plánována jako přibližně vyrovnaná, jelikož souvztažně s nárůstem výdajů je očekáván adekvátní nárůst příjmů, který je ovlivněn vyšším výběrem pojistného na zdravotní pojištění a zvýšením měsíční platby státu za státní pojištěnce o 25 Kč na 870 Kč od 1. ledna 2016 s dopadem 1,8 mld. Kč.

Ke změnám dojde též u mandatorních sociálních dávek. Valorizace důchodů byla v roce 2015 jednorázově vyšší z důvodu kompenzace minulého krácení a od roku 2016 se valorizační vzorec vrátí do podoby z roku 2012. Do celkového zvyšování vyplácených důchodů tak bude plně promítnut růst spotřebitelských cen a třetina růstu reálných mezd. V důsledku nízkého průměrného zvýšení důchodů daného tímto valorizačním vzorcem (o 40 Kč měsíčně) bude vyplacen jednorázový mimořádný příspěvek k důchodu ve výši 1 200 Kč

⁶ Výdaje na zdravotnictví uvádíme pro přehlednost zvlášť, v souladu s dřívějším vymezením jako naturálních sociálních dávek. Od podzimní notifikace 2015 jsou nemocnice většinou zařazeny v rámci sektoru vládních institucí, čímž jsou výdaje do zdravotnictví součástí jiných položek, jako náhrady zaměstnancům, mezispotřeba atd. Pro bližší informace viz Box 1.

v roce 2016, jehož dopad je kvantifikován na 3,5 mld. Kč.

V roce 2016 očekáváme výrazný pokles výdajů na tvorbu hrubého fixního kapitálu (meziročně o cca 24,8 %), což je způsobeno jednak jednorázovým zahrnutím pronájmu letounů JAS-39 Gripen do investic sektoru vládních institucí v roce 2015 (dle metodiky ESA 2010), jednak skokovým poklesem investic spolufinancovaných z prostředků EU. Tento vývoj je přirozený, ať už v důsledku obecně nižší alokace v novém období nebo v důsledku výrazného zrychlení čerpání z programového období 2007–2013, obzvláště v roce 2015. V dalších letech výhledu očekáváme postupný nárůst čerpání prostředků EU (a českého financování těchto projektů), a tedy i navýšení tvorby hrubého fixního kapitálu průměrně o 9,4 %.

Rok 2016 by měl být již druhým v řadě, kdy klesnou nominální úrokové náklady na obsluhu dluhu sektoru vládních institucí a v podílovém vyjádření na hodnotu 1,1 % HDP, která by měla zůstat stabilní po celou dobu výhledu. Podrobněji se této problematice věnuje subkapitola 3.2.3.

Tabulka 3.6: Výhled výdajů sektoru vládních institucí

	2014	2015	2016	2017	2018
<i>mln. Kč</i>					
Výdaje celkem	1813	1920	1912	1983	2050
Výdaje na konečnou spotřebu	842	872	901	925	948
Výdaje na kolektivní spotřebu	388	401	370	362	377
Výdaje na individuální spotřebu	454	470	530	563	571
Naturální sociální dávky	140	146	153	160	169
Transfery individuálních netržních výrobků a služeb	314	325	378	402	402
Sociální transfery jiné než naturální	556	573	585	602	621
Úroky	56	54	52	53	55
Dotace	99	103	105	108	111
Tvorba hrubého fixního kapitálu	177	240	180	201	216
Ostatní	83	78	88	94	100
Náhrady zaměstnancům	376	392	408	418	426
Sociální transfery celkem	695	719	738	762	789
<i>růst v %</i>					
Výdaje celkem	4,4	5,9	-0,4	3,7	3,4
Výdaje na konečnou spotřebu	2,9	3,6	3,3	2,7	2,4
Výdaje na kolektivní spotřebu	2,0	3,6	-7,8	-2,1	4,0
Výdaje na individuální spotřebu	3,8	3,6	12,8	6,1	1,4
Naturální sociální dávky	4,8	4,2	4,9	5,1	5,1
Transfery individuálních netržních výrobků a služeb	3,3	3,3	16,4	6,5	0,0
Sociální transfery jiné než naturální	2,0	3,2	2,1	2,8	3,2
Úroky	2,0	-4,4	-2,2	1,7	2,2
Dotace	3,9	3,3	2,0	3,0	3,0
Tvorba hrubého fixního kapitálu	16,8	35,3	-24,8	11,7	7,2
Ostatní	16,2	-5,6	12,9	6,1	6,6
Náhrady zaměstnancům	3,5	4,2	3,9	2,5	2,0
Sociální transfery celkem	2,5	3,4	2,6	3,3	3,6

Zdroj: Rok 2014 ČSÚ (2015b). Výpočty a predikce MF ČR.

3.2.3 Dluh sektoru vládních institucí

V roce 2015 očekáváme nominální hodnotu vládního dluhu ve výši 1 831,8 mld. Kč (tj. 40,9 % HDP). Její nárůst z hodnoty 1 821,3 mld. Kč na konci roku 2014 bude primárně dán zahrnutím jistiny v souvislosti s pronájmem nadzvukových letadel JAS-39 Gripen ve výši cca 10 mld. Kč. ČR se stále řadí mezi relativně nejméně zadlužené země v EU (viz kapitola 2.3.2). Úroveň dluhové kvóty je v poměrně bezpečné vzdálenosti jak od kritéria pro dluh Paktu o stabilitě a růstu, tak i pod limitem návrhu národního dluhového pravidla (viz subkapitola 6.2). Postupný pokles dluhové kvóty očekáváme i v letech 2016–2018 celkem o cca 0,8 p.b. až na úroveň 40,1 %. Meziroční snižování zachycuje Tabulka 3.7.

Ve srovnání s MF ČR (2015a) byly do sektoru vládních institucí zařazeny veřejné nemocnice a veškeré příspěvkové organizace (Box 1). Vliv této změny na dluh je zanedbatelný (v roce 2015 méně než 0,1 % HDP).

Hlavním faktorem pro predikci dluhu sektoru vládních institucí je výhled hospodaření tohoto sektoru. Rozdíl mezi změnou dluhu a výší salda sektoru vládních institucí reflektuje tzv. stock-flow adjustment. Do něj spadají například úroky, čisté pořízení aktiv, přecenění aj.,

pro dluh v poměrovém vyjádření samozřejmě i příspěvek změny růstu HDP v běžných cenách. Tento vliv zaznamenává Tabulka 3.7.

Odlíšné změny dluhové kvóty a výše deficitu lze vysvětlit vývojem nominálního HDP, kdy při stagnaci výše dluhu a růstu HDP dochází k poklesu dluhové kvóty. Ta se sníží v důsledku nárůstu nominálního HDP, který je determinován dynamickým růstem české ekonomiky. Konkrétní dopad na dluh v poměrovém vyjádření v jednotlivých letech vyčísľuje Tabulka 3.7.

Příspěvky úrokových výdajů ke změně kvóty by se po poklesu v roce 2015 na hodnotu 1,2 % HDP (meziroční pokles o 0,1 p.b.) měly v letech 2016–2018 ustálit na úrovni 1,1 % HDP. Do jejich poklesu se promítá silný růst HDP, devizové intervence ČNB, přebytek volné likvidity na mezibankovních trzích a rovněž pozitivní vnímání ČR na finančních trzích. To se projevilo i na emitování střednědobých a dlouhodobých státních dluhopisů na primárním trhu v 2. pololetí roku 2015, jejichž výnosy dosáhly záporné úrovně.

Co se týče ostatních faktorů, výrazný vliv na změnu dluhu bude mít v roce 2015 položka čisté pořízení finančních aktiv. Rok 2015 je dalším v řadě, kdy je

k financování deficitu státního rozpočtu využívána disponibilní likvidita státní pokladny. Ta byla v posledních letech postupně navyšována rozšiřováním subjektů spadajících do systému státní pokladny podle zákona č. 218/2000 Sb. Tato operace podporuje úsporu úrokových nákladů na obsluhu státního dluhu a snížení likviditního a refinančního rizika ústředních vládních institucí. Její vliv přispěl v roce 2015 ke snížení relativního vládního dluhu o 1,7 % HDP.

Současný výhled neuvažuje žádné příjmy z privatizačních akcí. V případě jejího uskutečnění a využití příjmů k financování vládních výdajů by došlo k dalšímu zpomalení nárůstu dluhu.

Největší podíl na zadlužení sektoru vládních institucí má subsektor ústředních vládních institucí. V roce

2015 se očekává jeho hodnota na úrovni 1 725,6 mld. Kč, tj. 94% podíl na celkovém dluhu. Většinu dluhu subsektoru ústředních vládních institucí tvoří státní dluh, jehož velikost se daří od roku 2014 snižovat v důsledku lepšího využití likvidity státní pokladny k financování schodku státního rozpočtu, jak je uvedeno výše. Dluh subsektoru místních vládních institucí představuje cca 6% podíl na celkovém dluhu. V roce 2015 predikujeme jeho výši na 116,9 mld. Kč. Jeho hodnota by se měla v letech 2016–2018 postupně snížit až na 109,5 mld. Kč. Důvodem pro predikci poklesu dluhu je očekávané přebytkové hospodaření tohoto subsektoru. Subsektor fondů sociálního zabezpečení vykazuje dlouhodobě zanedbatelnou míru zadluženosti.

Tabulka 3.7: Hrubý konsolidovaný dluh sektoru vládních institucí

		2013	2014	2015	2016	2017	2018
Vládní instituce celkem	<i>mld. Kč</i>	1842	1821	1832	1900	1961	2011
Ústřední vládní instituce	<i>mld. Kč</i>	1736	1715	1726	1797	1860	1913
Místní vládní instituce	<i>mld. Kč</i>	116	117	117	115	112	110
Fondy sociálního zabezpečení	<i>mld. Kč</i>	2	1	1	0	0	0
Podíl dluhu vládních institucí na HDP	<i>% HDP</i>	45,2	42,7	40,9	40,9	40,7	40,1
Příspěvky ke změně poměru dluhu k HDP							
Změna dluhu	<i>p.b.</i>	0,5	-2,4	-1,9	0,1	-0,3	-0,6
Primární saldo vládního sektoru	<i>p.b.</i>	-0,1	0,6	0,7	0,1	-0,3	-0,6
Úroky	<i>p.b.</i>	1,3	1,3	1,2	1,1	1,1	1,1
Růst HDP v běžných cenách	<i>p.b.</i>	-0,4	-1,9	-2,1	-1,4	-1,5	-1,6
Ostatní faktory	<i>p.b.</i>	-0,4	-2,4	-1,6	0,2	0,5	0,5
Rozdíly mezi hotovostním a akruálním principem	<i>p.b.</i>	-0,2	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
Čisté pořízení finančních aktiv	<i>p.b.</i>	-0,4	-2,4	-1,7	0,2	0,5	0,5
Přecenění a ostatní faktory	<i>p.b.</i>	0,3	0,0	-0,1	0,0	0,0	0,0

Zdroj: Údaje za dluh sektoru vládních institucí a jeho subsektorů do roku 2014 ČSÚ (2015b). Výpočty a predikce MF ČR.

3.2.4 Cyklický vývoj a rozklad salda

V roce 2015 dochází k uzavření záporné produkční mezery, ve které se česká ekonomika nacházela od roku 2009. Pro léta 2016–2018 očekáváme mírné zvyšování kladné produkční mezery, v důsledku toho předpokládáme kladnou i cyklickou složku salda sektoru vládních institucí.

V položce jednorázové a ostatní přechodné operace byl v roce 2014 zohledněn jednorázový příjem z aukčního prodeje nových kmitočtových pásem ve výši 8,5 mld. Kč. Jednorázové výdaje v roce 2014 zvýšila především výplata náhrad klientům zkrachovalých družstevních záložen Fondem pojištění vkladů ve výši 14,7 mld. Kč. Celkový rozsah jednorázových a přechodných operací v roce 2014 činil -0,3 % HDP. Nejvýznamnějším jednorázovým výdajem v roce 2015 je finanční leasing letounů JAS-39 Gripen v hodnotě cca 10 mld. Kč. V roce 2015 také dochází k jednorázovému výdaji v důsledku vrátek neoprávněně vybrané darovací daně z emisních povolenek v předpokládané výši 4,6 mld. Kč. Mezi další přechodné výdaje patří transfer kapitálu za nestandardní státní záruky (garance vyplý-

vající z řešení krize Investiční a poštovní banky v roce 2000). Tento výdajový transfer je předpokládán pro léta 2015 a 2016 v objemu 1 mld. Kč (rok 2016 je posledním rokem, kdy je možné uplatnit nároky plynoucí z poskytnuté záruky za Investiční a poštovní banku). V roce 2016 by měl jednorázový příjem z aukčního prodeje kmitočtových pásem dosáhnout hodnoty 1,3 mld. Kč, ve výdajích zohledňujeme jednorázovou výplatu důchodcům s celkovým nákladem 3,5 mld. Kč. Celkový vliv jednorázových a přechodných opatření očekáváme v letech 2017–2018 zanedbatelný.

Fiskální úsilí bylo v roce 2014 záporné a v roce 2015 očekáváme další zhoršení strukturálního salda. Tento vývoj byl způsoben především posunem od politiky fiskální konsolidace ke stimulaci ekonomického růstu, zejména zvyšováním investic či dorovnáním omezené valorizace důchodů. V letech 2016–2018, kdy by již ekonomický růst měl být dostatečně robustní, očekáváme fiskální politiku opět restriktivnější. Celkové saldo by se tak mělo po jistém zhoršení v letech 2014 a 2015 průběžně zlepšovat k hodnotě -0,5 % HDP v roce 2018.

Tabulka 3.8: Strukturální saldo sektoru vládních institucí (metoda OECD)

		2014	2015	2016	2017	2018
Růst HDP ve stálých cenách	%	2,0	4,5	2,7	2,4	2,4
Růst potenciálního HDP	%	0,9	1,9	2,2	2,3	2,1
Produkční mezera	% PP	-1,5	0,9	1,4	1,5	1,8
Saldo vládního sektoru	% HDP	-1,9	-1,9	-1,2	-0,8	-0,5
Cyklická složka salda	% HDP	-0,6	0,3	0,5	0,5	0,6
Cyklicky očištěné saldo	% HDP	-1,4	-2,2	-1,7	-1,3	-1,1
Jednorázové a ostatní přechodné operace	% HDP	-0,3	-0,3	-0,1	0,0	0,0
Strukturální saldo	% HDP	-1,1	-1,9	-1,6	-1,3	-1,1
Změna strukturálního salda (fiskální úsilí)	p.b.	-1,1	-0,8	0,3	0,3	0,2
Úroky	% HDP	1,3	1,2	1,1	1,1	1,1
Primární strukturální saldo	% HDP	0,2	-0,8	-0,5	-0,2	0,0
Změna primárního strukturálního salda	p.b.	-1,2	-0,9	0,2	0,3	0,2

Zdroj: MF ČR.

3.3 Analýza citlivosti

Analýza citlivosti je konstruována pomocí dynamického modelu všeobecné rovnováhy vytvořeného na MF ČR (Aliyev, Bobková, Štok, 2013). Model umožňuje analyzovat dopady jak makroekonomických, tak i fiskálních šoků do ekonomiky. V případě malé a značně otevřené české ekonomiky je hospodářská situace z velké části závislá na vývoji vnějšího sektoru, zejména zemí EU. Analýzy citlivosti se proto na tento aspekt zaměřují a ukazují významnost dopadů horší než očekávané dynamiky růstu v EU do domácí ekonomiky. Další alternativní scénář simuluje dopady neočekávaného skokového zvýšení v současnosti nízké domácí úrokové míry na českou ekonomiku. Všechny alternativní scénáře jsou odvozeny od makroekonomického rámce tohoto Fiskálního výhledu.

3.3.1 Pomalejší ekonomický růst v EU v roce 2016

První scénář je založen na předpokladu, že růst HDP v EU bude v roce 2016 oproti základnímu scénáři o cca 2 p.b. nižší. Tato diference odpovídá výši směřované odchylky růstu za období od roku 2000 do poloviny roku 2015.

Tento scénář by vzhledem k úzké vazbě české ekonomiky na EU dopadl negativně do reálného růstu v ČR především prostřednictvím exportu, který z více než 80 % směřuje právě do zemí EU. Nižší zahraniční poptávka by vedla k poklesu exportní aktivity a ke zhoršení salda běžného účtu, které by však bylo částečně kompenzováno nižšími importy. Horší výsledek zahraničního obchodu by se negativně odrazil v růstu reálného HDP a ve vývoji nezaměstnanosti. Tento efekt by byl nejvýraznější právě v roce 2016. Vlivy na inflaci by plynuly především z nižší poptávky po domácím zboží, a to jak ze strany domácích, tak zahraničních subjektů.

Ve standardním režimu by byly dopady zhoršení salda zahraničního obchodu do jisté míry tlumeny výkyvem směnného kurzu koruny. V simulacích však v souladu

s avizovanou politikou ČNB předpokládáme, že ještě po celé období roku 2016 bude směnný kurz udržován nad hranicí 27 korun za euro.

Negativně by byla dotčena rovněž investiční aktivita firem, jejíž tempo růstu by činilo 2 % oproti základnímu scénáři, který počítá s růstem 2,9 %. Spotřeba domácností by zaznamenala nižší tempo růstu o cca 1,4 p.b., především v důsledku nižšího růstu mezd (a také vyšší míry nezaměstnanosti).

Saldo sektoru vládních institucí by bylo ovlivněno prostřednictvím nižšího inkasa příjmových daní od jednotlivců i firem, stejně jako nižšími daněmi ze spotřeby. Spolu s navýšením výdajové strany o větší objem vyplácených dávek v nezaměstnanosti by došlo ke zhoršení deficitu sektoru vládních institucí o 0,4 p.b. v prvním roce a 0,2 p.b., resp. 0,1 p.b. v dalších letech. Vyšší deficity by se následně kumulovaly do vyššího dluhu na úrovni 40,9 % HDP v posledním roce sledovaného období (oproti 40,1 % uvažovaným v základním scénáři).

Během následného oživení zahraniční poptávky v roce 2017 by došlo ke zrychlení růstu české ekonomiky.

3.3.2 Trvale nižší ekonomický růst v EU

Druhý scénář analyzuje dlouhodobě nepříznivý hospodářský vývoj v EU, který je definovaný obdobně jako v případě předchozího scénáře. Jde tedy opět o cca 2 p.b. nižší růst, tentokrát však ve všech letech výhledu (2016–2018).

V případě tohoto scénáře by negativní odezvu české ekonomiky v každém roce předpokládaného pesimistického vývoje v EU způsobil stejný mechanismus jako v předchozím scénáři. Nejvýraznější rozdíly oproti základnímu scénáři by nastaly v prvních dvou letech predikce. Vzhledem k tendencím k pozvolnému přizpůsobení se ekonomiky a postupnému oživování by

byly negativní dopady vývoje v zahraničí v následujících letech (spíše ale za horizontem výhledu) postupně mírnější. Přesto by u sektoru vládních institucí mělo i nadále docházet k rychlejšímu růstu podílu dluhu na HDP oproti základnímu scénáři, a to až o 2 p.b. v posledním roce výhledu.

3.3.3 Nárůst domácí úrokové míry

Posledním zvažovaným scénářem je předpokládaný náhlý nárůst krátkodobé domácí úrokové míry o 1,5 p.b. v roce 2016. I v tomto scénáři předpokládáme neměnný směnný kurz koruny k euru.

Vyšší úroková míra tlumí domácí poptávku především prostřednictvím investic (a v menší míře spotřeby), které by byly bržděny vyššími úrokovými měrami (zvýšujícími náklady investic prostřednictvím vyšších sazeb na úvěry firmám). Rovněž by došlo ke snížení tempa růstu spotřeby domácností, na něž by se dále navíc přenesly problémy firem prostřednictvím nižšího růstu mezd. Proti tomu by na spotřebu příznivě působila o něco nižší domácí cenová hladina. Dopady do zahraničního obchodu by byly prakticky sterilizované prostřednictvím měnové politiky centrální banky.

Tabulka 3.9: Modelové scénáře makroekonomických simulací

		2015	2016	2017	2018
Základní scénář					
Hrubý domácí produkt	růst v % s.c.	4,5	2,7	2,4	2,4
Spotřeba domácností	růst v % s.c.	2,9	2,5	2,3	2,3
Tvorba hrubého fixního kapitálu	růst v % s.c.	8,2	2,9	3,4	3,2
Export zboží a služeb	růst v % s.c.	7,2	6,4	6,4	6,3
Import zboží a služeb	růst v % s.c.	8,0	6,4	6,6	6,5
Index spotřebitelských cen	růst v %	0,4	1,1	1,9	1,9
Míra nezaměstnanosti	%	5,2	4,9	4,8	4,7
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	-1,9	-1,2	-0,8	-0,5
Dluh sektoru vládních institucí	% HDP	40,9	40,9	40,7	40,1
Alternativní scénář I. - pomalejší růst v EU v roce 2016					
Hrubý domácí produkt	růst v % s.c.	4,5	1,4	2,3	2,5
Spotřeba domácností	růst v % s.c.	2,9	1,1	1,8	2,2
Tvorba hrubého fixního kapitálu	růst v % s.c.	8,2	2,0	3,4	3,5
Export zboží a služeb	růst v % s.c.	7,2	4,6	6,3	6,4
Import zboží a služeb	růst v % s.c.	8,0	5,0	6,4	6,6
Index spotřebitelských cen	růst v %	0,4	0,8	1,5	1,7
Míra nezaměstnanosti	%	5,2	7,3	4,9	4,5
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	-1,9	-1,6	-1,0	-0,6
Dluh sektoru vládních institucí	% HDP	40,9	41,5	41,5	41,0
Alternativní scénář II. - trvale nižší růst v EU					
Hrubý domácí produkt	růst v % s.c.	4,5	1,4	1,2	1,4
Spotřeba domácností	růst v % s.c.	2,9	1,1	0,7	0,6
Tvorba hrubého fixního kapitálu	růst v % s.c.	8,2	2,0	2,6	2,7
Export zboží a služeb	růst v % s.c.	7,2	4,6	4,8	4,9
Import zboží a služeb	růst v % s.c.	8,0	5,0	5,2	5,3
Index spotřebitelských cen	růst v %	0,4	0,7	1,5	1,5
Míra nezaměstnanosti	%	5,2	7,3	7,0	6,7
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	-1,9	-1,6	-1,4	-1,2
Dluh sektoru vládních institucí	% HDP	40,9	41,4	41,9	42,1
Alternativní scénář III. - vyšší úrokové sazby					
Hrubý domácí produkt	růst v % s.c.	4,5	2,6	2,2	2,2
Spotřeba domácností	růst v % s.c.	2,9	2,4	2,0	2,0
Tvorba hrubého fixního kapitálu	růst v % s.c.	8,2	2,7	3,0	2,9
Export zboží a služeb	růst v % s.c.	7,2	6,4	6,4	6,3
Import zboží a služeb	růst v % s.c.	8,0	6,4	6,6	6,5
Index spotřebitelských cen	růst v %	0,4	1,0	1,8	1,8
Míra nezaměstnanosti	%	5,2	5,1	5,2	5,1
Saldo sektoru vládních institucí	% HDP	-1,9	-1,3	-0,8	-0,6
Dluh sektoru vládních institucí	% HDP	40,9	41,0	40,9	40,4

Zdroj: Základní scénář: MF ČR (2015c). Výpočty MF ČR.

Uvedené efekty by se souhrnně projevily v pomalejším růstu HDP v horizontu výhledu přibližně o 0,1–0,2 p.b. a s tím spojenou vyšší nezaměstnaností.

Podobně, avšak v menším rozsahu, jako v případě nižšího růstu HDP v EU by příjmy sektoru vládních

institucí byly ovlivněny nižším inkasem od podniků i jednotlivců; s vyšší nezaměstnaností by rostly výdaje vlády. Negativní saldo by se pak opět promítalo do dluhu, na nějž by působily i samotné vyšší úrokové sazby.

3.4 Dlouhodobá udržitelnost veřejných financí

V květnu 2015 vyšla aktualizace Zprávy o stárnutí populace (EK, 2015a), kterou každé tři roky společně vydávají EK a Výbor pro hospodářskou politiku v rámci pracovní skupiny pro stárnutí populace. Zpráva obsahuje projekce výdajů do roku 2060 již tradičně v pěti oblastech – penze, zdravotní služby ze systému veřejného zdravotního pojištění, dlouhodobá péče, vzdělávání a dávky v nezaměstnanosti. MF ČR se aktivně na přípravě této Zprávy podílí a zpracovává projekce penzijních výdajů. Projekce ostatních výdajů jsou počítány na bázi modelu vyvinutého EK a členskými státy verifikovány.

Faktory, které ovlivňují nové projekce, jsou kromě makroekonomických a demografických předpokladů a projekcí (viz Tabulka 3.10) také schválená reformní opatření.

Z parametrů důchodového systému je v první řadě nutné zdůraznit další prodlužování statutárního důchodového věku. Z původních záměrů byl posunut věk na 63 let a následně na 65 let (pro ženy diferencovaný věk podle počtu vychovaných dětí), nyní se důchodový věk bude lišit podle data narození bez ohledu na počet vychovaných dětí. Sjednocení důchodového věku má nastat po roce 2040, přičemž pro osoby narozené v roce 1977 je důchodový věk přesně 67 let. Pro každé další ročníky se důchodový věk bude posouvat o 2 měsíce za rok (tj. ročník 1978 bude mít statutární důchodový věk 67 let a 2 měsíce, ročník 1979 bude mít nárok na řádný důchod v 67 letech a 4 měsících věku atd.).

Prodlužování statutárního věku odchodu do důchodu má vliv i na podmínky permanentních vdovských a vdoveckých důchodů a stejně tak na předčasné odchody do důchodu. Pro oba typy důchodů se hranice bude rovněž zvyšovat.

Valorizace důchodů je od roku 2011 stanovena pevným pravidlem, nikoliv pravidlem minimální valorizace. Záměrem bylo neponechat vládě prostor pro diskreci při stanovování výše valorizace důchodů, zejména aby nedocházelo k ad hoc navyšování v souvislosti s politickým cyklem.

V penzijních projekcích se výrazně promítá i vliv nižších nákladů na invalidní důchody, neboť rozšířením počtu typů invalidních důchodů (ze dvou, plného a částečného, na tři skupiny) se část dříve plných důchodů přesunula do druhého stupně (se sazbou dříve částečných důchodů) a skupina dříve částečných inva-

lidních důchodů se přesunula do prvního stupně (který má sazbu ve výši dvou třetin dřívějších částečných invalidních důchodů). Navíc tento efekt mohl být v aktuálních projekcích vzat v úvahu ve větší míře než v projekcích předešlých (EK, 2012).

V oblasti předčasných důchodů byla od roku 2010 zpřísněna penalizace za odchod do předčasného starobního důchodu, čímž se snížila atraktivnost odchodu do důchodu před dosažením zákonné věkové hranice. Konkrétně byla zvýšena penalizační sazba pro období od 361. dne do 720. dne před dosažením statutárního důchodového věku z 0,9 % na 1,2 %. O toto procento je pak za každých započatých 90 dnů snížena procentní výměra starobního důchodu.

Vedle toho existuje systém tzv. předdůchodů, který umožňuje účastníkům doplňkového penzijního spoření (III. pilíř) čerpat jejich prostředky bez sankcí až 5 let před dosažením statutárního důchodového věku. Podmínkou předdůchodu je však výše naakumulovaných prostředků v soukromém III. pilíři, které mají zajistit měsíční penzi minimálně ve výši 30 % průměrné mzdy. Za roky, kdy dochází k čerpání předdůchodu, není následně krácen starobní důchod. Možnost čerpat předdůchod využilo k 30. 6. 2015 pouze 928 osob s průměrně pobíranou dávkou ve výši 9 459 Kč. Prozatím tak nelze mluvit o žádném významnějším vlivu na dlouhodobou udržitelnost.

Aktuální způsob kalkulace důchodů je platný od roku 2011, kdy došlo (v reakci na nález Ústavního soudu, publikovaný pod č. 135/2010 Sb.) k postupné změně redukčních hranic. Jejich vývoj od stavu, který byl Ústavním soudem zrušen, do konečného stavu v roce 2015 je možné nalézt v Marval, Štok (2012). Tato změna v podstatě znamenala změnu „míry progresivního zdanění“ vyměřovacího základu pro důchod (viz § 15 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Vyměřovací základ (určen výdělky dané osoby v době, kdy byla ekonomicky aktivní) se rozdělí na části podle redukčních hranic. Pouze první (nejnižší) část se bere v úvahu v plné výši, u dalších částí vstupuje do vzorce pro výpočet důchodů základ redukovaný. Tato úprava fakticky snižuje solidaritu v rámci důchodového systému. Kromě plného započítání příjmu v nejnižším redukčním intervalu se od roku 2015 nad touto hranicí až do výše 400 % průměrné mzdy bere v úvahu jen z 26 %. Vyměřovací základ přesahující 400 % průměrné mzdy se nezapočítává, neboť z této části příjmu není hrazeno ani důchodové pojištění.

Tabulka 3.10: Základní makroekonomické a demografické předpoklady projekcí

		2013	2020	2030	2040	2050	2060
Růst produktivity práce	na hodinu	0,9	1,8	1,9	1,8	1,7	1,5
Reálný růst HDP	%	-0,9	1,6	1,9	1,6	1,5	1,7
Míra participace mužů	%, ve věku 20-64	86,1	87,6	86,8	86,1	87,8	88,7
Míra participace žen	%, ve věku 20-64	69,5	72,2	72,4	71,9	74,8	76,0
Celková míra participace	%, ve věku 20-64	77,9	80,0	79,7	79,2	81,4	82,5
Míra nezaměstnanosti	%, ve věku 20-64	7,0	6,3	6,0	6,0	6,0	6,0
Podíl populace starší 65 let na celkové populaci	%	17,1	20,2	22,3	24,7	27,5	28,2

Zdroj: EK (2015a).

Vedle výše popsaného parametrického nastavení I. pilíře je nutné připomenout další dvě skupiny opatření v důchodovém systému, které se od projekcí z roku 2012 objevily.

První z nich je dočasná změna valorizace ze součtu růstu indexu spotřebitelských cen a jedné třetiny růstu reálných mezd na součet jedné třetiny růstu indexu spotřebitelských cen a jedné třetiny růstu reálných mezd pro období 2013 až 2015. Na to navazovala změna opačným směrem, a to mimořádná valorizace ve výši 1,8 % v roce 2015 jako kompenzace za předešlé škrtky ve valorizaci. Aktuálně projednávanou jednorázovou dávkou důchodcům projekce samozřejmě neobsahuje (jednak je to opatření navržené po publikaci Zprávy o stárnutí populace, jednak to neovlivňuje trend budoucích výdajů).

Druhou změnou je důchodová reforma účinná od 1. ledna 2013, od kdy začal platit systém důchodového spoření.

Ani předpoklad o vyvázání dvou horních decilů (tj. osob, kterým by se čistě na bázi finanční kalkulace vyvázání vyplatilo), což činí zhruba milion účastníků, by nezpůsobil výraznější snížení výdajů. Jak bylo uvedeno v MF ČR (2013a), rozdíl by činil kolem 0,1 % HDP. Vzhledem k tomu, že údaje o aktuálních počtech účastníků systému důchodového spoření jsou zhruba na úrovni jedné desetiny, je efekt na výdaje v dlouhém období prakticky zanedbatelný.

Navíc, současná vláda premiéra Bohuslava Sobotky se v souladu se svým Programovým prohlášením rozhodla systém důchodového spoření zrušit s platností od 1. ledna 2016, přičemž celý proces by měl trvat do

konce roku 2016 (zákon č. 163/2015 Sb.). Do 31. března 2016 penzijní společnosti oznámí účastníkům ukončení důchodového spoření. Prostředky naakumulované v tomto systému dostanou účastníci zpět buď převedením na účet v systému penzijního připojištění, resp. doplňkového penzijního spoření (III. pilíř), nebo jim budou vyplaceny na bankovní účty či v hotovosti. Penzijní společnosti vyplatí účastníkům jejich prostředky dle zvoleného způsobu v období od 15. října 2016 do 31. prosince 2016. Náklady na zrušení systému důchodového spoření se podle odhadu MF ČR mohou vyšplhat až na 1 mld. Kč a budou kryty ze státního rozpočtu.

Poslední aktualizace dlouhodobých projekcí proběhla na podzim roku 2014 v souvislosti s plánovaným vydáním Zprávy o stárnutí populace 2015. Výsledky projekcí byly oponovány dne 25. září 2014 v rámci Pracovní skupiny pro stárnutí populace, viz Marval, Štork (2015). Jako nejproblematictější se ze současného pohledu jeví oblast výdajů na zdravotní služby ze systému veřejného zdravotního pojištění (viz Tabulka 3.11). Ty vzrostou z výchozí úrovně 5,7 % HDP v roce 2013 na 6,7 % HDP v roce 2060. Nejrychlejší nárůst vykazují výdaje na dlouhodobou péči, jejichž objem se pravděpodobně zdvojnásobí. Objemově však jde o velmi malou položku výdajů.

Co se týče penzí, které byly dosud nejvýznamnější položkou z hlediska nárůstu výdajů, ty by měly ze současných 9,0 % HDP v roce 2013 vzrůst na úroveň 9,7 % HDP v roce 2060. Negativním faktorem zůstává demografický vývoj, nicméně aktuální demografická projekce (EK, 2014) je pro ČR příznivější než projekce v minulých letech.

Tabulka 3.11: Projekce dlouhodobých výdajů 2013–2060

(v % HDP)

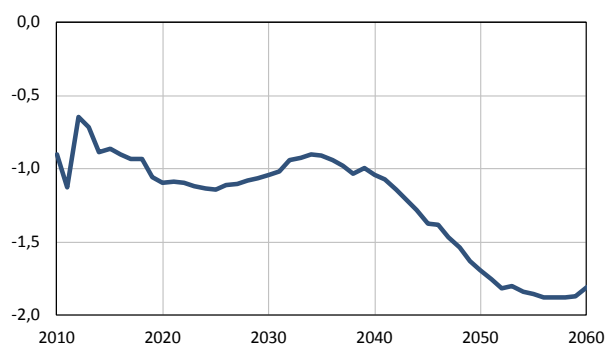
	2013	2020	2030	2040	2050	2060
Důchody	9,0	9,0	9,0	9,0	9,6	9,7
Zdravotní péče	5,7	5,9	6,2	6,5	6,6	6,7
Dlouhodobá péče	0,7	0,9	1,0	1,2	1,2	1,4
Vzdělání	3,4	3,6	3,9	3,7	4,0	4,1

Pozn.: Výsledky jsou přepočítány na metodiku ESA 2010. Nová metodika ovlivnila pouze úroveň, nikoliv dynamiku makroekonomických předpokladů projekcí, které byly v EK (2014) v metodice ESA 95.

Zdroj: EK (2015a).

Výsledná projekce salda důchodového systému (viz Obrázek 3.1) uvažuje kromě uvedených výdajů na penze také příjmy z titulu pojistného, které jsou ve všech letech projekce konstantní na úrovni 7,9 % HDP.

Obrázek 3.1: Projekce salda důchodového účtu
(v % HDP)

Zdroj: MF ČR (2015b).

Očekáváme, že do 40. let bude toto saldo relativně stabilní na úrovni kolem -1 % HDP. V dalším období bude působit nepříznivý demografický vývoj a saldo klesne téměř k -2 % HDP před koncem horizontu projekce. Minima dosáhne v roce 2057 a v posledních letech projekce se začne deficit snižovat. Důvodem je jak demografický vývoj, tak provedené reformy důchodového systému, zejména pak posouvání statutárního důchodového věku. Obdobný vývoj je patrný

prakticky u všech projektovaných složek penzijních výdajů. Maximálních hodnot dosahují vždy těsně před koncem sledovaného období (v roce 2057), což naznačuje obrat a následný pokles ve výdajích za horizontem projekcí (po roce 2060).

Naproti tomu průběh u ostatních projektovaných složek výdajů závislých na věkové struktuře (zdravotnictví, dlouhodobá péče, vzdělávání) vykazuje soustavný nárůst v celém horizontu projekce.

Analýza udržitelnosti, jež vychází z dlouhodobých projekcí, identifikuje rozsah nutné fiskální konsolidace pro zajištění stability veřejných financí. Kalkulují se tzv. indikátory udržitelnosti, které ukazují, jak rozsáhlá opatření by bylo třeba provést, aby se v odpovídajícím rozsahu snížil podíl výdajů nebo zvýšil podíl příjmů na HDP. Dle EK (2015c) indikátor S1, který vyjadřuje, o kolik procent HDP je nutno trvale zlepšit primární saldo vládního sektoru, aby vládní dluh v roce 2030 činil 60 % HDP, v současnosti dosahuje 0,0 % HDP. Indikátor S2, jenž určuje míru nutného fiskálního úsilí pro dosažení rovnosti diskontovaných příjmů a výdajů v nekonečném horizontu, nabývá hodnoty 3,5 % HDP. Indikátor S0, indikující možná rizika (fiskální nebo finanční) v krátkém období, je pro ČR pro rok 2014 na úrovni 0,09, což je hluboko pod kritickou mezí 0,43.

4 Veřejné rozpočty – peněžní toky (GFS 2001)

4.1 Veřejné rozpočty v roce 2015

V roce 2015 lze očekávat mírné meziroční zhoršení salda veřejných rozpočtů (metodika peněžních toků, GFS 2001) o 8,5 mld. Kč, a deficit tak dosáhne 83,5 mld. Kč, tj. 1,9 % HDP. K meziročnímu navýšení schodku veřejných rozpočtů dochází i přes hospodářské oživení, a to zejména vlivem větší podpory domácí ekonomiky a posílení nákupu fixních aktiv (investic).

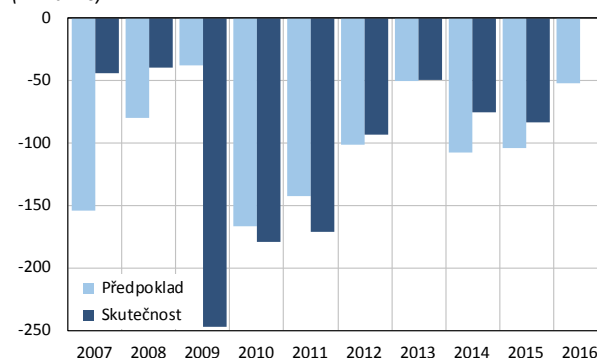
Ve srovnání se schválenou rozpočtovou dokumentací (zákon č. 345/2014 Sb.) pro rok 2015 lze předpokládat schodek veřejných rozpočtů o 20,9 mld. Kč nižší. Ke zlepšení hospodaření by mělo dojít u státního rozpočtu o 19,9 mld. Kč a u územních samosprávných celků o 4,5 mld. Kč. Deficit státního rozpočtu by tak měl činit 84,0 mld. Kč (rozpočtováno 104,0 mld. Kč). Územní samosprávné celky pak mají vykázat přebytek 10,7 mld. Kč (rozpočtováno 6,2 mld. Kč). Ostatní subjekty veřejných rozpočtů by měly proti původním předpokladům dosáhnout horšího výsledku hospodaření – mimorozpočtové fondy souhrnně o 8,0 mld. Kč na schodek 10,4 mld. Kč (z toho Státní fond dopravní infrastruktury o 6,7 mld. Kč z vyrovnaného rozpočtu) a veřejné zdravotní pojištění se má z původního přebytku 0,2 mld. Kč dostat na schodek 0,9 mld. Kč.

V porovnání s rozpočtovou dokumentací očekáváme o 47,5 mld. Kč vyšší příjmy. Nejvýrazněji se na této situaci budou podílet příjmy z EU běžného i kapitálového charakteru, daň z příjmů právnických osob, spotřební daně a příspěvky na sociální zabezpečení. Lze očekávat také vyšší ostatní příjmy, které jsou vlivem velkého množství nesourodých položek obtížně predikovatelné. Celkové daňové příjmy včetně pojistného na sociální zabezpečení a veřejné zdravotní pojištění se meziročně zvýší o 3,4 % a budou ve srovnání s předpoklady v návrhu státního rozpočtu na rok 2015 vyšší o 18,0 mld. Kč. Především díky růstu nominálního HDP předpokládáme meziroční pokles daňové kvóty o 0,4 p.b. na 31,2 % HDP, což znamená mírné snížení průměrné daňové zátěže. V rámci jednotlivých položek dojde oproti rozpočtované výši ke snížení pouze inkasa daně z příjmů fyzických osob (o 3,2 mld. Kč), a to především v důsledku obnovení základní slevy pro pracující důchodce. Ostatní fiskálně významné daně zaznamenají oproti rozpočtové dokumentaci vyšší inkaso, daň z příjmů právnických osob dokonce o 10,3 mld. Kč. Výnos daně z přidané hodnoty by měl vzrůst ve srovnání s rozpočtovou dokumentací o 1,2 mld. Kč, meziročně o 0,7 mld. Kč. Obrázek 4.1 ukazuje srovnání předpokládaných (rozpočtovaných) a skutečně dosažených výsledků hospodaření veřejných rozpočtů v letech 2007 až 2016.

Výdaje veřejných rozpočtů budou v roce 2015 zřejmě o 26,6 mld. Kč vyšší, než činil původní předpoklad. Jejich objem se meziročně zvýší o 130,3 mld. Kč, tj. o 7,8 %. Růst výdajů souvisí z velké části se zvýšenou investiční aktivitou.

Obrázek 4.1: Salda veřejných rozpočtů (2007–2016)

(v mld. Kč)

Pozn.: V roce 2015 na místě skutečnosti aktuální predikce.

Zdroj: MF ČR.

Ve srovnání s původním rozpočtem budou nižší výdaje o 8,2 mld. Kč u ostatních výdajů, na nákupy zboží a služeb o 4,9 mld. Kč, běžné dotace mezinárodním organizacím o 5,3 mld. Kč a výdaje na sociální dávky o 4,7 mld. Kč. Naopak se ve srovnání s rozpočtovou dokumentací zvýší výdaje na běžné transfery veřejným i soukromým nefinančním společnostem (celkem o 18,2 mld. Kč), výdaje na náhrady zaměstnancům o 7,7 mld. Kč a zejména na nákup fixních aktiv o 25,1 mld. Kč. Prostřednictvím pořízení dlouhodobého majetku by tak mělo dojít k posílení investiční aktivity, přičemž převážná část těchto výdajů bude realizována státním rozpočtem a územními samosprávnými celky.

Meziročně má dojít k růstu výdajů veřejných rozpočtů především u ostatních kapitálových výdajů o 61,8 mld. Kč a také u sociálních dávek (o 20,6 mld. Kč).

Dluh by měl ke konci roku 2015 dosáhnout 1 776,0 mld. Kč – tj. 39,7 % HDP, čímž by byl o 14,2 mld. Kč nižší oproti rozpočtované výši. Významnou roli zde sehrálo použití disponibilní likvidity ze systému státní pokladny.

Státní dluh si stále udržuje dominantní podíl ve struktuře celkového dluhu veřejných rozpočtů; v roce 2015 by měl tvořit 93,4 %.

4.2 Veřejné rozpočty v roce 2016

V meziročním srovnání by celkové saldo veřejných rozpočtů mělo výrazně vzrůst (o 31,1 mld. Kč), a bude činit -52,3 mld. Kč, tj. -1,1 % HDP. Pokles deficitu veřejných rozpočtů je důsledkem meziročního zlepšení hospodaření všech jejich složek, tj. státního rozpočtu (o 12,3 mld. Kč), místních rozpočtů (o 2,1 mld. Kč), zdravotních pojišťoven (o 1,5 mld. Kč) i mimorozpočtových fondů (o 9,0 mld. Kč).

Meziročně by mělo dojít k poklesu příjmů o 0,7 %, přičemž výdaje mají klesnout ještě razantněji, a to o 2,4 %. V poměrovém vyjádření ve vztahu k HDP by se příjmy měly meziročně snížit o 1,7 p.b. na 36,6 %, zejména vlivem nižších kapitálových transferů z EU. Z fiskálního hlediska lze pozitivně hodnotit předpokládaný vývoj daňové kvóty, která se má zvýšit o 0,5 p.b. na 31,7 %. To bude dáno především zavedením efektivnějších procesních nástrojů po výběr daní. Daňové příjmy (bez příspěvků na sociální zabezpečení) by měly meziročně vzrůst o 53,5 mld. Kč. Na tom by se měly podílet zejména nepřímé daně (růst o 34,7 mld. Kč); přímé, resp. příjmové daně se mají zvýšit o 18,9 mld. Kč. Odhadovaný růst příspěvků na sociální zabezpečení o 25,3 mld. Kč odráží pozitivní očekávání o vývoji na trhu práce spojené s nižší nezaměstnaností i s růstem mezd a platů.

Výdaje by měly meziročně klesnout o 43,2 mld. Kč, což bude dáno nižšími kapitálovými výdaji (o 90,4 mld. Kč). Naopak běžné výdaje se zvýší o 47,2 mld. Kč. Podíl celkových výdajů na HDP by se oproti roku 2015 měl snížit o 2,5 p.b. na 37,7 %.

Dluh veřejných rozpočtů by se v roce 2016 měl zvýšit o 3,9 %, tj. o 68,6 mld. Kč na 1 844,6 mld. Kč (39,7 % HDP). K vyššímu předpokládanému růstu dluhu oproti rokům 2014 a 2015 má dojít zejména v důsledku deficitu státního rozpočtu a státních fondů.

Na dluhu veřejných rozpočtů se po státním rozpočtu nejvíce podílejí územní samosprávné celky, jejichž zadlužení by se v roce 2016 ve srovnání s předchozím rokem mělo nepatrně snížit. Podobně jako v roce 2015 lze i v roce 2016 očekávat dluh u mimorozpočtových fondů, neboť Státní zemědělský intervenční fond opět předpokládá přijetí krátkodobé půjčky ze státního rozpočtu ve výši cca 0,2 mld. Kč. Avšak z důvodu konsolidace se celkový dluh veřejných rozpočtů touto operací nezvýší. Obdobně se dluh konsoliduje i u zdravotních pojišťoven, které by nicméně v roce 2016 neměly vykazat ani vůči státnímu rozpočtu žádný dluh.

5 Fiskální impuls

Hospodářská recese a finanční krize závěru minulé dekády a pouze pozvolné zotavování z jejich následků zvýšily zájem veřejnosti i politických činitelů o veřejné finance. Vedle jejich střednědobého vývoje i dlouhodobé udržitelnosti, kterým se věnovaly tematické kapitoly minulých Fiskálních výhledů, je stále důležitější otázka, zda a jak aktivní fiskální politika ovlivňuje ekonomický vývoj měřený růstem HDP. Pro toto působení fiskální politiky na ekonomiku se rozšířilo označení fiskální impuls. Jeho charakteristikou a různými způsoby odhadu se zabývá tato kapitola.

5.1 Definice pojmu

Ideální vyjádření fiskálního impulsu tak, aby byl jeho výpočet zatížen co nejmenšími nejistotami a zároveň aby podával co nejpřesnější obraz působení fiskální politiky, neexistuje. Způsoby vymezení fiskálního impulsu lze v zásadě rozdělit do dvou hlavních skupin.

První skupinou metod odhadu fiskálního impulsu jsou přístupy založené na přímém zkoumání působení fiskální politiky v čase, tedy na vývoji příjmů a výdajů sektoru vládních institucí. V literatuře (de Castro *et al.*, 2010) se pro tyto metody používá označení přístup strany vstupu – input přístup, který v současné době primárně používá i MF ČR. Mezi hlavní výhody tohoto přístupu patří především poměrně snadný způsob odhadu fiskálního impulsu a dobrá porovnatelnost mezi různými státy. Omezením fiskálního impulsu vymezeného jako vývoj salda sektoru vládních institucí je především nezohlednění vlivu položek bez dopadu na saldo, jimiž jsou zejména některé úvěry a vládní záruky, pokud nedojde k jejich realizaci.

5.2 Input přístup – strana vstupů

Tato subkapitola se věnuje přístupu založenému na zkoumání vstupní strany fiskálního impulsu (tzv. *input* přístup), tedy vývoje příjmů a výdajů sektoru vládních institucí.

Vydeme-li z toho, že snížení vládních (daňových) příjmů, stejně jako zvýšení vládních výdajů (ať už investičních, či sociálních, podporujících soukromou spotřebu), je kladným impulsem, byla by nejjednodušší definicí fiskálního impulsu pouhá meziroční změna salda sektoru vládních institucí s opačným znaménkem (tj. růst výdajů a snížení příjmů představují kladný impuls). Tato definice je však v mnoha ohledech nevyhovující. Její nejvýznamnější nevýhodou je to, že nezohledňuje vliv ekonomického cyklu. Propad vládních příjmů, ke kterému by došlo v důsledku ekonomické recese, by totiž byl desinterpretován jako kladný fiskální impuls.

Tento nedostatek můžeme překonat použitím strukturálního salda sektoru vládních institucí, tedy salda očištěného o vliv ekonomického cyklu a jednorázových

Druhou skupinou jsou metody založené na uchopení fiskálního impulsu jako ekonomických výsledků, tedy dopadů vládních politik na hospodářský růst, měřený nejčastěji pomocí vývoje HDP. Tyto metody se označují jako přístup strany výstupu – output přístup. Hlavní výhodou output přístupu je zachycení dopadů fiskální politiky včetně tzv. indukovaných efektů (*second-round effects*), které vyčíslují nepřímé stimulační působení vlády, např. prostřednictvím akcelerace soukromých investic, zvýšené kvalifikace pracovní síly či zkvalitnění právního a investičního prostředí. Mezi největší nevýhody output přístupu patří především vyšší nejistota odhadů a náročnost na kvalitu dat i délku časových řad využívaných při odhadech output impulsu pomocí metod ekonomického modelování. Hodnoty impulsu získané output přístupem jsou v případě využití specifických národních modelů také hůře porovnatelné mezi různými státy. Nalezení jednotné metodiky pro více států je pak spojeno s výše zmíněnými datovými problémy.

a přechodných opatření⁷, a to konkrétně jeho meziroční změny⁸ s opačným znaménkem. Určitá nejistota spojená s odhadem potenciálního produktu a cyklickým očišťováním salda⁹ je akceptovatelná vzhledem k tomu, že se podaří přesněji zachytit velikost příjmů a výdajů, které jsou pod kontrolou vlády a nejsou závislé na ekonomickém cyklu. Strukturální saldo je možné dále očistit o úrokové výdaje, jejichž vývoj v podstatě není fiskálním impulsem. Tímto bychom definovali fiskální impuls jako meziroční změnu primárního strukturálního salda s opačným znaménkem. Přehled vývoje salda sektoru vládních institucí a jeho složek poskytuje Tabulka 3.8. Definice fiskálního impulsu prostřednictvím cyklicky očištěného, resp. strukturálního, salda

⁷ Jednorázová a přechodná opatření je nutné posuzovat z hlediska fiskálního impulsu každé zvlášť.

⁸ Meziroční změna strukturálního salda sektoru vládních institucí je označována jako fiskální úsilí. Pokud bychom tedy fiskální impuls definovali pouze na základě strukturálního salda, byl by oproti fiskálnímu úsilí rozdíl pouze ve znaménku.

⁹ Přednosti a omezení různých metod odhadu potenciálního produktu a cyklického očišťování salda popisuje např. Lang, Mareš (2015).

je v akademické sféře i hospodářskopolitické praxi poměrně rozšířená, z institucí ji používá například EK (Turrini, 2008) a dlouhodobě MMF (Heller *et al.*, 1986). ECB (2010) používá pro vývoj cyklicky očištěného salda pojem „fiscal stance“, který je součástí širšího impulsu popisujícího vývoj celého salda sektorů vládních institucí.

Pro českou ekonomiku je vhodné tento způsob odhadu fiskálního impulsu dále zpřesnit. Nejvýznamnějším krokem je úprava o toky mezi ČR a zahraničím (zejména EU). Na příjmové straně tak můžeme impuls očistit o položky D.74 (p) – běžná mezinárodní spolupráce a D.92 (p) – investiční dotace, které nejsou příjmem z českých daní, a tedy impuls nesnižují. Vládní výdaje financované těmito prostředky však samozřejmě součástí fiskálního impulsu jsou. Na výdajové straně očišťujeme o položku D.76 – vlastní zdroje EU odvozené z daně z přidané hodnoty a hrubého národního důchodu, které jsou odvozeny do EU, neproudí do české ekonomiky, a tedy impuls nezvyšují.

Do fiskálního impulsu v našem pojetí dále nevstupuje tzv. přesměrování (transakce přesměrované přes sektor vládních institucí), tedy dotace na obnovitelné zdroje energie. Jde o určité částky v příjmové položce D.214 (p) – spotřební daně a odpovídající výdajové položce D.319 (v) – dotace. Další úpravou je očištění fiskálního impulsu o aktivaci vědy a výzkumu – příjmovou položku P.12 – produkce pro vlastní konečné užití a odpovídající část výdajové položky P.5g – tvorba hrubého kapitálu. Fiskální impuls také očišťujeme na obou stranách o platby zdravotního pojištění za státní pojištěnce – jde o část položky příjmů D.6132 (skutečné příspěvky domácností na sociální zabezpečení jiné, než penzijní) a odpovídajících výdajů D.623 (výpomoc-

né peněžité sociální dávky). K těmto položkám je kromě jejich nevhodnosti pro kvantifikaci fiskálního impulsu nutné uvést další hledisko. Tyto položky jsou sice neutrální z hlediska salda, ale vzhledem k rozdílným dopadům do ekonomiky ze strany příjmů resp. výdajů by již z hlediska impulsu neutrální nebyly.

Těmito úpravami získáme fiskální impuls jako změnu primárního strukturálního salda očištěného o EU toky, přesměrování na obnovitelné zdroje energie, aktivaci vědy a výzkumu a zdravotní pojištění za státní pojištěnce. Takto definovaný fiskální impuls již může podat poměrně smysluplný obraz působení vládních příjmů a výdajů. Vyčíslení těchto úprav obsahuje Tabulka 5.1. Z tabulky je patrné, že v určitých letech mohou být rozdíly způsobené tímto očištěním poměrně značné. Nejvyšší vliv na tento rozdíl by měl v roce 2015 mít meziroční nárůst prostředků z běžné mezinárodní spolupráce a investičních dotací ve výši 38,0 mld. Kč. Údaje v tabulce dále potvrzují, že po restriktivní fiskální politice, která byla pro ČR charakteristická do roku 2013, současná vláda provádí v posledních dvou letech fiskální politiku, která by měla hospodářský růst podporovat. Z tabulky také vyplývá, že ke stimulaci přispívá nárůst výdajů (především investice), zatímco na straně příjmů se vláda snaží o jejich zvýšení, aby s růstem výdajů nebyl ohrožen vývoj salda sektorů vládních institucí. Fiskální impuls v letech výhledu by měl být spíše restriktivní, a napomáhat tak vyhlazení ekonomického cyklu. Zdálnivě poměrně silná restrikce roku 2016 je způsobena především koncem mimořádné fiskální expanze roku 2015, spojené s investicemi spolufinancovanými z prostředků programového období 2007–2013, a tedy návratem k určitému rovnovážnému stavu.

Tabulka 5.1: Fiskální impuls (input přístup)

(fiskální impuls jako změna primárního strukturálního salda v procentních bodech HDP, ostatní v % HDP roku t)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Fiskální impuls jako změna primárního strukturálního salda (+výdaje/-příjmy)	-1,3	-1,1	1,2	0,9	-0,2	-0,3	-0,2
Vliv úpravy fiskálního impulsu o EU toky, přesměrování, vědu a výzkum a státní pojištěnce	0,2	0,0	-0,3	-0,9	1,3	-0,2	-0,1
Vliv úpravy příjmů	0,2	-0,1	-0,3	-0,8	1,2	-0,3	-0,1
z toho: EU toky	0,3	0,0	-0,3	-0,8	1,2	-0,3	-0,1
z toho: obnovitelné zdroje energie	-0,1	-0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Vliv úpravy výdajů	0,0	0,2	-0,1	0,0	0,1	0,0	0,0
z toho: EU toky	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0
z toho: obnovitelné zdroje energie	0,1	0,1	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Fiskální impuls upravený o EU toky, přesměrování, vědu a výzkum a státní pojištěnce	-1,5	-1,2	1,7	1,7	-1,4	-0,1	0,0
Příjmová složka upraveného fiskálního impulsu	-1,3	-1,5	0,2	-0,8	-1,3	-1,5	-1,3
Výdajová složka upraveného fiskálního impulsu	-0,2	0,3	1,5	2,6	-0,1	1,4	1,3

Zdroj: Výpočty MF ČR.

5.3 Output přístup – strana výstupů

Po otázce vhodné definice fiskálního impulsu v rámci input přístupu je potřebné se podívat na problém i z pohledu output přístupu, tedy pokusit se zodpovědět otázku jakým způsobem se nastavení fiskální politiky vlády odráží na ekonomickém růstu měřeném vývojem HDP.

Ve srovnání s input přístupem složitějším, ale ekonomickou realitu snad lépe zobrazujícím, způsobem je vyjádření vlivu příjmů a výdajů sektoru vládních institucí na HDP pomocí tzv. fiskálních multiplikátorů. Ty popisují dopad vývoje složek vládních příjmů a výdajů na složky HDP v čase, přičemž jsou zpravidla odhadovány metodou vektorové autoregrese, popř. prostřednictvím modelů všeobecné rovnováhy. Je třeba zmínit, že na rozdíl od zachycení fiskálního impulsu input přístupem jsou fiskální multiplikátory a způsob jejich odhadu mezi ekonomy stále poměrně kontroverzním tématem. Výsledky odhadů fiskálních multiplikátorů se mezi studii do značné míry různí i pro jeden stát. Rozdílné výsledky odhadů jsou zapříčiněny, vedle rozdílných metod odhadu, především různými kategorizacemi výchozích výdajů a příjmů pro multiplikátory, i citlivostí multiplikátorů na pozici ekonomiky v rámci hospodářského cyklu. Přehled odhadů multiplikátorů pro ČR, převzatý ze studie Ambriško *et al.* (2012), podává Tabulka 5.2.

Tabulka 5.2: Odhady multiplikátorů vládních příjmů a výdajů

Studie	Odhad multiplikátoru
Barrel et al. (2004)	0,4
Král et al. (2005)	0,6
Ambriško et al. (2011)	0,3–0,6
Prušvic (2010)	
vládní příjmy	0,25
vládní výdaje	0,47
Klyuev, Snudden (2011)	
daň z příjmů fyzických osob	0,13–0,2
sociální příspěvky	0,13–0,2
DPH a spotřební daně	0,13
kapitálové daně	0,03–0,06
spotřeba vlády	0,35–0,41
vládní investice	0,41–0,7
obecné transfery	0,08
transfery nízkopříjmovým domácnostem	0,23

Zdroj: Ambriško *et al.* (2012), studie v tabulce.

Z tabulky je patrná různá kompozice multiplikátorů v příslušných studiích. Zatímco první tři studie se zaměřily na celkový fiskální multiplikátor sektoru vlád-

ních institucí, v práci Prušvic (2010) nalezneme rozdělení na multiplikátor vládních příjmů a multiplikátor vládních výdajů a materiál Klyuev, Snudden (2011) obsahuje rozčlenění na dílčí položky příjmů a výdajů. Znaménka multiplikátorů uvádíme tak, aby se vztahovala ke kladnému input impulsu tj. u vládních příjmů jejich snížení a u vládních výdajů jejich zvýšení.

Pro mnoho zemí zůstává problémem nedostatečná délka příslušných datových řad. Pro státy v posttransformačním období, mezi něž patří i ČR, je obtížné správné zachycení strukturálních změn. V případě nedostatečných dat bývají fiskální multiplikátory odhadovány expertně za využití kvalitativních charakteristik.

Přehled faktorů ovlivňujících velikost expertně odhadovaného fiskálního multiplikátoru poskytuje Tabulka 5.3. Následný odhad multiplikátoru je poměrně jednoduchý. Za každou charakteristiku, kterou stát splňuje pro vyšší multiplikátor, se přičte jeden bod. Státy s celkovým součtem bodů 0–3 jsou označeny jako země s nízkým multiplikátorem, státy se součtem bodů 3–4 mají střední multiplikátor a státy se součtem 4–6 bodů mají multiplikátor vysoký. Vyjádřeno číselně, nízký multiplikátor se udává v rozmezí 0,1–0,3; střední multiplikátor v rozmezí 0,4–0,6; a vysoký multiplikátor v rozmezí 0,7–1,0. Pro ČR bychom mohli dospět k počtu 3–4 bodů – ekonomika je otevřená, rigidita pracovního trhu je poměrně subjektivní ukazatel, velikost vládních výdajů je (mírně) vyšší než 40 % HDP, měnový kurz v současné době nemůžeme vlivem závazku ČNB prohlásit za zcela volný, vývoj vládního dluhu je udržitelný a veřejná správa funguje poměrně efektivně. Podle této metody by tak ČR měla patřit mezi státy s hodnotou multiplikátoru v rozmezí 0,4–0,6. Výsledek výpočtu output impulsu založený na předpokladu expertně odhadnutého multiplikátoru o hodnotě 0,5 a velikosti fiskálního impulsu získaného input přístupem (tj. meziroční změny primárního strukturálního salda očištěného o EU toky a další položky), za předpokladu zpoždění vývoje HDP za input impulsem o jeden rok, poskytuje Tabulka 5.4.

Vyjdeme-li z hodnot multiplikátorů udávaných studii, které uvádí Tabulka 5.2, můžeme rovněž za využití input impulsu jako změny upraveného primárního strukturálního salda vypočítat velikost output fiskálního impulsu. Při výpočtu jsme přijali předpoklad zpoždění vývoje HDP za input impulsem o jeden rok, s výjimkou multiplikátorů podle Prušvic (2010), kde jsme použili zpoždění dva roky. Výsledky výpočtů podává také Tabulka 5.4.

Tabulka 5.3: Faktory ovlivňující velikost fiskálního multiplikátoru

Faktory	Vyšší multiplikátor	Nižší multiplikátor
Otevřenost ekonomiky	poměr importů k domácí poptávce < 30 %	poměr importů k domácí poptávce ≥ 30 %
Rigidita pracovního trhu	silné odbory či vysoká regulovanost trhu práce	slabé odbory a nízká regulovanost trhu práce
Velikost automatických stabilizátorů	poměr vládních výdajů k HDP < 40 %	poměr vládních výdajů k HDP ≥ 40 %
Kurzový režim	pevný kurz, měnový koš, malé rozpětí kurzu	volný měnový kurz
Vývoj vládního dluhu	udržitelný vývoj a úroveň dluhu	neudržitelný vývoj resp. úroveň dluhu
Efektivita veřejné správy	efektivní veřejné výdaje, úspěšný výběr daní	neefektivní veřejné výdaje, omezený výběr daní

Zdroj: Batini et al. (2014).

Tabulka 5.4: Vývoj HDP a fiskální impuls

		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Fiskální impuls (upravený input přístup)	% HDP (t)	-1,5	-1,2	1,7	1,7	-1,4	-0,1	0,0
Output impuls získaný expertním odhadem multiplikátoru	% HDP (t)	-0,7	-0,8	-0,6	0,9	0,9	-0,7	-0,1
Expertní odhad multiplikátoru		0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Output impuls za využití multiplikátorů dle studií:								
Barrel et al. (2004)	% HDP (t)	-0,6	-0,6	-0,5	0,7	0,7	-0,5	0,0
Král et al. (2005)	% HDP (t)	-0,9	-0,9	-0,7	1,0	1,0	-0,8	-0,1
Ambriško et al. (2011)	% HDP (t)	-0,6	-0,7	-0,5	0,7	0,8	-0,6	-0,1
Prušvic (2010)	% HDP (t)	-0,2	-0,5	-0,4	-0,2	0,7	0,9	-0,4
Klyuev, Snudden (2011)	% HDP (t)	-0,1	-0,3	-0,2	0,7	0,9	-0,5	0,3
Příjmová složka output impulsu	% HDP (t)	-0,1	-0,2	-0,2	0,0	-0,1	-0,2	-0,2
Výdajová složka output impulsu	% HDP (t)	0,1	-0,2	0,0	0,7	1,0	-0,3	0,5
Hrubý domácí produkt	růst v % s.c.	-0,9	-0,5	2,0	4,5	2,7	2,4	2,4
Produkční mezera	% PP	-2,2	-3,3	-1,5	0,9	1,4	1,5	1,8

Zdroj: Výpočty MF ČR.

Z tabulky je zřejmé, že output impuls získaný expertním odhadem multiplikátoru a na základě studií nerozlišujících velikost multiplikátoru pro specifické položky příjmů a výdajů kopíruje s jednorozčným zpožděním vývoj input impulsu. Output impuls podle studie Prušvic (2010) má oproti vývoji input impulsu zpoždění dva roky a jeho výsledky naznačují možné procyklické působení fiskální politiky, kdy se současná fiskální

expanze odráží v očekávaném růstu HDP a přispívá k rozšiřování kladné produkční mezery v letech výhledu. Můžeme si také povšimnout, že output impuls podle multiplikátorů Klyuev, Snudden (2011) naznačuje opětovný kladný příspěvek fiskální politiky k růstu HDP v roce 2018. To je způsobeno především vyšším odhadem multiplikátoru vládních investic oproti jiným položkám příjmů a výdajů sektoru vládních institucí.

5.4 Závěr

Existuje několik pojetí, jak měřit fiskální impuls v rámci tzv. input přístupu, nejčastěji se používá koncept strukturálního salda. MF ČR ve svém přístupu vývoj salda sektoru vládních institucí očisťuje nejen o cyklické a jednorázové vlivy, ale i o další položky, z nichž nejvýznamnější jsou finanční prostředky EU. V minulých letech docházelo k procyklické restriktivní fiskální politice, která sice pomohla konsolidovat veřejné finance, ovšem za cenu prodloužení ekonomické recese. Současné nastavení fiskální strategie vyznívá spíše proticyklicky. Po kladném fiskálním impulsu let 2014 a 2015, který měl přispět k upevnění ekonomického oživení, by v letech výhledu, kdy už předpokládáme dostatečně robustní ekonomický růst a výrazně kladnou produkční mezera, měla být fiskální politika mírně restriktivní, a chránit tak ekonomiku před přehříváním.

Velikost odhadů fiskálních multiplikátorů pro ČR se v literatuře poměrně liší. Jejich velikost se pohybuje v rozmezí cca 0,1–0,7 (většinou však kolem hodnoty 0,5). Vlastní odhady velikosti multiplikátoru budou předmětem dalšího výzkumu MF ČR.

Významné však pro interpretaci nastavení fiskální politiky je, že na vývoj fiskálního impulsu má vliv i volba mezi celkovým multiplikátorem a dílčími multiplikátory pro specifické položky příjmů a výdajů sektoru vládních institucí. Zatímco výpočty output impulsu s celkovým multiplikátorem kopírují s časovým zpožděním výsledky input přístupu, a naznačují v letech 2017 a 2018 záporný vliv fiskální politiky na vývoj HDP, výpočty založené na využití dílčích multiplikátorů tento obraz nepotvrzují. Jak dokládá Tabulka 5.4, k fiskální restrikci vlivem záporného impulsu by došlo podle metody Klyuev, Snudden (2011) pouze jednorázově

v roce 2017. Pro rok 2018 již tato metoda předpokládá fiskální impuls kladný, a tedy expanzivní nastavení fiskální politiky. Možné procyklické působení současné fiskální politiky dokládají i odhady output impulsu za využití multiplikátorů podle Prušvic (2010), kdy k této procykličnosti přispívá především vyšší zpoždění vývoje HDP za input impulsem. Výsledky odhadů output impulsu podle těchto metod naznačují, že se

v horizontu výhledu, vzhledem ke stabilitě očekávaného ekonomického růstu a zvyšování kladné produkční mezery, není třeba obávat toho, že by současné nastavení fiskální politiky bylo příliš restriktivní. Můžeme předpokládat, že za těchto podmínek existuje prostor pro jisté zpřísnění fiskální politiky, které by dále upevnilo stav českých veřejných financí a přispělo i k jejich dlouhodobé udržitelnosti.

6 Reforma fiskálního rámce v ČR

Vláda ČR připravila a 23. února 2015 schválila (usnesení vlády č. 114) balíček tří právních předpisů, které mají za cíl implementovat směrnici Rady č. 2011/85/EU ze dne 8. listopadu 2011 o požadavcích na rozpočtové rámce členských států, a významně tím posílit český fiskální rámec. Součástí předpisů, které jsou nyní ve druhém čtení v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR, jsou prvky vedoucí ke zvýšení transparentnosti veřejných financí, zřízení nové instituce k monitorování veřejných financí a dodržování fiskálních pravidel, numerické pravidlo pro celý sektor vládních institucí v podobě limitu vládního dluhu a dílčí fiskální pravidla pro státní rozpočet a státní fondy, stejně jako pro místní rozpočty.

Ačkoliv návrh reformy fiskálního rámce byl obsahem Konvergenčního programu z roku 2014 (MF ČR, 2014), znění schválené vládou pak Konvergenčního programu z letošního roku (MF ČR, 2015b), zúžený prostor formátu těchto publikací neumožnil detailněji představit záměry zákonů. Cílem této tematické kapitoly, čerpající převážně z důvodových zpráv k právním předpisům, je proto seznámit s obsahem aktuálního znění.

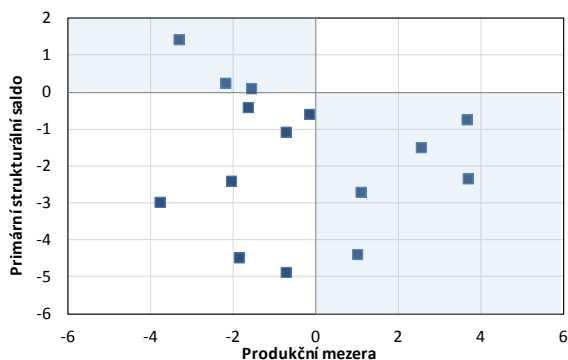
Hlavním smyslem celé právní úpravy je zabezpečit zdravé a dlouhodobě udržitelné veřejné finance, které mají současně adekvátně podpořit „...hospodářský a společenský rozvoj, zaměstnanost a mezigenerační soudržnost“ (čl. 1 návrhu ústavního zákona). Podpora ekonomiky a zaměstnanosti je přitom primárně záležitostí výdajového pravidla pro státní rozpočet a státní fondy, jehož parametry se mj. odvozují od strukturální bilance, která je nezávislá na cyklických výkyvech ekonomiky. Mezigenerační soudržnost zabezpečuje pravidlo pro maximální výši dluhu celého sektoru vládních institucí. Společně s dluhovým pravidlem pro obce a požadavky vyrovnaného hospodaření pro řadu ostatních jednotek sektoru vládních institucí zajišťují tato pravidla zdravé a dlouhodobě udržitelné veřejné finance v ČR. Návrh přitom vychází z dobré praxe řady vyspělých ekonomik, z mezinárodních doporučení a samozřejmě z požadavků směrnice Rady č. 2011/85/EU. Zavádí prvky omezující informační asymetrii, podporující kredibilitu, flexibilitu a transparentnost hospodaření sektoru vládních institucí.

6.1 Pravidlo výdajů státního rozpočtu a státních fondů

Hlavní myšlenkou numerického fiskálního pravidla pro státní rozpočet a státní fondy je minimalizace dopadů cyklických výkyvů na výdajovou stranu rozpočtů prostřednictvím eliminace strukturálních schodků nad rámec střednědobého rozpočtového cíle a posílení střednědobé dimenze rozpočtování. Současný rozpočtový a fiskální rámec trpí několika základními nedostatky. Reforma veřejných financí z roku 2003 sice

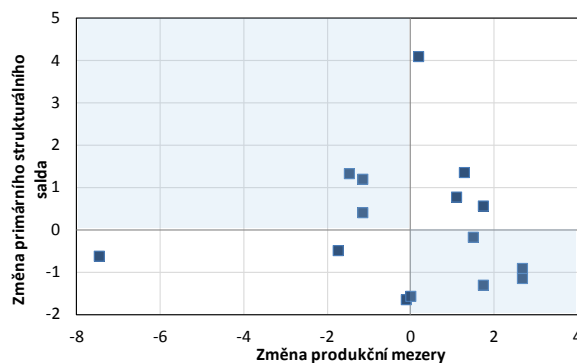
formálně zavedla relativně moderní způsob rolování výdajů státního rozpočtu a státních fondů, stejně jako střednědobou orientaci rozpočtů, nicméně rámec je v praxi možno jednoduše upravovat všemi směry, což vede ke sklonu k procyklické fiskální politice (Obrázek 6.1 a Obrázek 6.2) a permanentnímu strukturálnímu schodku mimo střednědobý rozpočtový cíl (Obrázek 6.3), viz též Prušvic (2008).

Obrázek 6.1: Statický pohled na fiskální politiku

Pozn.: Zvýrazněné kvadranty v grafu zobrazují procyklickou fiskální politiku.
Zdroj: MF ČR.

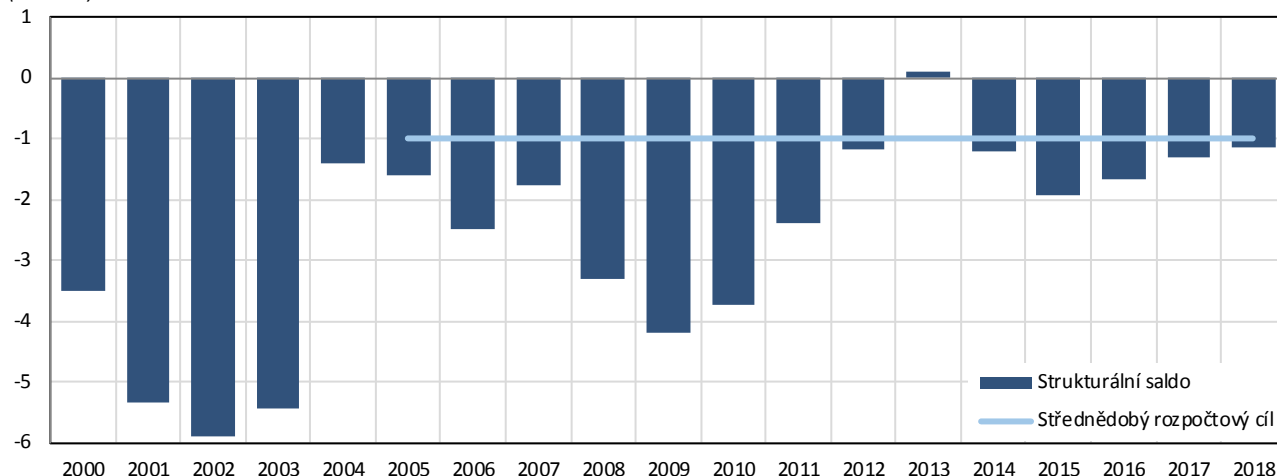
Obrázek 6.2: Dynamický pohled na fiskální politiku

Pozn.: Zvýrazněné kvadranty v grafu zobrazují procyklickou fiskální politiku.
Zdroj: MF ČR.

Obrázek 6.3: Strukturální saldo a střednědobý rozpočtový cíl v ČR

(v % HDP)

Pozn.: Střednědobý rozpočtový cíl byl zaveden až reformou Paktu o stabilitě a růstu z roku 2005 (viz Nařízení Rady (ES) č. 1055/2005).

Zdroj: MF ČR.

Výdaje státního rozpočtu a státních fondů budou primárně odvozeny od strukturálního deficitu sektoru vládních institucí ve výši 1 % HDP. Tato výše odpovídá střednědobému rozpočtovému cíli pro ČR a zaručuje, že během běžných konjunkturálních výkyvů nedojde k překročení celkového deficitu sektoru vládních institucí ve výši 3 % HDP (ke stanovení hodnot střednědobých rozpočtových cílů pro jednotlivé země viz EK, 2013), který je limitní hodnotou dle Paktu o stabilitě a růstu. Výchoziskem určení objemu výdajů pro státní rozpočet a státní fondy je predikce celkových příjmů sektoru vládních institucí, technika výpočtu je detailně popsána v Boxu 3. Jejich výši, podobně jako odhadované základní makroekonomické ukazatele, bude verifikovat svým výrokem panel nezávislých prognostických kapacit v rámci tzv. Výboru pro rozpočtové prognózy. Tím se podpoří nestrannost prognóz MF ČR a posílí jejich transparentnost. Celkové příjmy sektoru vládních institucí se pak očistí o vliv hospodářského cyklu a jednorázové či jiné krátkodobé přechodné operace, přičemž související metodika bude vyvinuta MF ČR ve spolupráci s Národní rozpočtovou radou, která bude dohlížet na její plnění. Výdaje sektoru vládních institucí se poté určí jako součet strukturálních příjmů sektoru vládních institucí a jednoho procenta predikovaného nominálního HDP.

K zajištění flexibility fiskálního pravidla je umožněno, že celkové výdaje mohou být navýšeny o únikové klausule. Ty jsou však přesně definovány a tvoří tři skupiny mimořádných výdajů při:

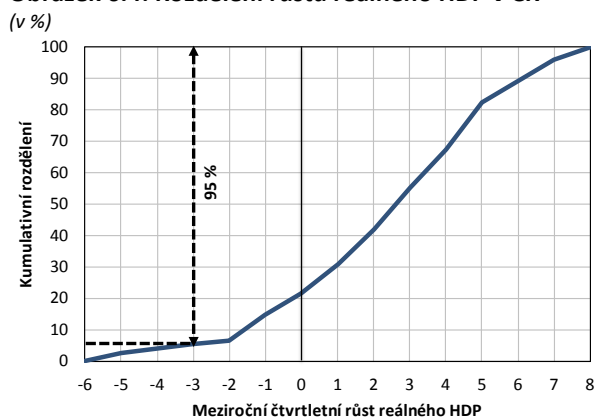
- stavu ohrožení státu, válečném či nouzovém stavu; či opatření ke zvýšení obranyschopnosti země,

- odstraňování následků živelních pohrom; výdaje vyplývající z plnění mezinárodních smluv a jiných mezinárodních závazků ČR,
- hluboké recesi, během níž nejsou dostačující automatické stabilizátory; hluboká recese je definována jako čtvrtletní meziroční pokles reálného HDP o nejméně 3 %. Obrázek 6.4 ukazuje na základě rozdělení čtvrtletního meziročního růstu reálného HDP, že v období od roku 1997 bylo v ČR cca 95 % všech hodnot růstu vyšších než -3 %. Jak dokumentuje Obrázek 6.5, mezi období s uplatnitelnou únikovou klausulí by se započítal pokles daný recesí z let 2008 a 2009 během celého roku 2009.

Z takto stanovené výše celkových výdajů sektoru vládních institucí se po zohlednění hospodaření ostatních vládních institucí a provedení metodických úprav mezi metodikou ESA 2010 a metodikou národního rozpočtování odvodí výdajový rámec státního rozpočtu a státních fondů.

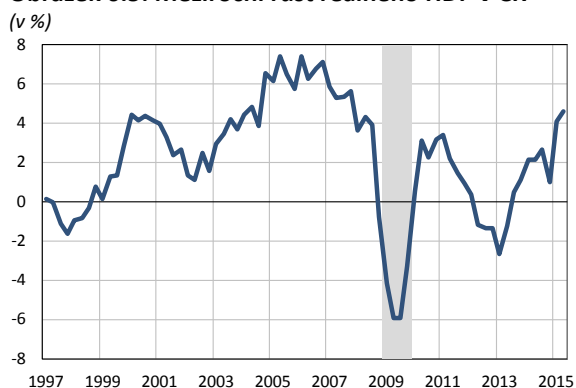
Vzhledem k tomu, že prognózování strukturální bilance, stejně jako ostatních makroekonomických a příjmových položek rozpočtu vládních institucí, je zatíženo značnou nejistotou, je zaveden automatický korekční mechanismus, který minimalizuje výskyt systematických chyb v predikcích výdajů. Když kumulace chyb všech minulých predikovaných výdajů oproti skutečným výdajům přesáhne 2 % HDP, spustí tento mechanismus nápravnou proceduru, která v následujících 3 letech lineárně snižuje celkové výdaje právě o tento převis, a to vždy jeho jednou třetinou.

Obrázek 6.4: Rozdělení růstu reálného HDP v ČR

Pozn.: Kumulativní rozdělení čtvrtletního meziročního růstu reálného HDP je spočteno na základě skutečných hodnot o vývoji reálného HDP za období 1. čtvrtletí 1997 až 2. čtvrtletí 2015.
Zdroj: ČSÚ (2015a). Výpočty MF ČR.

Obrázek 6.5: Meziroční růst reálného HDP v ČR

Pozn.: Šedá plocha v grafu značí období meziročního poklesu čtvrtletního reálného HDP o více než 3 %.
Zdroj: ČSÚ (2015a). Výpočty MF ČR.

Box 3: Technika výdajového pravidla

Celkové plánované (rozpočtované) výdaje pro rok $t+1$ jsou určeny nejvýše jako \bar{G}_{t+1} :

$$\bar{G}_{t+1} \leq \sum_i E_t(R_{i,t+1}) \cdot E_t\left(\frac{Y_{t+1}^*}{Y_{t+1}}\right)^{\varepsilon_i} + E_t(OR_{t+1}) - k_{t+1} - E_t(M_{t+1}) + E_t(U_{t+1}) + 0,01 \cdot E_t(Y_{t+1}^N),$$

kde:

ε_i je citlivost i -té kategorie daňových příjmů na produkční mezeru,

$E_t(R_{i,t+1})$ jsou v roce t očekávané (prognózoované) i -té příjmy pro rok $t+1$ citlivé na produkční mezeru (za citlivé považujeme pouze daň z přidané hodnoty, spotřební daně, daň z příjmů právnických osob, daň z příjmů fyzických osob a příspěvky na sociální zabezpečení),

$E_t\left(\frac{Y_{t+1}^*}{Y_{t+1}}\right)$ je v roce t očekávaný podíl úrovně potenciálního produktu (Y^*) a reálného HDP (Y) pro rok $t+1$,

$E_t(OR_{t+1})$ jsou v roce t očekávané ostatní (na cyklus necitlivé) příjmy sektoru vládních institucí pro rok $t+1$,

$E_t(M_{t+1})$ je v roce t očekávaná výše jednorázových a přechodných opatření pro rok $t+1$,

$E_t(U_{t+1})$ je v roce t očekávaná výše položek specifikovaných únikovými klausulemi pro rok $t+1$,

$0,01 \cdot E_t(Y_{t+1}^N)$ označuje 1 % očekávaného nominálního HDP v roce t , aby byla plánovaná strukturální bilance pro rok $t+1$ deficitní ve výši 1 % HDP,

k_{t+1} je úroveň rozpouštění korekčního konta, která je spočtena v roce t na rok $t+1$ na základě skutečnosti známé z předchozího roku (opravný účet je rozpouštěn ve výdajích v roce $t+1$ postupně vždy, pokud jeho výše v roce t překročí 2 % HDP z roku $t-1$, a to jednou třetinou rozdílu mezi skutečnou výší opravného účtu a 2 % nominálního HDP), tedy:

$$k_{t+1} = \max\left[\frac{A_t - 0,02 \cdot Y_{t-1}^N}{3}; 0\right]$$

Nápravná složka je potom definována jako: $A_t = A_{t-1} + (G_{t-1} - \hat{G}_{t-1}) - k_t$,

kde A_t značí výši nápravné složky v roce t , která je spočtena jako výše nápravné složky z předchozího roku (A_{t-1}) a rozdíl mezi skutečně dosaženými výdaji v roce $t-1$ (G_{t-1}) a výší výdajů, na něž bylo ex post aplikováno pravidlo se znalostí skutečných hodnot roku $t-1$ (\hat{G}_{t-1}):

$$\hat{G}_{t-1} = \sum_i R_{i,t-1} \cdot \left(\frac{Y_{t-1}^*}{Y_{t-1}}\right)^{\varepsilon_i} + OR_{t-1} - k_{t-1} - M_{t-1} + U_{t-1} + 0,01 \cdot Y_{t-1}^N + C_{t-1}$$

kde C_{t-1} jsou dodatečná výdajová opatření, která vznikla bez přímého vlivu vlády a nejsou definována ostatními únikovými klausulemi (např. rozhodnutí Ústavního soudu).

6.2 Pravidlo pro výši dluhu sektoru vládních institucí

Všechny jednotky sektoru vládních institucí mají povinnost dbát o takový vývoj dluhu celého sektoru, „... který nenarušuje dlouhodobě udržitelný stav veřejných financí“ (čl. 3 ústavního zákona). V případě, že i přes aplikaci ostatních pravidel a opatření by dluh sektoru vládních institucí značně narostl, aplikují se postupy pravidla pro dluhovou kvótu.

Samotné pravidlo pro výši dluhu sektoru vládních institucí má *de facto* 2 hranice. Jedna je ryze národní a platí pro výši vládního dluhu 55 % HDP očištěnou o rezervu peněžních prostředků vzniklých financováním státního dluhu. Vláda v tomto případě musí předložit Poslanecké sněmovně takové návrhy státního rozpočtu, rozpočtů státních fondů a střednědobý výhled, které vedou k dlouhodobě udržitelným veřejným financím. Rovněž je stanovena povinnost předložit návrhy vyrovnaných rozpočtů zdravotních pojišťoven. Územní samosprávné celky při této úrovni vládního dluhu schvalují pouze vyrovnaný nebo přebytkový rozpočet, výjimkou je možnost uhradit schodek nahromážděnými prostředky z minulých let nebo půjčkou od jiné vládní instituce.

V neposlední řadě všechny ostatní instituce vládního sektoru nesmí v tomto období přijímat dlouhodobé dluhové závazky (výjimkou jsou závazky na projekty

spolufinancované z EU nebo závazky nezbytné k plnění rozhodnutí soudu nebo orgánu státní moci).

Rovněž u dluhového fiskálního pravidla platí přesně definované únikové klausule, podobné těm u pravidla výdajů státního rozpočtu a státních fondů. Omezující opatření požadovaná výše se neuplatní:

- po dobu 24 měsíců, kdy ČSÚ zveřejní mezičtvrtletní pokles sezónně očištěného reálného HDP o nejméně 2 % nebo meziroční pokles čtvrtletního reálného HDP o nejméně 3 %,
- v případě nouzového stavu, stavu ohrožení státu, válečného stavu či po dobu mimořádných opatření vyhlášených ke zvýšení obranyschopnosti státu,
- po dobu 24 měsíců od vyčíslení sumy vyšší než 3 % HDP nezbytných výdajů k odstranění následků živelního pohromu a výdajů vyplývajících z plnění mezinárodních smluv či jiných mezinárodních závazků ČR.

Druhá hranice dluhového pravidla je pak hranicí společnou pro všechny státy EU, vyplývající z účinných evropských norem. Při úrovni hrubého dluhu sektoru vládních institucí nad 60 % HDP navrhne vláda opatření ke snížení dluhu, která zaručí průměrné roční snížení dluhu o 5 % převisu nad 60 % HDP (viz nařízení Rady EU č. 1466/1997).

6.3 Pravidlo pro územní samosprávné celky

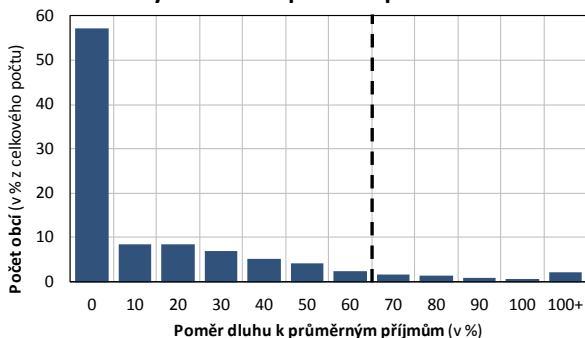
Ačkoliv dluh subsektoru místních vládních institucí tvoří v současné době pouze 6,4 % celkového dluhu sektoru vládních institucí, stěžejní je podchycení potenciálního vysokého nárůstu zadlužení (např. na přelomu tisíciletí rostl dluh dvoucifernými tempy a za posledních 10 let narostl o 66 %). Neodpovědné hospodaření územního samosprávného celku může vést k platební neschopnosti, a v důsledku toho může být ohrožena správa jeho území resp. právo jeho občanů na samosprávu zaručené Ústavou.

Z těchto důvodů soubor zákonů o rozpočtové odpovědnosti obsahuje pravidlo tzv. omezitelné úrovně zadlužení územního samosprávného celku. Pravidlo určuje, že dluh územního samosprávného celku nesmí překročit 60 % průměru jeho celkových příjmů za poslední 4 roky. Aplikace průměrných příjmů za poslední 4 roky mírní cyklické či jiné výkyvy v hospodaření územních samosprávných celků. Hranice 60 % byla určena na základě empirické analýzy. Obrázek 6.6 a Obrázek 6.7 ukazují distribuci zadlužení ve všech obcích a krajích v ČR za rok 2014. Celkem 3577 (57,3 %)

měst a obcí bylo v minulém roce bez dluhu a pouze 445 měst a obcí (7,1 % z celkového počtu) mělo dluh vyšší než 60 % průměrných celkových příjmů. Průměrná výše zadlužení (prostý nevážený průměr) přitom dosáhla 15,8 %, po vyloučení měst a obcí bez dluhu 37 %. U krajů je situace mírně odlišná. Žádný kraj nepřekračuje hladinu 60 %, ovšem žádný z nich nebyl v roce 2014 bez dluhu, přičemž průměrná výše zadlužení činila necelých 20 %.

Překročí-li nějaký územní samosprávný celek úroveň zadlužení 60 %, měl by ji začít snižovat nejméně o 5 % překročení ročně. Nesníží-li výši svého dluhu tímto způsobem, dojde k zadržení části výnosu sdílených daní chybějící do výše požadované zákonem. Zadržené prostředky je možné použít jen na splátky dluhu. Tento mechanismus automaticky zajistí, že územní samosprávné celky nejsou penalizovány pokutami či jinými sankcemi při překročení hraniční úrovně zadlužení, ale automaticky jsou jim tvořeny úspory sloužící ke snižování relativní velikosti dluhu.

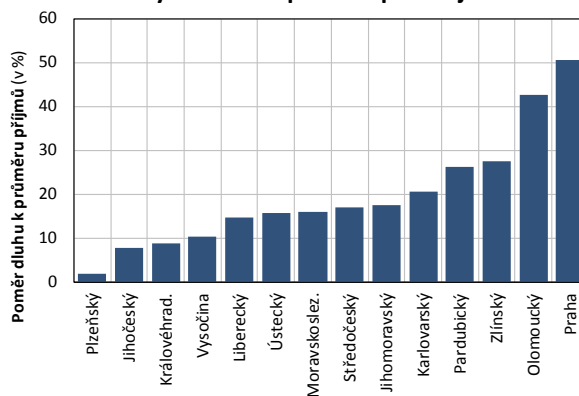
Obrázek 6.6: Vyhodnocení pravidla pro obce za rok 2014

Pozn.: Hodnota na ose y v grafu zobrazuje počet obcí do určité výše poměru dluhu k průměrným příjmům. Např. první sloupec znázorňuje počet obcí s nulovým dluhem, druhý sloupec počet obcí s poměrem dluhu mezi 0 až 10 % průměrných příjmů.

Zdroj: MF ČR.

Obrázek 6.7: Vyhodnocení pravidla pro kraje za rok 2014

Zdroj: MF ČR.

6.4 Nezávislá fiskální instituce

Na úrovni ústavního zákona je navrženo zřídit nezávislou fiskální institucí – Národní rozpočtovou radu (dále Rada). Instituce bude zodpovědná za sledování vývoje hospodaření sektoru vládních institucí, monitoring a hodnocení dodržování fiskálních pravidel. Návrh Rady byl volen tak, aby odpovídal mezinárodní dobré praxi. Následující řádky tak představují vymezení Rady v devíti principech OECD pro nezávislé fiskální instituce (OECD, 2014).

Princip č. 1: Konsensus napříč politickým spektrem

Vzhledem k ukotvení Rady a jejího hlavního poslání na úrovni ústavního zákona, který předpokládá souhlas alespoň 3/5 většiny všech poslanců a 3/5 většiny přítomných senátorů, je předpokladem jejího zřízení dosažení širokého politického konsensu, stálost mandátu a jasná role ve vztahu k exekutivě i k zákonodárným orgánům.

Princip č. 2: Nezávislost a nestrannost

Počet členů Rady je stanoven na úrovni ústavního zákona. Členy Rady volí Poslanecká sněmovna, jejího předsedu na návrh vlády, ostatní členy na návrh Senátu a České národní banky. Funkční nezávislost je dána zákonem. Členství v Radě není slučitelné s funkcí v politické straně nebo v politickém hnutí, s členstvím v řídicích, dozorčích a kontrolních orgánech podnikající právnické osoby, s funkcí poslance, senátora, člena vlády, soudce, státního zástupce, poslance Evropského parlamentu, člena Evropské komise, člena bankovní rady ČNB apod.

Požadavek na odbornou kvalifikaci kandidáta na člena Rady je rovněž explicitně uveden v zákoně. Členem Rady může být pouze osoba, která má ukončené vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu a je v oboru financí či makroekonomie uznávanou a zkušenou osobností s praxí v oboru v délce nejméně deset let.

Funkční období člena Rady stanovuje zákon na šest let. Délka funkčního období tak přesahuje řádný volební cyklus. Členem Rady může být každý maximálně 2 funkční období. Zákon rovněž specifikuje jasné podmínky, za kterých funkce člena Rady zaniká. V jiných případech nelze člena Rady odvolat. Členové Rady vykonávají svoji funkci na plný pracovní úvazek a jejich odměňování je přímo určeno zákonem. Rada má k dispozici svůj vlastní aparát, který si sama řídí, a to včetně vzniku/zániku pracovních vztahů. Jakékoliv externí vlivy spojené s její činností jsou omezeny zákonem.

Princip č. 3: Jasný a pevný mandát

Stálost vymezení působnosti Rady zaručuje její ukotvení na úrovni ústavního zákona v rozsahu, kterou ústavně právní norma dovoluje. Typy reportů a jiných výstupů Rady jsou vymezeny v zákoně, včetně okruhu osob, pro něž jsou zpracovávány, resp. kterým jsou předkládány. Primárně však Rada vypracovává a předkládá Poslanecké sněmovně dvě zprávy, jednu o plnění číselných fiskálních pravidel a druhou o dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí. Druhá zmíněná zpráva obsahuje hodnocení dopadů vládních politik na dlouhodobou udržitelnost veřejných financí. Rada je rovněž v rámci svého mandátu nezávislá, co se týče dalšího typu zpráv či analýz. Každoročně o plánu své činnosti informuje na svých internetových stránkách.

Rada je svým postavením zapojena do rozpočtového procesu jako strážce dodržování dohodnutých metodik a postupů. Rada rovněž dává své stanovisko k hodnotě nápravné složky výdajového pravidla pro státní rozpočet a státní fondy, k vlivu jednorázových a přechodných operací na příjmy a výdaje sektoru vládních institucí, stejně jako k dodatečným výdajům, které souvisí s očekávaným hlubokým hospodářským propadem (aktivace únikové klausule u výdajového pravidla). Radě je rovněž přenecháno vyhlášovat výši dluhu

sektoru vládních institucí dle metodiky ESA 2010 a očišťovat ji o likvidní prostředky MF ČR získané emisí státních dluhopisů. Od Rady se rovněž očekává její zapojení do metodiky cyklického očišťování salda sektoru vládních institucí.

Princip č. 4: Kredibilní a dostatečné prostředky na výkon mandátu

Rada včetně svého cca desetičlenného podpůrného aparátu expertů bude financována nezávisle prostřednictvím samostatné kapitoly státního rozpočtu. Návrh svého rozpočtu a střednědobého výhledu předkládá Ministerstvu financí a Rozpočtovému výboru Poslanecké sněmovny, který má v gesci i jiné nezávislé kapitoly státního rozpočtu.

Kontrola hospodaření Rady je v návrhu zajištěna jednak výroční zprávou, jednak zprávou o plnění rozpočtu, kterou předkládá MF ČR a Rozpočtovému výboru Poslanecké sněmovny do 3 měsíců po skončení kalendářního roku. Výroční zpráva Rady bude veřejná.

Princip č. 5: Vztah k zákonodárné moci

Jak již bylo uvedeno u principu č. 3, Rada vydává a prezentuje Poslanecké sněmovně minimálně 2 typy analytických zpráv. Je předpokládána účast předsedy či jiného člena Rady na jednáních v Poslanecké sněmovně či v Senátu, kde jsou projednávána stanoviska Rady.

Princip č. 6: Přístup k informacím

Rada má zákonem stanovenou pravomoc vyžádat si relevantní informace a součinnost příslušných veřejných institucí při výkonu svého mandátu. Zákon rovněž nařizuje dotčeným jednotkám informace a součinnost Radě poskytnout.

6.5 Transparentnost

Celou oblast reformy fiskálního rámce dovršuje přímé posílení transparentnosti veřejných financí. V oblasti veřejně dostupných údajů jsou již nyní na stránkách MF ČR publikovány fiskální data za jednotlivé subsektory sektoru vládních institucí, údaje o podmíněných závazcích (záruky, úvěry v selhání a závazky vyplývající z činnosti veřejných společností), dopadech daňových úlev, držení majetkových účastech v soukromých a veřejných společnostech a závazcích z partnerství soukromého a veřejného sektoru. Publikovaná data stanovená v publikačním kalendáři jsou doplněna metodickými popisy.

Střednědobou dimenzi rozpočtového plánování posiluje veřejně dostupný návrh rozpočtu a střednědobého

Princip č. 7: Transparentnost

Rada zveřejňuje všechna svá doporučení, stanoviska, zprávy, a to jak analytického charakteru, tak i týkající se jejího hospodaření, na svých internetových stránkách (viz také Princip č. 3 a Princip č. 4). Tím je zabezpečeno, aby všechna klíčová rozhodnutí, stanoviska a obraz jejího hospodaření byly transparentně a volně dostupné jakémukoli uživateli.

Princip č. 8: Efektivní komunikace

Jedním z hlavních důvodů zřízení Rady je i posílení komunikace a informovanosti voličů. Rada by měla přispět k podávání nezkrácených údajů či sdělení a zmírnit asymetrický přístup k informacím. Výsledkem by mj. mělo být další zvýšení transparentnosti veřejných financí a nakládání s penězi daňových poplatníků, stejně jako posílení odpovědnosti za jednotlivá rozhodnutí.

Princip č. 9: Externí hodnocení vlastní činnosti

Účetní závěrka Rady bude každoročně standardně ověřována nezávislým auditorem. K externímu hodnocení činnosti Rady plynoucí z jejího mandátu bude sloužit nejenom diskuse na půdě Poslanecké sněmovny při projednávání zpráv Rady, ale i do jisté míry konkurenční akademické či jiné vědecko-výzkumné prostředí orientující oblast svého zájmu na veřejné finance. V neposlední řadě se očekává, že se Rada zapojí do sítě evropských nezávislých fiskálních institucí, čímž bude také moci přenést část know-how do domácího prostředí.

výhledu každé jednotky vládního sektoru. Součástí návrhu zákona o pravidlech rozpočtové odpovědnosti je rovněž každoročně aktualizovaná „Rozpočtová strategie sektoru veřejných institucí“ na následující 3 roky, která vychází z Konvergenčního programu ČR a doplňuje jej o další aspekty, jako jsou finanční vztahy státního rozpočtu k rozpočtům územních samosprávných celků a zdravotním pojišťovnám či odvození částek výdajů pro státní rozpočet a státní fondy dle výdajového pravidla.

Nad rámec směrnicí požadovaných informací jsou zveřejňovány údaje o aktuální podobě sektoru vládních institucí a tzv. veřejného sektoru.

7 Použitá literatura

- Aliyev, I., Bobková, B., Štokr, Z. (2013): Extended DSGE Model of the Czech Economy (HUBERT III). Praha, Ministerstvo financí ČR, 2013, Working Paper No. 2. [cit. 31.10.2014], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Odborne-vyzkumy_2014-03_Extended-DSGE-Model-of-the-CZ-economy.pdf>.
- Ambriško, R., Babecký, J., Valenta, V. (2011): A Tool for Assessing the Impact of Fiscal Measures on the Economy. Výzkumný projekt ČNB D2/10.
- Ambriško, R., Augusta, V., Hájková, D., Král, P., Netušilová, P., Říkovský, M., Soukup, P. (2012): Fiscal Discretion in the Czech Republic in 2001-2011: Has It Been Stabilizing? Research and Policy Note. Praha, Česká národní banka, [cit. 3.11.2015], <https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/en/research/research_publications/irpn/download/rpn_1_2012.pdf>.
- Barrel, R., Holland, D., Pain, N, Kovacs, M. A., Jakab, Z., Šmídková, K., Sepp, U. and Cufer, U. (2004): An Econometric Macro-model of Transition: Policy Choices in the Pre-Accession Period. Macroeconomics, Vol. 4, Issue 3. [cit. 3.11.2015], <<http://econwpa.repec.org/eps/mac/papers/0403/0403004.pdf>>.
- Batini, N., Eyraud, L., Forni, L., Weber, A. (2014): Fiscal Multipliers: Size, Determinants, and Use in Macroeconomic Projections. Washington, D.C., Mezinárodní měnový fond, Fiscal Affairs Department, září 2014, [cit. 3.11.2015], <<https://www.imf.org/external/pubs/ft/tnm/2014/tnm1404.pdf>>.
- De Castro, F., Kremer, J., Warmedinger, T. (2010): How to measure a fiscal stimulus. Madrid, Instituto de Estudios Fiscales. Madrid, květen 2010, [cit. 2.11.2015], <http://www.ief.es/documentos/recursos/publicaciones/revistas/presu_gasto_publico/59-06.pdf>.
- ČSÚ (2015a): Čtvrtletní národní účty. Praha, Český statistický úřad, 30.9.2015 [cit. 2.11.2015], <https://www.czso.cz/csu/czso/hdp_cr>.
- ČSÚ (2015b): Sektor vládních institucí, vládní deficit a dluh. Praha, Český statistický úřad, 30.10.2015 [cit. 2.11.2015], <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.indexnu_gov>.
- EK (2012): The 2012 Ageing Report: Economic and Budgetary Projections for the 27 EU Member States (2010-2060). Brusel, květen 2012, European Economy No. 2. [cit. 2.11.2015], <http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2012/pdf/ee-2012-2_en.pdf>.
- EK (2013): Vade mecum on the Stability and Growth Pact. Brusel, květen 2013, Evropská komise, DG ECFIN Occasional Papers No. 151. [cit. 2.11.2015], <http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/occasional_paper/2013/pdf/ocp151_en.pdf>.
- EK (2014): The 2015 Ageing Report: Underlying Assumptions and Projection Methodologies, European Economy 8. November 2014. Brusel. 448pp. ISBN 978-92-79-35351-2 (online), [cit. 3.11.2015], <http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2014/pdf/ee8_en.pdf>.
- EK (2015a): The 2015 Ageing Report: Economic and budgetary projections for the 28 EU Member States (2013-2060), European Economy 3. May 2015. Brusel. 424pp. ISBN 978-92-79-44746-4 (online), [cit. 3.11.2015], <http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2015/pdf/ee3_en.pdf>.
- EK (2015b): European Economic Forecast, Autumn 2015. Brusel, Evropská komise, Directorate-General for Economic and Financial Affairs, listopad 2015, European Economy, Institutional Paper 011 [cit. 5.11.2015], <ec.europa.eu/economy_finance/publications/eeip/pdf/ip011_en.pdf>.
- EK (2015c): Debt Sustainability Monitor, Spring 2015. Brusel, Evropská komise, Directorate-General for Economic and Financial Affairs.
- ECB (2010): Euro Area Fiscal Policies and the Crisis. Evropská centrální banka, duben 2010, Occasional Paper Series No. 109 [cit. 3.11.2015], <<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecbocp109.pdf>>.
- ECB (2015): Interest Rate Statistics. Evropská centrální banka, 11. listopadu 2015 [cit. 11.11.2015], <<http://www.ecb.europa.eu/stats/money/long/html/index.en.html>>.
- Eurostat (2015a): Eurostat Database. Lucemburk, Eurostat, listopad 2015 [cit. 5.11.2015], <<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>.

- Eurostat (2015b): Excessive Deficit Procedure Notification Tables. Lucemburk, Eurostat, říjen 2015 [cit. 2.11.2015], <<http://ec.europa.eu/eurostat/web/government-finance-statistics/excessive-deficit-procedure/edp-notification-tables>>.
- Heller, Peter S., Haas, Richard D., Mansur, Ahsan S. (1986): A Review of the Fiscal Impulse Measure. Washington, D.C., Mezinárodní měnový fond, květen 1986, Occasional Paper No. 44 [cit. 3.11.2015], <petersheller.com/documents/IMF_OP44.pdf>.
- Klyuev, V. and Snudden, S. (2011). Effects of Fiscal Consolidation in the Czech Republic. Mezinárodní měnový fond, březen 2011, Working Paper 11/65 [cit. 3.11.2015], <www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2011/wp1165.pdf>.
- Král, P., Říkovský, M. Hřebíček, H. (2005): Aktualizace propočtu fiskálního impulzu. Praha, Česká národní banka.
- Lang, L., Mareš, J. (2015): Cyklické očišťování salda vládního sektoru. Informační studie 1/2015. Praha, Ministerstvo financí ČR, srpen 2015 [cit. 2.11.2015], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Odborne-vyzkumy_2015-01_Cyklicke-ocistovani-salda-vladniho-sektoru.pdf>.
- Marval, J., Štork, Z. (2012): Czech Pension Projections – a 2012 Update. Informační studie 2/2012. Praha, Ministerstvo financí ČR, červen 2012 [cit. 2.11.2015], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Odborne-vyzkumy_2012-06_CZECH-PENSION-PROJECTIONS-A-2012-UPDATE.pdf>.
- Marval, J., Štork, Z. (2015): 2015 Pension Projections Update. Informační studie 2/2015. Praha, Ministerstvo financí ČR, září 2015, [cit. 2.11.2015], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Odborne-vyzkumy_Studie_2015-02_2015-Pension-Projections-Update.pdf>.
- MF ČR (2013a): Fiskální výhled ČR (listopad 2013). Praha, Ministerstvo financí ČR, listopad 2013, [cit. 2.11.2015], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Makro-fiskalni-vyhled_2013-Q4_Fiskalni-vyhled-CR-komplet-ke-stazeni-listopad-2013.pdf>.
- MF ČR (2013b): Metodická příručka Fiskálního výhledu ČR. Praha, Ministerstvo financí ČR, prosinec 2013 [cit. 11.11.2015], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Makro-fiskalni-vyhled_2013-Q4_Metodicka-prirucka-Fiskalni-vyhled-CR.pdf>.
- MF ČR (2014): Konvergenční program ČR. Praha, Ministerstvo financí ČR, duben 2014 [cit. 4.11.2015], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Konvergence-k-EU_2014_Konvergenčni-program-2014.pdf>.
- MF ČR (2015a): Fiskální výhled ČR (květen 2015). Praha, Ministerstvo financí ČR, květen 2015 [cit. 2.11.2015], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Makro-fiskalni-vyhled_2015-Q2_Fiskalni-vyhled-kveten-2015.pdf>.
- MF ČR (2015b): Konvergenční program ČR. Praha, Ministerstvo financí ČR, duben 2015 [cit. 4.11.2015], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Konvergence-k-EU_2015_Konvergenčni-program-2015.pdf>.
- MF ČR (2015c): Makroekonomická predikce ČR. Praha, Ministerstvo financí ČR, říjen 2015 [cit. 2.11.2015], <http://www.mfcr.cz/assets/cs/media/Makro-ekonomicka-predikce_2015-Q4_Makroekonomicka-predikce-komplet-ke-stazeni.pdf>.
- Nařízení Rady (ES) č. 1466/1997 ze dne 7. července 1997 o posílení dohledu nad stavy rozpočtů a nad hospodářskými politikami a o posílení koordinace hospodářských politik, ve znění pozdějších předpisů.
- Nařízení Rady (ES) č. 1055/2005 ze dne 27. června 2005, kterým se mění nařízení (ES) č. 1466/1997 o posílení dohledu nad stavy rozpočtů a nad hospodářskými politikami a o posílení koordinace hospodářských politik.
- Nařízení Rady (ES) č. 479/2009 ze dne 25. května 2009 o použití Protokolu o postupu při nadměrném schodku, připojeného ke Smlouvě o založení Evropského společenství.
- Návrh ústavního zákona o rozpočtové odpovědnosti. (sněmovní tisk č. 411).
- Návrh zákona o pravidlech rozpočtové odpovědnosti. (sněmovní tisk č. 412).
- Návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím právní úpravy rozpočtové odpovědnosti. (sněmovní tisk č. 413).
- Návrh zákona o dani z hazardních her (sněmovní tisk č. 579).
- Návrh zákona o státním rozpočtu na rok 2016 (sněmovní tisk č. 617).
- OECD (2014): Recommendation on Principles for Independent Fiscal Institutions. 13 February 2014, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. [cit. 4.11.2015], <<http://www.oecd.org/gov/budgeting/OECD-Recommendation-on-Principles-for-Independent-Fiscal-Institutions.pdf>>.

- Prušvic, D. (2008): Fiskální politika, fiskální pravidla a jejich postavení v systému národního hospodářství. 1. vyd. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2008, 129 s.
- Prušvic, D. (2010). Fiscal Stimuli and Fiscal Multipliers in Small Open Economies: The Case for the Czech Republic. Presented at the 40th Conference on Medium-Term Assessment, 23.–25. září, 2010, Lucemburk.
- Předpis č. 135/2010 Sb., náleží Ústavního soudu ze dne 23. března 2010 ve věci návrhu na zrušení § 15 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.
- Předpis č. 162/2014 Sb., náleží Ústavního soudu ze dne 10. července 2014 sp. zn. Pl. ÚS 31/13 ve věci návrhu na zrušení části § 35ba odst. 1 písm. a) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.
- Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 9. července 2015, sp. zn. 1 Afs 6/2013 – 184 ve věci žalobce: ŠKO-ENERGO, s. r. o., proti žalovanému: Odvolací finanční ředitelství o žalobě proti rozhodnutí Finančního ředitelství v Praze, se sídlem Žitná 12, Praha 2, ze dne 14. 11. 2011, č. j. 4278/11-1400-201897, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 20. 11. 2012, č. j. 46 Af 6/2012 – 43
- Sancak, C., Velloso, R., Xing, J. (2010): Tax Revenue Response to the Business Cycle. IMF, Washington, D.C., Working Paper No. 10/71, Březen 2010.
- Směrnice Rady EU č. 2011/85/EU ze dne 8. listopadu 2011 o požadavcích na rozpočtové rámce členských států.
- Turrini, A. (2008): Fiscal policy and the cycle in the Euro Area: The role of government revenue and expenditure. Brusel, Evropská komise, Directorate-General for Economic and Financial Affairs, květen 2008, European Economy, Economic papers 323 [cit. 3.11.2015], <http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication12600_en.pdf>.
- Usnesení Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR č. 556 z 23. schůze 10. prosince 2014 k návrhu střednědobých výdajových rámců na léta 2016 a 2017 /sněmovní tisk 332/.
- Usnesení vlády ČR ze dne 23. února 2015 č. 114 k návrhu ústavního zákona o rozpočtové odpovědnosti, k návrhu zákona o pravidlech rozpočtové odpovědnosti a k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím právní úpravy rozpočtové odpovědnosti.
- Usnesení vlády ČR ze dne 29. dubna 2015 č. 319 ke Konvergenčnímu programu České republiky (aktualizace duben 2015).
- Usnesení vlády ČR ze dne 23. září 2015 č. 748 k návrhu zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2016 a k návrhům střednědobého výhledu státního rozpočtu České republiky na léta 2017 a 2018 a střednědobých výdajových rámců na léta 2017 a 2018.
- Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 501/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.
- Zákon č. 201/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě.
- Zákon č. 196/2014 Sb., novela zákona o dani z přidané hodnoty.
- Zákon č. 262/2014 Sb., novela zákona o dani z přidané hodnoty a novela dalších souvisejících zákonů.
- Zákon č. 267/2014 Sb., novela zákona o daních z příjmů a novela dalších souvisejících zákonů.
- Zákon č. 345/2014 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2015.
- Zákon č. 163/2015 Sb., změna zákona o důchodovém pojištění.

A Tabulková příloha – metodika GFS 2001

Údaje za veřejné rozpočty v metodice GFS 2001 jsou konsolidovány na příslušné úrovni.

Tabulka A.1: Příjmy veřejných rozpočtů

(v mld. Kč)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Celkové příjmy	1478	1384	1423	1430	1498	1556	1591
Příjmy z provozní činnosti	1461	1355	1401	1418	1486	1545	1572
Daně	743	660	691	706	728	754	785
Daně z příjmů, zisku a kapitálových výnosů	331	255	261	257	271	271	289
Placené fyzickými osobami	143	128	131	134	137	142	148
Placené společnostmi a ostatními podniky	188	127	130	123	134	129	141
Daně z majetku	16	14	16	20	21	19	19
Daně ze zboží a služeb	396	391	413	428	436	464	476
Daň z přidané hodnoty ¹	249	248	264	269	273	302	317
Spotřební daně	133	131	138	147	147	143	141
Sociální příspěvky	548	510	517	533	541	545	563
Příspěvky na sociální zabezpečení	530	496	503	519	526	531	548
Příspěvky zaměstnanců	130	114	117	120	122	124	127
Příspěvky zaměstnavatelů	365	338	349	359	365	369	381
Příspěvky OSVČ nebo nezaměstnaných	33	39	35	37	37	36	39
Ostatní sociální příspěvky	18	14	14	14	14	15	15
Dotace	60	80	85	74	112	125	117
Od mezinárodních organizací	60	79	85	73	111	125	116
Běžné	27	33	36	40	41	61	57
Kapitálové	34	46	48	33	70	64	59
Ostatní příjmy	110	106	108	105	106	120	108
Příjmy z vlastnictví	34	34	35	30	29	32	30
Úroky	10	7	7	3	4	2	2
Dividendy	16	19	20	19	17	21	20
Prodej zboží a služeb	43	43	44	48	49	49	49
Prodej realizovaný na tržním principu	19	20	20	22	21	21	21
Správní poplatky	24	23	24	25	27	28	27
Pokuty, penále a propadnutí	4	5	5	4	4	5	5
Dobrovolné transfery jiné než dotace	12	15	16	13	13	14	14
Ostatní příjmy jinde nezařazené	17	9	8	11	11	20	9
Prodej nefinančních aktiv	17	29	22	12	12	12	18
Fixní aktiva	10	9	10	6	6	5	4
Nevyráběná aktiva	8	19	12	6	6	7	15

Pozn.: 1) Daň z přidané hodnoty je v souladu s metodikou GFS 2001 snížena o odvod do rozpočtu EU.

Zdroj: MF ČR.

Tabulka A.2: Příjmy veřejných rozpočtů (podíl na HDP)*(v % HDP)*

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Celkové příjmy	36,8	35,3	36,0	35,5	37,1	38,2	37,3
Příjmy z provozní činnosti	36,4	34,6	35,4	35,3	36,8	37,9	36,9
Daně	18,5	16,8	17,5	17,5	18,0	18,5	18,4
Daně z příjmů, zisku a kapitálových výnosů	8,2	6,5	6,6	6,4	6,7	6,7	6,8
Placené fyzickými osobami	3,6	3,3	3,3	3,3	3,4	3,5	3,5
Placené společnostmi a ostatními podniky	4,7	3,2	3,3	3,1	3,3	3,2	3,3
Daně z majetku	0,4	0,4	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5
Daně ze zboží a služeb	9,9	10,0	10,5	10,6	10,8	11,4	11,2
Daň z přidané hodnoty ¹	6,2	6,3	6,7	6,7	6,8	7,4	7,4
Spotřební daně	3,3	3,3	3,5	3,6	3,6	3,5	3,3
Sociální příspěvky	13,7	13,0	13,1	13,3	13,4	13,4	13,2
Příspěvky na sociální zabezpečení	13,2	12,6	12,7	12,9	13,0	13,0	12,9
Příspěvky zaměstnanců	3,2	2,9	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Příspěvky zaměstnavatelů	9,1	8,6	8,8	8,9	9,0	9,0	8,9
Příspěvky OSVČ nebo nezaměstnaných	0,8	1,0	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Ostatní sociální příspěvky	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3
Dotace	1,5	2,0	2,1	1,8	2,8	3,1	2,7
Od mezinárodních organizací	1,5	2,0	2,1	1,8	2,8	3,1	2,7
Běžné	0,7	0,8	0,9	1,0	1,0	1,5	1,3
Kapitálové	0,8	1,2	1,2	0,8	1,7	1,6	1,4
Ostatní příjmy	2,7	2,7	2,7	2,6	2,6	3,0	2,5
Příjmy z vlastnictví	0,9	0,9	0,9	0,7	0,7	0,8	0,7
Úroky	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0
Dividendy	0,4	0,5	0,5	0,5	0,4	0,5	0,5
Prodej zboží a služeb	1,1	1,1	1,1	1,2	1,2	1,2	1,2
Prodej realizovaný na tržním principu	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Správní poplatky	0,6	0,6	0,6	0,6	0,7	0,7	0,6
Pokuty, penále a propadnutí	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Dobrovolné transfery jiné než dotace	0,3	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3
Ostatní příjmy jinde nezařazené	0,4	0,2	0,2	0,3	0,3	0,5	0,2
Prodej nefinančních aktiv	0,4	0,7	0,5	0,3	0,3	0,3	0,4
Fixní aktiva	0,2	0,2	0,2	0,1	0,2	0,1	0,1
Nevyráběná aktiva	0,2	0,5	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3

Pozn.: 1) Daň z přidané hodnoty je v souladu s metodikou GFS 2001 snižena o odvod do rozpočtu EU.

Zdroj: MF ČR.

Tabulka A.3: Výdaje veřejných rozpočtů*(v mld. Kč)*

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Celkové výdaje	1 517	1 631	1 602	1 601	1 591	1 606	1 666
Výdaje na provozní činnost	1 421	1 513	1 495	1 508	1 506	1 525	1 565
Náhrady zaměstnancům	141	147	146	136	136	139	146
Mzdy a platy	106	111	111	103	103	105	110
Sociální příspěvky	35	35	35	33	34	35	36
Skutečné sociální příspěvky	35	35	35	33	34	34	36
Užití zboží a služeb	133	148	142	129	122	124	122
Úroky	45	50	42	48	45	54	50
Běžné transfery	273	302	300	308	314	319	341
Veřejným společnostem	206	206	205	205	207	212	219
Soukromým společnostem	66	96	95	103	107	107	122
Dotace	29	30	31	34	33	36	37
Mezinárodním organizacím	29	30	31	34	33	36	37
Běžné	29	30	31	34	33	36	37
Sociální dávky	618	664	671	687	704	713	728
Dávky sociálního zabezpečení	618	664	671	687	704	713	728
Ostatní výdaje	182	173	164	166	152	141	141
Ostatní výdaje jinde nezařazené	182	173	164	166	152	141	141
Ostatní běžné výdaje	31	32	34	31	35	35	37
Ostatní kapitálové výdaje	151	141	130	135	117	105	104
Nákup nefinančních aktiv	96	118	107	93	85	80	101
Fixní aktiva	93	116	105	92	83	79	99
Nevyráběná aktiva	3	2	2	1	2	2	2

Pozn.: Součástí položky Užití zboží a služeb jsou v metodice GFS 2001 i investiční výdaje na destruktivní vojenskou techniku.

Zdroj: MF ČR.

Tabulka A.4: Výdaje veřejných rozpočtů (podíl na HDP)*(v % HDP)*

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Celkové výdaje	37,8	41,6	40,5	39,8	39,4	39,4	39,1
Výdaje na provozní činnost	35,4	38,6	37,8	37,5	37,3	37,4	36,7
Náhrady zaměstnancům	3,5	3,7	3,7	3,4	3,4	3,4	3,4
Mzdy a platy	2,7	2,8	2,8	2,6	2,5	2,6	2,6
Sociální příspěvky	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8	0,9	0,9
Skutečné sociální příspěvky	0,9	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8
Užití zboží a služeb	3,3	3,8	3,6	3,2	3,0	3,0	2,9
Úroky	1,1	1,3	1,1	1,2	1,1	1,3	1,2
Běžné transfery	6,8	7,7	7,6	7,6	7,8	7,8	8,0
Veřejným společnostem	5,1	5,2	5,2	5,1	5,1	5,2	5,1
Soukromým společnostem	1,6	2,5	2,4	2,6	2,7	2,6	2,9
Dotace	0,7	0,8	0,8	0,9	0,8	0,9	0,9
Mezinárodním organizacím	0,7	0,8	0,8	0,9	0,8	0,9	0,9
Běžné	0,7	0,8	0,8	0,9	0,8	0,9	0,9
Sociální dávky	15,4	16,9	17,0	17,1	17,4	17,5	17,1
Dávky sociálního zabezpečení	15,4	16,9	17,0	17,1	17,4	17,5	17,1
Ostatní výdaje	4,5	4,4	4,1	4,1	3,8	3,5	3,3
Ostatní výdaje jinde nezařazené	4,5	4,4	4,1	4,1	3,8	3,5	3,3
Ostatní běžné výdaje	0,8	0,8	0,9	0,8	0,9	0,9	0,9
Ostatní kapitálové výdaje	3,8	3,6	3,3	3,4	2,9	2,6	2,4
Nákup nefinančních aktiv	2,4	3,0	2,7	2,3	2,1	2,0	2,4
Fixní aktiva	2,3	3,0	2,7	2,3	2,1	1,9	2,3
Nevyráběná aktiva	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0

Pozn.: Součástí položky Užití zboží a služeb jsou v metodice GFS 2001 i investiční výdaje na destruktivní vojenskou techniku.

Zdroj: MF ČR.

Tabulka A.5: Saldo veřejných rozpočtů*(v mld. Kč, v % HDP)*

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>mld. Kč</i>							
Saldo	-39	-248	-180	-171	-93	-50	-75
Čistý peněžní tok z provozní činnosti	40	-158	-94	-90	-21	19	7
Saldo primární bilance	6	-198	-137	-124	-48	4	-25
<i>% HDP</i>							
Saldo	-1,0	-6,3	-4,5	-4,3	-2,3	-1,2	-1,8
Čistý peněžní tok z provozní činnosti	1,0	-4,0	-2,4	-2,2	-0,5	0,5	0,2
Saldo primární bilance	0,1	-5,0	-3,5	-3,1	-1,2	0,1	-0,6

Zdroj: MF ČR.

Tabulka A.6: Struktura salda veřejných rozpočtů*(v mld. Kč)*

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Státní rozpočet ¹	-78	-221	-176	-157	-85	-69	-92
Mimorozpočtové fondy celkem	12	5	3	-8	-3	2	2
Veřejné zdravotní pojištění	11	-6	-7	-5	-6	-1	2
Územní samosprávné celky	16	-25	0	-1	1	19	12
Saldo	-39	-248	-180	-171	-93	-50	-75

Pozn.: 1) Včetně operací Národního fondu a bývalého Fondu národního majetku a čistého dopadu vyloučení převodů z/do rezervních fondů.

Zdroj: MF ČR.

Tabulka A.7: Zdroje a užití veřejných rozpočtů*(v mld. Kč)*

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Peněžní toky z provozní činnosti:							
Příjmy z provozní činnosti	1 461	1 355	1 401	1 418	1 486	1 545	1 572
Daně	743	660	691	706	728	754	785
Sociální příspěvky	548	510	517	533	541	545	563
Dotace	60	80	85	74	112	125	117
Ostatní příjmy	110	106	108	105	106	120	108
Výdaje na provozní činnost	1 421	1 513	1 495	1 508	1 506	1 525	1 565
Náhrady zaměstnancům	141	147	146	136	136	139	146
Užití zboží a služeb	133	148	142	129	122	124	122
Úroky	45	50	42	48	45	54	50
Běžné transfery	273	302	300	308	314	319	341
Dotace	29	30	31	34	33	36	37
Sociální dávky	618	664	671	687	704	713	728
Ostatní výdaje	182	173	164	166	152	141	141
Čistý peněžní tok z provozní činnosti	40	-158	-94	-90	-21	19	7
Peněžní toky z investic do nefinančních aktiv:							
Nákupy nefinančních aktiv	96	118	107	93	85	80	101
Fixní aktiva	93	116	105	92	83	79	99
Strategické zásoby	0	0	0	0	0	0	0
Cennosti	0	0	0	0	0	0	0
Nevyráběná aktiva	3	2	2	1	2	2	2
Prodeje nefinančních aktiv	17	29	22	12	12	12	18
Fixní aktiva	10	9	10	6	6	5	4
Strategické zásoby	0	0	0	0	0	0	0
Cennosti	0	0	0	0	0	0	0
Nevyráběná aktiva	8	19	12	6	6	7	15
Čistý peněžní tok z investic do nefinančních aktiv	79	90	86	82	72	69	82
Peněžní přebytek / schodek	-39	-248	-180	-171	-93	-50	-75

Zdroj: MF ČR.

Tabulka A.8: Dluh veřejných rozpočtů*(v mld. Kč, v % HDP)*

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>mld. Kč</i>							
Hrubý konsolidovaný dluh veřejných rozpočtů	1 071	1 258	1 426	1 565	1 761	1 779	1 761
Státní dluh konsolidovaný	980	1 160	1 324	1 461	1 649	1 665	1 648
Dluh mimorozpočtových fondů	1	1	3	2	1	0	0
Dluh veřejného zdravotního pojištění	0	0	0	0	0	2	1
Dluh územně samosprávných celků	95	100	102	105	115	120	117
<i>% HDP</i>							
Hrubý konsolidovaný dluh veřejných rozpočtů	26,7	32,1	36,1	38,9	43,6	43,6	41,3
Státní dluh konsolidovaný	24,4	29,6	33,5	36,3	40,8	40,8	38,7
Dluh mimorozpočtových fondů	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Dluh veřejného zdravotního pojištění	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dluh územně samosprávných celků	2,4	2,5	2,6	2,6	2,8	2,9	2,7

Zdroj: MF ČR.

B Tabulková příloha – metodika ESA 2010

Údaje za sektor vládních institucí v metodice ESA 2010 jsou konsolidovány na příslušné úrovni.

Tabulka B.1: Příjmy sektoru vládních institucí

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>mld. Kč</i>										
Celkové příjmy	1261	1352	1504	1528	1494	1524	1616	1637	1686	1730
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	275	295	330	306	271	262	275	275	286	308
Sociální příspěvky ¹⁾	482	525	577	599	560	578	593	600	607	629
Daně z výroby a dovozu ²⁾	351	361	404	416	424	441	480	501	521	510
Kapitálové daně ³⁾	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Důchody z vlastnictví	23	28	30	35	37	37	35	35	38	37
Úroky	13	13	16	13	11	10	10	11	10	9
Ostatní důchody z vlastnictví	10	15	14	22	26	26	25	25	28	28
Prodeje ⁴⁾	93	96	111	119	122	117	145	147	148	151
Ostatní běžné transfery a dotace	26	26	23	22	27	33	35	39	44	42
Investiční dotace	5	14	15	27	50	53	50	35	36	49
Ostatní kapitálové transfery	5	5	13	3	3	4	4	4	5	4
<i>růst v %</i>										
Celkové příjmy	4,6	7,2	11,3	1,6	-2,2	2,0	6,0	1,3	3,0	2,6
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	2,8	7,4	11,9	-7,4	-11,4	-3,4	5,0	0,0	4,2	7,6
Sociální příspěvky ¹⁾	6,5	8,8	9,9	3,9	-6,6	3,2	2,5	1,3	1,1	3,6
Daně z výroby a dovozu ²⁾	5,4	2,9	12,0	3,0	1,9	3,9	9,1	4,3	4,0	-2,1
Kapitálové daně ³⁾	18,5	9,2	-42,4	-44,8	-8,2	-3,4	0,9	0,9	-33,3	-93,5
Důchody z vlastnictví	-6,3	23,5	7,2	15,7	4,7	1,0	-5,3	0,7	7,0	-2,5
Úroky	-6,9	1,7	19,1	-20,3	-14,0	-3,7	-4,6	6,4	-5,7	-8,7
Ostatní důchody z vlastnictví	-5,5	53,1	-3,5	55,7	15,4	2,9	-5,6	-1,5	12,5	-0,2
Prodeje ⁴⁾	4,1	3,5	15,1	7,8	2,0	-4,0	23,7	1,5	1,0	1,8
Ostatní běžné transfery a dotace	-7,5	-2,0	-8,4	-7,4	26,0	20,7	7,2	10,6	13,5	-4,5
Investiční dotace	62,8	187,1	1,0	86,1	84,7	4,9	-6,0	-29,0	1,5	36,3
Ostatní kapitálové transfery	-21,8	2,3	147,1	-77,8	14,6	24,7	-8,6	8,9	18,6	-10,5
<i>% HDP</i>										
Celkové příjmy	38,7	38,5	39,3	38,1	38,1	38,6	40,2	40,5	41,3	40,6
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	8,4	8,4	8,6	7,6	6,9	6,6	6,8	6,8	7,0	7,2
Sociální příspěvky ¹⁾	14,8	15,0	15,1	14,9	14,3	14,6	14,7	14,9	14,9	14,8
Daně z výroby a dovozu ²⁾	10,8	10,3	10,6	10,4	10,8	11,1	11,9	12,4	12,8	12,0
Kapitálové daně ³⁾	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Důchody z vlastnictví	0,7	0,8	0,8	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Úroky	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,2	0,3	0,2	0,2
Ostatní důchody z vlastnictví	0,3	0,4	0,4	0,6	0,7	0,7	0,6	0,6	0,7	0,6
Prodeje ⁴⁾	2,9	2,7	2,9	3,0	3,1	3,0	3,6	3,6	3,6	3,5
Ostatní běžné transfery a dotace	0,8	0,7	0,6	0,5	0,7	0,8	0,9	1,0	1,1	1,0
Investiční dotace	0,2	0,4	0,4	0,7	1,3	1,3	1,2	0,9	0,9	1,1
Ostatní kapitálové transfery	0,2	0,2	0,3	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1

Pozn.: 1) Povinné i dobrovolné platby zaměstnavatelů (ve prospěch svých zaměstnanců), zaměstnanců, osob samostatně výdělečně činných a samoplátců orgánům sociálního zabezpečení a zdravotním pojišťovnám.

2) Povinné platby, které výrobní jednotky musí platit státu a které se týkají výrobní činnosti či dovozu a/nebo použití výrobních faktorů (např. daň z přidané hodnoty, spotřební daně aj.).

3) Nepravidelné platby ve prospěch vládních institucí z hodnoty majetku, aktiv nebo čistého jmění jednotky (např. daň darovací, dědická).

4) Jedná se o součet tržní produkce, produkce pro vlastní konečné užití a plateb za ostatní netržní služby sektoru vládních institucí.

Zdroj: ČSÚ (2015b).

Tabulka B.2: Daňové příjmy sektoru vládních institucí

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>mld. Kč</i>										
Daně a příspěvky celkem	1109	1182	1312	1322	1255	1281	1348	1377	1414	1447
Běžné daně z důchodů a jiné	275	295	330	306	271	262	275	275	286	308
jednotlivců nebo domácností	137	138	156	141	136	131	143	144	151	161
společností	135	154	171	162	132	127	129	127	133	144
z výher z loterií nebo sázek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ostatní běžné daně	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Příspěvky na sociální zabezpečení	482	525	577	599	560	578	593	600	607	629
Skutečné příspěvky zaměstnavatelů	309	332	364	380	350	368	378	383	387	401
Imputované příspěvky zaměstnavatelů	0	0	0	0	1	1	1	1	1	1
Skutečné příspěvky domácností	173	192	213	219	209	209	214	217	218	227
Doplňkové příspěvky domácností	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Daně z výroby a dovozu	351	361	404	416	424	441	480	501	521	510
Daně z produktů ¹⁾	337	346	389	401	409	421	457	479	501	489
daň z přidané hodnoty	215	214	232	260	259	263	277	286	304	319
spotřební daně	113	123	145	128	140	148	171	176	179	151
ostatní daně z produktů ²⁾	9	10	12	12	10	10	10	17	19	19
Jiné daně z výroby ³⁾	14	15	16	16	15	19	24	22	20	21
Kapitálové daně	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>růst v %</i>										
Daně a příspěvky celkem	5,2	6,6	11,0	0,8	-5,0	2,0	5,3	2,1	2,7	2,3
Běžné daně z důchodů a jiné	2,8	7,4	11,9	-7,4	-11,4	-3,4	5,0	0,0	4,2	7,6
jednotlivců nebo domácností	0,5	1,0	12,7	-9,7	-3,8	-3,1	8,7	1,0	4,5	6,9
společností	4,9	13,9	11,4	-5,4	-18,3	-3,7	1,3	-1,2	4,0	8,5
z výher z loterií nebo sázek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ostatní běžné daně	15,6	4,7	4,5	0,1	4,1	1,0	-3,6	7,0	-2,9	0,7
Příspěvky na sociální zabezpečení	6,5	8,8	9,9	3,9	-6,6	3,2	2,5	1,3	1,1	3,6
Skutečné příspěvky zaměstnavatelů	6,5	7,7	9,4	4,5	-7,9	5,1	2,7	1,4	1,3	3,4
Imputované příspěvky zaměstnavatelů	-1,5	2,0	-26,2	-4,7	190,5	-27,5	56,2	-5,3	4,4	-21,3
Skutečné příspěvky domácností	6,4	10,9	10,7	2,9	-4,6	0,3	2,2	1,2	0,7	4,1
Doplňkové příspěvky domácností	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Daně z výroby a dovozu	5,4	2,9	12,0	3,0	1,9	3,9	9,1	4,3	4,0	-2,1
Daně z produktů ¹⁾	6,1	2,9	12,2	3,1	2,0	3,0	8,5	4,8	4,7	-2,3
daň z přidané hodnoty	5,1	-0,6	8,7	12,1	-0,7	1,9	5,0	3,5	6,2	5,2
spotřební daně	11,1	8,9	17,9	-11,1	9,1	5,6	15,4	2,9	1,6	-15,4
ostatní daně z produktů ²⁾	-20,6	11,7	17,7	-0,4	-14,6	-4,3	-1,3	75,9	10,5	-0,2
Jiné daně z výroby ³⁾	-9,3	3,4	6,0	0,1	-2,5	26,8	21,5	-5,0	-10,2	2,8
Kapitálové daně	18,5	9,2	-42,4	-44,8	-8,2	-3,4	0,9	0,9	-33,3	-93,5

Pozn.: 1) Daně placené z jednotky vyrobeného nebo do transakce vstupujícího výrobku nebo služby.

2) Jedná se například o dovozní cla, poplatky z dovážených zemědělských produktů, daně z finančních a kapitálových transakcí, poplatky ze zábavních činností, daně z loterií, her a sázek a jiné.

3) Daně požadované od podniků z důvodu jejich zapojení do výrobní činnosti, nezávisle na množství a hodnotě jimi vyrobeného nebo prodaného zboží nebo služeb (např. daň z nemovitostí, resp. daň z nemovitých věcí od roku 2014, silniční daň, poplatky za vypouštění odpadních vod do vod povrchových).

Zdroj: ČSÚ (2015b).

Tabulka B.3: Daňové příjmy sektoru vládních institucí (podíl na HDP)

(v % HDP)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Daně celkem a sociální příspěvky celkem	34,0	33,7	34,2	32,9	32,0	32,4	33,5	34,1	34,7	34,0
Běžné daně z důchodů a jiné	8,4	8,4	8,6	7,6	6,9	6,6	6,8	6,8	7,0	7,2
jednotlivců nebo domácností	4,2	3,9	4,1	3,5	3,5	3,3	3,5	3,6	3,7	3,8
společností	4,1	4,4	4,5	4,0	3,4	3,2	3,2	3,2	3,3	3,4
z výher z loterií nebo sázek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ostatní běžné daně	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Příspěvky na sociální zabezpečení	14,8	15,0	15,1	14,9	14,3	14,6	14,7	14,9	14,9	14,8
Skutečné příspěvky zaměstnavatelů	9,5	9,5	9,5	9,5	8,9	9,3	9,4	9,5	9,5	9,4
Imputované příspěvky zaměstnavatelů	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Skutečné příspěvky domácností	5,3	5,5	5,5	5,4	5,3	5,3	5,3	5,4	5,4	5,3
Doplňkové příspěvky domácností	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Daně z výroby a dovozu	10,8	10,3	10,6	10,4	10,8	11,1	11,9	12,4	12,8	12,0
Daně z produktů ¹⁾	10,3	9,9	10,1	10,0	10,4	10,7	11,4	11,8	12,3	11,5
daň z přidané hodnoty	6,6	6,1	6,1	6,5	6,6	6,7	6,9	7,1	7,5	7,5
spotřební daně	3,5	3,5	3,8	3,2	3,6	3,7	4,2	4,3	4,4	3,5
ostatní daně z produktů ²⁾	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2	0,4	0,5	0,4
Jiné daně z výroby ³⁾	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,5	0,6	0,6	0,5	0,5
Kapitálové daně	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Pozn.: 1) Daně placené z jednotky vyrobeného nebo do transakce vstupujícího výrobku nebo služby.

2) Jedná se například o dovozní cla, poplatky z dovážených zemědělských produktů, daně z finančních a kapitálových transakcí, poplatky ze zábavních činností, daně z loterií, her a sázek a jiné.

3) Daně požadované od podniků z důvodu jejich zapojení do výrobní činnosti, nezávisle na množství a hodnotě jimi vyrobeného nebo prodaného zboží nebo služeb (např. daň z nemovitostí, resp. daň z nemovitých věcí od roku 2014, silniční daň, poplatky za vypouštění odpadních vod do vod povrchových).

Zdroj: ČSÚ (2015b).

Tabulka B.4: Příjmy subsektoru ústředních vládních institucí

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>mld. Kč</i>										
Celkové příjmy	867	925	1033	1042	1001	1029	1158	1171	1193	1213
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	183	197	221	203	180	174	183	183	186	200
Sociální příspěvky	319	343	376	392	352	365	374	378	379	391
Daně z výroby a dovozu	280	291	328	329	337	350	386	405	419	403
Kapitálové daně	1	1	0	0	0	0	0	0	0	-
Důchod z vlastnictví	16	21	22	26	29	30	28	27	30	29
Prodeje	41	44	53	56	56	59	74	75	74	77
Ostatní příjmy	26	28	31	35	49	51	112	103	105	112
<i>růst v %</i>										
Celkové příjmy	1,8	6,7	11,7	0,9	-3,9	2,7	12,5	1,2	1,9	1,7
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	-4,5	7,7	12,2	-8,2	-11,6	-3,0	5,0	0,0	1,4	7,8
Sociální příspěvky	6,2	7,5	9,8	4,3	-10,4	3,7	2,7	0,9	0,4	3,2
Daně z výroby a dovozu	1,0	3,7	12,9	0,4	2,4	3,9	10,3	4,9	3,4	-3,7
Kapitálové daně	18,8	10,0	-42,6	-45,7	-10,4	-2,7	-2,3	3,8	-33,5	-
Důchod z vlastnictví	-2,9	30,8	6,1	15,9	10,4	4,1	-6,4	-3,2	11,5	-3,3
Prodeje	6,3	5,6	21,3	5,6	-0,8	5,5	25,7	1,4	-1,1	4,4
Ostatní příjmy	3,9	8,0	10,4	11,1	39,2	5,0	119,9	-8,0	1,8	6,4

Zdroj: ČSÚ (2015b).

Tabulka B.5: Příjmy subsektoru místních vládních institucí

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>mld. Kč</i>										
Celkové příjmy	352	376	410	416	433	431	483	455	478	505
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	92	98	109	103	91	87	92	92	101	108
Sociální příspěvky	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0
Daně z výroby a dovozu	71	71	77	87	87	90	94	96	102	107
Kapitálové daně	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Důchod z vlastnictví	7	7	7	8	7	7	7	8	8	8
Prodeje	51	52	58	63	66	58	71	72	74	74
Ostatní příjmy	132	148	160	155	181	188	219	187	192	209
<i>růst v %</i>										
Celkové příjmy	1,1	6,7	9,2	1,3	4,0	-0,5	12,2	-5,8	4,9	5,8
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	21,2	6,6	11,3	-5,8	-11,0	-4,2	4,9	0,0	9,8	7,2
Sociální příspěvky	21,7	61,6	-43,2	-79,1	2428,6	-20,6	76,5	17,5	-0,3	-20,0
Daně z výroby a dovozu	27,5	-0,2	8,3	13,8	0,0	3,7	4,4	1,9	6,5	4,2
Kapitálové daně	0,0	-55,6	0,0	50,0	83,3	-18,2	77,8	-37,5	-30,0	42,9
Důchod z vlastnictví	-14,4	4,7	6,1	6,4	-9,5	-4,5	1,0	16,5	-4,5	0,8
Prodeje	2,4	1,8	10,0	9,8	4,4	-12,0	21,7	1,7	3,2	-0,7
Ostatní příjmy	-17,4	12,4	8,0	-3,1	16,5	3,8	16,6	-14,6	2,8	8,7

Zdroj: ČSÚ (2015b).

Tabulka B.6: Příjmy subsektoru fondů sociálního zabezpečení

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>mld. Kč</i>										
Celkové příjmy	170	185	203	211	211	216	221	225	230	239
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sociální příspěvky	163	182	200	207	208	213	218	222	227	237
Daně z výroby a dovozu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kapitálové daně	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Důchod z vlastnictví	0	0	1	1	1	1	0	1	0	0
Prodeje	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ostatní příjmy	6	2	2	2	2	2	3	2	2	3
<i>růst v %</i>										
Celkové příjmy	6,7	9,0	10,1	3,6	0,2	2,1	2,4	1,8	2,2	4,3
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sociální příspěvky	7,1	11,4	10,0	3,2	0,4	2,6	2,2	2,0	2,2	4,3
Daně z výroby a dovozu	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kapitálové daně	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Důchod z vlastnictví	22,1	30,0	75,3	111,3	-23,9	-46,2	-17,7	9,7	-47,2	-9,3
Prodeje	6,4	-2,7	-4,1	-14,4	-2,5	-1,7	20,2	-16,1	3,5	-5,9
Ostatní příjmy	-4,1	-59,8	3,2	3,5	-5,0	-14,5	29,2	-19,3	8,1	11,2

Zdroj: ČSÚ (2015b).

Tabulka B.7: Výdaje sektoru vládních institucí

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>mln. Kč</i>										
Výdaje celkem	1362	1431	1531	1613	1711	1699	1727	1797	1737	1813
Náhrady zaměstnancům	238	253	269	280	293	286	347	357	364	376
Mezispotřeba	189	205	212	222	230	227	276	254	265	269
Sociální dávky jiné než naturální ¹⁾	374	407	456	475	509	517	527	533	545	556
Naturální sociální dávky	170	174	187	199	219	222	124	130	133	140
Důchody z vlastnictví	35	36	41	40	49	53	53	59	55	57
Úroky	35	36	41	40	49	53	53	58	55	56
Ostatní důchody z vlastnictví	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Dotace	55	61	62	64	76	79	91	91	96	99
Tvorba hrubého fixního kapitálu	161	171	175	199	218	187	180	169	152	177
Kapitálové transfery ²⁾	89	68	70	60	56	56	45	121	39	60
Investiční dotace ³⁾	36	38	37	36	34	33	32	31	21	18
Ostatní kapitálové transfery	53	30	33	24	22	23	13	89	18	42
Ostatní výdaje	50	56	58	73	61	72	83	84	88	79
Výdaje na konečnou spotřebu	665	700	732	766	812	810	805	796	818	842
Kolektivní spotřeba ⁴⁾	335	357	370	388	404	402	379	367	380	388
Individuální spotřeba	329	342	362	378	408	408	426	429	438	454
<i>růst v %</i>										
Výdaje celkem	5,7	5,0	7,0	5,3	6,1	-0,7	1,6	4,1	-3,4	4,4
Náhrady zaměstnancům	7,1	6,1	6,4	4,1	4,7	-2,5	21,5	2,7	2,0	3,5
Mezispotřeba	2,8	8,0	3,7	4,8	3,6	-1,5	21,6	-7,8	4,1	1,7
Sociální dávky jiné než naturální ¹⁾	4,2	8,7	12,1	4,1	7,1	1,7	1,9	1,2	2,1	2,0
Naturální sociální dávky	4,0	2,1	7,8	6,1	10,3	1,5	-44,2	4,7	2,6	4,8
Důchody z vlastnictví	7,4	3,4	13,0	-2,2	21,3	7,7	1,5	9,9	-5,8	2,5
Úroky	7,4	3,4	13,0	-2,3	21,3	7,8	0,8	9,1	-4,9	2,0
Ostatní důchody z vlastnictví	-3,8	41,2	9,7	26,6	11,0	-45,9	570,0	117,2	-69,4	119,1
Dotace	-7,3	11,6	1,6	2,8	18,9	3,7	15,3	0,0	5,1	3,9
Tvorba hrubého fixního kapitálu	12,5	6,1	2,4	13,9	9,2	-14,0	-3,7	-6,4	-10,1	16,8
Kapitálové transfery ²⁾	6,8	-23,5	2,8	-14,2	-6,5	-0,7	-19,6	169,9	-67,5	53,2
Investiční dotace ³⁾	-3,5	7,4	-3,4	-2,0	-5,7	-3,8	-2,7	-1,8	-32,2	-15,0
Ostatní kapitálové transfery	14,9	-44,1	10,8	-27,9	-7,6	4,0	-44,0	598,3	-79,8	133,6
Výdaje na konečnou spotřebu	4,8	5,3	4,6	4,6	6,0	-0,3	-0,5	-1,1	2,7	2,9
Kolektivní spotřeba ⁴⁾	8,8	6,6	3,4	5,0	4,1	-0,5	-5,7	-3,1	3,5	2,0
Individuální spotřeba	1,0	4,0	5,7	4,3	8,0	0,0	4,5	0,6	2,0	3,8

Pozn.: 1) Sociální dávky, které mají sloužit domácnostem k pokrytí nákladů či ztrát plynoucích z existence nebo vzniku určitých rizik nebo potřeb. Jedná se především o dávky vyplacené v případě stáří, invalidity, nemoci, mateřství, nezaměstnanosti, pracovního úrazu, nemoci z povolání, náhlé sociální potřeby apod.

2) Transakce rozdělování kapitálu, které neovlivňují velikost běžného důchodu příjemce ani plátce takové transakce, ale velikost jejich čistého jmění. Mohou probíhat v peněžní i naturální formě.

3) Kapitálové transfery v peněžní i naturální podobě, které vládní instituce poskytují k celkovému nebo částečnému financování tvorby hrubého fixního kapitálu.

4) Hodnota kolektivních služeb poskytovaných celé společnosti nebo jejím specifickým skupinám, tj. výdaje na veřejné služby, obranu, bezpečnost, justici, ochranu zdraví, životní prostředí, vědu a výzkum, rozvoj infrastruktury a hospodářství.

Zdroj: ČSÚ (2015b), MF ČR.

Tabulka B.8: Výdaje sektoru vládních institucí (podíl na HDP)*(v % HDP)*

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Výdaje celkem	41,8	40,8	40,0	40,2	43,6	43,0	42,9	44,5	42,6	42,6
Náhrady zaměstnancům	7,3	7,2	7,0	7,0	7,5	7,2	8,6	8,8	8,9	8,8
Mezispotřeba	5,8	5,8	5,5	5,5	5,9	5,7	6,9	6,3	6,5	6,3
Sociální dávky jiné než naturální	11,5	11,6	11,9	11,8	13,0	13,1	13,1	13,2	13,4	13,0
Naturální sociální dávky	5,2	4,9	4,9	4,9	5,6	5,6	3,1	3,2	3,3	3,3
Důchody z vlastnictví	1,1	1,0	1,1	1,0	1,2	1,3	1,3	1,5	1,4	1,3
Úroky	1,1	1,0	1,1	1,0	1,2	1,3	1,3	1,4	1,3	1,3
Ostatní důchody z vlastnictví	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Dotace	1,7	1,8	1,6	1,6	1,9	2,0	2,3	2,3	2,3	2,3
Tvorba hrubého fixního kapitálu	4,9	4,9	4,6	5,0	5,5	4,7	4,5	4,2	3,7	4,2
Kapitálové transfery	2,7	1,9	1,8	1,5	1,4	1,4	1,1	3,0	1,0	1,4
Investiční dotace	1,1	1,1	1,0	0,9	0,9	0,8	0,8	0,8	0,5	0,4
Ostatní kapitálové transfery	1,6	0,9	0,9	0,6	0,6	0,6	0,3	2,2	0,4	1,0
Ostatní výdaje	1,5	1,6	1,5	1,8	1,5	1,8	2,1	2,1	2,2	1,8
Výdaje na konečnou spotřebu	20,4	20,0	19,1	19,1	20,7	20,5	20,0	19,7	20,1	19,8
Kolektivní spotřeba	10,3	10,2	9,6	9,7	10,3	10,2	9,4	9,1	9,3	9,1
Individuální spotřeba	10,1	9,8	9,4	9,4	10,4	10,3	10,6	10,6	10,7	10,7

Zdroj: ČSÚ (2015b), MF ČR.

Tabulka B.9: Výdaje subsektoru ústředních vládních institucí

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>mln. Kč</i>										
Výdaje celkem	967	1006	1088	1132	1185	1179	1250	1322	1257	1301
Náhrady zaměstnancům	121	128	137	143	150	147	170	176	180	187
Mezispotřeba	91	98	104	106	109	106	134	118	123	127
Sociální dávky jiné než naturální	363	394	437	453	485	491	501	530	540	552
Naturální sociální dávky	3	3	2	2	3	4	5	9	12	14
Úroky	33	34	39	37	46	51	52	56	54	55
Dotace	26	30	31	32	38	35	54	53	57	59
Tvorba hrubého fixního kapitálu	103	98	106	116	117	98	87	88	75	80
Kapitálové transfery	85	65	65	58	60	57	53	119	36	56
Ostatní výdaje	142	155	167	186	178	191	194	174	179	172
<i>růst v %</i>										
Výdaje celkem	4,2	4,1	8,2	4,0	4,7	-0,5	6,0	5,8	-4,9	3,5
Náhrady zaměstnancům	9,1	6,1	6,7	4,2	5,0	-2,3	15,9	3,7	2,4	3,7
Mezispotřeba	3,7	7,3	6,7	1,5	2,6	-2,5	26,2	-11,7	4,4	2,8
Sociální dávky jiné než naturální	4,4	8,7	10,8	3,7	7,0	1,4	2,0	5,6	2,0	2,1
Naturální sociální dávky	-22,8	-7,2	-23,9	-18,2	36,6	53,3	20,0	83,4	37,2	15,4
Úroky	10,7	3,0	12,7	-3,6	24,8	10,0	1,0	8,9	-4,2	1,9
Dotace	-22,2	17,5	3,4	1,1	20,7	-7,6	51,9	-0,5	6,9	2,8
Tvorba hrubého fixního kapitálu	30,4	-4,9	8,3	9,8	1,2	-16,8	-10,6	0,4	-14,3	6,0
Kapitálové transfery	-0,3	-22,8	-0,2	-11,6	3,8	-5,7	-6,0	123,5	-69,4	55,0
Ostatní výdaje	-5,1	9,0	7,9	11,0	-4,3	7,3	1,9	-10,6	2,9	-3,7

Zdroj: ČSÚ (2015b).

Tabulka B.10: Výdaje subsektoru místních vládních institucí

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>mld. Kč</i>										
Výdaje celkem	354	385	397	421	454	446	494	457	465	498
Náhrady zaměstnancům	114	121	129	133	139	135	173	177	180	186
Mezispotřeba	96	105	106	114	119	118	140	134	139	140
Sociální dávky jiné než naturální	12	13	20	22	24	26	26	4	4	4
Naturální sociální dávky	3	3	3	3	3	2	3	0	-	-
Úroky	2	2	3	3	2	2	2	2	1	1
Dotace	29	31	31	33	38	44	38	38	39	41
Tvorba hrubého fixního kapitálu	58	73	69	83	99	89	92	81	77	97
Kapitálové transfery	28	26	28	20	16	17	7	11	10	12
Ostatní výdaje	12	11	10	10	13	13	14	12	15	16
<i>růst v %</i>										
Výdaje celkem	0,3	9,0	3,2	5,9	8,0	-1,8	10,7	-7,5	1,8	6,9
Náhrady zaměstnancům	5,1	6,1	6,1	3,8	4,3	-2,7	28,2	1,9	1,7	3,4
Mezispotřeba	1,9	9,1	0,7	7,6	4,1	-0,9	18,7	-4,3	4,3	0,7
Sociální dávky jiné než naturální	0,0	7,5	53,6	13,2	9,4	7,5	-1,3	-85,2	17,8	-11,1
Naturální sociální dávky	2,4	8,9	19,0	-11,3	0,2	-16,4	11,1	-99,0	-	-
Úroky	-26,5	8,2	15,8	17,7	-21,8	-33,2	-3,3	16,6	-23,3	2,3
Dotace	11,6	6,3	-0,1	4,4	17,1	14,9	-14,2	0,6	2,6	5,4
Tvorba hrubého fixního kapitálu	-9,6	26,5	-5,3	19,8	20,2	-10,6	4,1	-12,7	-5,1	27,0
Kapitálové transfery	-14,2	-5,8	5,0	-27,5	-17,9	6,1	-59,2	55,8	-11,2	25,1
Ostatní výdaje	19,8	-7,2	-9,5	1,9	32,4	0,9	5,6	-16,5	31,3	1,3

Zdroj: ČSÚ (2015b).

Tabulka B.11: Výdaje subsektoru fondů sociálního zabezpečení

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>mld. Kč</i>										
Výdaje celkem	170	173	187	201	222	224	228	232	229	242
Náhrady zaměstnancům	3	3	3	4	4	4	4	4	4	4
Mezispotřeba	2	2	2	2	3	3	3	3	2	2
Sociální dávky jiné než naturální	0	0	-	0	0	0	0	0	0	0
Naturální sociální dávky	164	168	181	194	213	216	116	121	121	125
Úroky	0	-	0	0	0	-	0	-	-	-
Dotace	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tvorba hrubého fixního kapitálu	1	0	0	1	1	1	1	1	0	1
Kapitálové transfery	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-
Ostatní výdaje	0	0	0	0	0	0	104	104	102	110
<i>růst v %</i>										
Výdaje celkem	5,0	1,9	8,3	7,1	10,5	1,2	1,5	1,7	-1,3	5,9
Náhrady zaměstnancům	5,7	5,3	6,5	12,0	9,6	-0,2	-2,3	-3,0	-0,6	2,5
Mezispotřeba	8,0	-13,3	10,5	22,2	26,1	10,0	-21,5	1,3	-15,8	-1,5
Sociální dávky jiné než naturální	-	100,0	-	-	600,0	0,0	-28,6	-20,0	12,5	-22,2
Naturální sociální dávky	4,8	2,2	8,3	6,8	10,2	1,1	-46,1	3,8	0,0	3,7
Úroky	-66,7	-	-	-50,0	0,0	-	-	-	-	-
Dotace	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tvorba hrubého fixního kapitálu	19,1	-41,7	-0,4	64,4	48,4	-15,7	-14,1	-23,7	-59,6	119,0
Kapitálové transfery	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ostatní výdaje	571,4	27,7	23,9	-15,5	7,7	14,0	22402,2	-0,3	-2,1	8,5

Zdroj: ČSÚ (2015b).

Tabulka B.12: Saldo sektoru vládních institucí podle subsektorů

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>mld. Kč</i>										
Sektor vládních institucí	-101	-79	-27	-85	-216	-175	-110	-160	-51	-83
Ústřední vládní instituce	-100	-81	-56	-90	-184	-150	-92	-151	-64	-88
Místní vládní instituce	-1	-9	13	-5	-22	-16	-11	-2	12	8
Fondy sociálního zabezpečení	0	12	16	10	-11	-9	-7	-7	1	-3
<i>% HDP</i>										
Sektor vládních institucí	-3,1	-2,3	-0,7	-2,1	-5,5	-4,4	-2,7	-4,0	-1,3	-1,9
Ústřední vládní instituce	-3,1	-2,3	-1,4	-2,2	-4,7	-3,8	-2,3	-3,7	-1,6	-2,1
Místní vládní instituce	0,0	-0,3	0,3	-0,1	-0,6	-0,4	-0,3	-0,1	0,3	0,2
Fondy sociálního zabezpečení	0,0	0,3	0,4	0,2	-0,3	-0,2	-0,2	-0,2	0,0	-0,1

Zdroj: ČSÚ (2015b).

Tabulka B.13: Dluh sektoru vládních institucí podle finančních instrumentů

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
<i>mld. Kč</i>										
Dluh sektoru vládních institucí	913	979	1066	1151	1336	1509	1606	1806	1842	1821
Oběživo a vklady	4	3	5	6	5	6	3	8	7	10
Cenné papíry jiné než účasti	723	816	908	990	1155	1322	1408	1604	1641	1624
Půjčky	186	160	152	155	176	181	195	194	194	187
Dluh ústředních vládních institucí	841	898	981	1063	1241	1413	1506	1698	1736	1715
Oběživo a vklady	4	3	5	6	5	6	3	8	7	10
Cenné papíry jiné než účasti	698	791	883	966	1139	1307	1394	1592	1629	1614
Půjčky	139	104	93	92	98	100	109	98	100	91
Dluh místních vládních institucí	78	86	88	91	97	98	103	113	116	117
Oběživo a vklady	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cenné papíry jiné než účasti	26	25	26	26	17	17	15	15	16	13
Půjčky	53	61	62	65	80	81	88	97	100	103
Dluh fondů sociálního zabezpečení	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1
Oběživo a vklady	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cenné papíry jiné než účasti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Půjčky	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1
<i>růst v %</i>										
Dluh sektoru vládních institucí	4,9	7,2	8,9	8,0	16,1	12,9	6,5	12,4	2,0	-1,1
Oběživo a vklady	-41,5	-18,9	59,6	7,8	-17,4	27,0	-44,3	153,8	-18,7	45,7
Cenné papíry jiné než účasti	11,1	12,8	11,4	9,1	16,6	14,4	6,5	13,9	2,3	-1,0
Půjčky	-12,5	-13,8	-5,1	1,7	13,7	2,8	7,9	-0,7	0,5	-3,9
Dluh ústředních vládních institucí	4,3	6,8	9,3	8,3	16,8	13,8	6,6	12,8	2,2	-1,2
Oběživo a vklady	-41,5	-18,9	59,6	7,8	-17,4	27,0	-43,6	151,8	-18,4	45,3
Cenné papíry jiné než účasti	11,2	13,3	11,7	9,4	18,0	14,7	6,7	14,2	2,3	-0,9
Půjčky	-19,3	-25,2	-10,5	-1,5	6,4	2,9	8,1	-9,8	2,0	-9,2
Dluh místních vládních institucí	10,7	10,3	1,9	3,2	6,6	1,4	5,3	9,2	3,2	0,4
Oběživo a vklady	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cenné papíry jiné než účasti	7,8	-1,1	1,8	-0,4	-33,3	-0,6	-11,5	2,4	5,0	-17,1
Půjčky	12,2	15,9	1,9	4,8	22,3	1,9	8,8	10,4	2,9	3,2
Dluh fondů sociálního zabezpečení	17,5	-30,5	-69,1	62,7	-44,8	-26,4	415,4	-9,0	928,4	-37,2
Oběživo a vklady	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cenné papíry jiné než účasti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Půjčky	17,5	-30,5	-69,1	62,7	-44,8	-26,4	415,4	-9,0	928,4	-37,2

Pozn.: Dluh sektoru vládních institucí je definován následujícími finančními instrumenty: oběživo a depozita, emitované cenné papíry jiné než účasti s vyloučením finančních derivátů a úvěry (půjčky). Vládní dluh je vyjádřen v nominální hodnotě, která je považována za ekvivalent jmenovité hodnoty (face value). Vládní dluh je konsolidován, tzn. dluh v držení jiných subjektů v subsektoru, resp. sektoru vládních institucí, je vyloučen.

Zdroj: ČSÚ (2015b).

Tabulka B.14: Dluh sektoru vládních institucí podle finančních instrumentů (podíl na HDP)*(v % HDP)*

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Dluh sektoru vládních institucí	28,0	27,9	27,8	28,7	34,1	38,2	39,9	44,7	45,2	42,7
Oběživo a vklady	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2
Cenné papíry jiné než účasti	22,2	23,3	23,7	24,7	29,5	33,4	35,0	39,7	40,2	38,1
Půjčky	5,7	4,6	4,0	3,8	4,5	4,6	4,8	4,8	4,8	4,4
Dluh ústředních vládních institucí	25,8	25,6	25,6	26,5	31,7	35,7	37,4	42,0	42,6	40,3
Oběživo a vklady	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,2	0,2	0,2
Cenné papíry jiné než účasti	21,4	22,5	23,0	24,1	29,0	33,0	34,7	39,4	39,9	37,9
Půjčky	4,3	3,0	2,4	2,3	2,5	2,5	2,7	2,4	2,5	2,1
Dluh místních vládních institucí	2,4	2,5	2,3	2,3	2,5	2,5	2,6	2,8	2,9	2,7
Oběživo a vklady	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cenné papíry jiné než účasti	0,8	0,7	0,7	0,6	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,3
Půjčky	1,6	1,7	1,6	1,6	2,0	2,1	2,2	2,4	2,5	2,4
Dluh fondů sociálního zabezpečení	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Oběživo a vklady	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cenné papíry jiné než účasti	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Půjčky	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Pozn.: Dluh sektoru vládních institucí je definován následujícími finančními instrumenty: oběživo a depozita, emitované cenné papíry jiné než účasti s vyloučením finančních derivátů a úvěry (půjčky). Vládní dluh je vyjádřen v nominální hodnotě, která je považována za ekvivalent jmenovité hodnoty (face value). Vládní dluh je konsolidován, tzn. dluh v držení jiných subjektů v subsektoru, resp. sektoru vládních institucí, je vyloučen.

Zdroj: ČSÚ (2015b).

Tabulka B.15: Saldo a dluh sektoru vládních institucí zemí EU (2011–2015)
(v % HDP)

	Saldo					Dluh				
	2011	2012	2013	2014	2015	2011	2012	2013	2014	2015
EU28^{1,2}	-4,5	-4,2	-3,3	-2,9	-2,3	81,4	85,2	87,1	88,0	87,1
EA19³	-4,2	-3,7	-3,0	-2,6	-1,9	86,7	91,3	93,4	94,5	93,4
Belgie	-4,1	-4,1	-2,9	-3,1	-2,7	102,2	104,1	105,1	106,7	107,2
Bulharsko	-2,0	-0,6	-0,8	-5,8	-2,8	15,3	17,6	18,0	27,0	27,6
Česká republika	-2,7	-4,0	-1,3	-1,9	-1,9	39,9	44,7	45,2	42,7	40,9
Dánsko	-2,1	-3,6	-1,3	1,5	-3,3	46,4	45,6	45,0	45,1	39,8
Estonsko	1,2	-0,3	-0,1	0,7	-0,4	5,9	9,5	9,9	10,4	10,0
Finsko	-1,0	-2,1	-2,5	-3,3	-3,4	48,5	52,9	55,6	59,3	62,6
Francie	-5,1	-4,8	-4,1	-3,9	-3,8	85,2	89,6	92,3	95,6	96,3
Chorvatsko	-7,8	-5,3	-5,4	-5,6	-4,8	63,7	69,2	80,8	85,1	89,2
Irsko	-12,5	-8,0	-5,7	-3,9	-2,1	109,3	120,2	120,0	107,5	96,7
Itálie	-3,5	-3,0	-2,9	-3,0	-2,6	116,4	123,2	128,8	132,3	132,8
Kypr	-5,7	-5,8	-4,9	-8,9	-1,3	65,8	79,3	102,5	108,2	106,3
Litva	-8,9	-3,1	-2,6	-0,7	-1,1	37,2	39,8	38,8	40,7	45,3
Lotyšsko	-3,4	-0,8	-0,9	-1,5	-1,5	42,8	41,4	39,1	40,6	37,5
Lucembursko	0,5	0,2	0,7	1,4	0,1	19,2	22,1	23,4	23,0	22,3
Maďarsko	-5,5	-2,3	-2,5	-2,5	-2,4	80,8	78,3	76,8	76,2	76,1
Malta	-2,6	-3,6	-2,6	-2,1	-1,6	69,8	67,6	69,6	68,3	66,6
Německo	-1,0	-0,1	-0,1	0,3	0,9	78,4	79,7	77,4	74,9	71,4
Nizozemsko	-4,3	-3,9	-2,4	-2,4	-2,2	61,7	66,4	67,9	68,2	67,2
Polsko	-4,9	-3,7	-4,0	-3,3	-2,8	54,4	54,0	55,9	50,4	51,0
Portugalsko	-7,4	-5,7	-4,8	-7,2	-2,7	111,4	126,2	129,0	130,2	125,2
Rakousko	-2,6	-2,2	-1,3	-2,7	-1,9	82,2	81,6	80,8	84,2	86,5
Rumunsko	-5,4	-3,2	-2,2	-1,4	-1,5	34,2	37,4	38,0	39,9	40,3
Řecko	-10,2	-8,8	-12,4	-3,6	-0,3	172,0	159,4	177,0	178,6	182,4
Slovensko	-4,1	-4,2	-2,6	-2,8	-2,7	43,3	51,9	54,6	53,5	52,9
Slovinsko	-6,6	-4,1	-15,0	-5,0	-2,9	46,4	53,7	70,8	80,8	84,0
Španělsko	-9,5	-10,4	-6,9	-5,9	-4,4	69,5	85,4	93,7	99,3	99,7
Švédsko	-0,1	-0,9	-1,4	-1,7	-0,9	36,9	37,2	39,8	44,9	43,8
Spojené království²	-7,7	-7,5	-5,9	-5,1	-4,0	82,6	84,7	86,6	87,3	87,6

Pozn.: 1) Jde o nekonsolidovaný dluh.
2) U Spojeného království jde o data za finanční rok (1. duben roku t až 31. březen roku t+1), která jsou směrodatná pro postup při nadměrném schodku. Tato data jsou pak i součástí agregátu za EU28.
3) 19 současných zemí eurozóny – Belgie, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko.
Zdroj: Eurostat (2015b).

Tabulka B.16: Transakce sektoru vládních institucí zemí EU (2014)
(v % HDP)

	Příjmy	Výdaje	Náhrady zaměstnan.	Peněžité sociální dávky	Kolektivní spotřeba	Individuální spotřeba	Investice ¹	Úroky placené
EU28	45,2	48,2	10,3	16,5	7,8	13,1	2,9	2,5
EA19 ²	46,8	49,4	10,3	17,4	7,9	13,2	2,7	2,7
Belgie	52,0	55,1	12,7	17,3	8,8	15,7	2,4	3,1
Bulharsko	36,3	42,1	9,5	12,2	8,1	8,4	5,2	0,9
Česká republika	40,6	42,6	8,8	13,0	9,1	10,7	4,2	1,3
Dánsko	58,4	56,9	16,8	17,8	7,7	18,9	3,9	1,5
Estonsko	38,7	38,0	10,8	10,6	8,8	10,4	5,0	0,1
Finsko	54,9	58,3	14,2	19,6	8,2	16,6	4,1	1,2
Francie	53,6	57,5	13,0	20,2	8,6	15,6	3,7	2,2
Chorvatsko	42,6	48,2	11,8	14,4	10,0	10,1	3,7	3,5
Irsko	34,4	38,2	9,8	12,1	5,2	12,0	2,0	4,0
Itálie	48,2	51,2	10,2	20,3	8,1	11,4	2,2	4,6
Kypr	40,4	49,3	13,2	14,8	9,2	6,8	1,8	2,9
Litva	34,1	34,8	9,5	10,7	7,6	9,3	3,5	1,6
Lotyšsko	35,6	37,1	9,5	10,2	9,4	8,1	4,4	1,4
Lucembursko	43,8	42,4	8,9	15,7	6,6	10,5	3,5	0,4
Maďarsko	47,4	49,9	10,4	14,0	10,2	10,0	5,5	4,0
Malta	41,9	44,0	13,3	12,1	9,1	11,2	3,8	2,9
Německo	44,6	44,3	7,7	15,5	6,8	12,6	2,2	1,8
Nizozemsko	43,9	46,2	9,2	11,7	8,6	17,3	3,5	1,4
Polsko	38,8	42,1	10,4	14,3	8,5	9,8	4,5	1,9
Portugalsko	44,5	51,7	11,8	17,7	8,6	10,0	2,0	4,9
Rakousko	50,0	52,7	10,6	19,4	7,4	12,4	3,0	2,5
Rumunsko	33,5	34,9	7,6	10,5	7,4	6,5	4,3	1,7
Řecko	46,4	49,9	12,1	19,4	10,9	9,0	3,9	3,9
Slovensko	38,9	41,6	8,7	13,9	8,3	10,6	3,6	1,9
Slovinsko	44,8	49,8	11,4	16,5	7,8	11,3	5,2	3,2
Španělsko	38,6	44,5	11,0	16,4	8,4	11,0	2,1	3,4
Švédsko	50,1	51,8	12,6	13,9	7,4	18,9	4,5	0,7
Spojené království	38,2	43,9	9,5	14,1	7,3	12,4	2,7	2,7

Pozn.: 1) Tvorba hrubého fixního kapitálu.
2) 19 současných zemí eurozóny – Belgie, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Malta, Německo, Nizozemsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko.
Zdroj: Eurostat (2015a).

C Seznamy tematických kapitol a boxů předchozích Fiskálních výhledů ČR

Seznam tematických kapitol Fiskálních výhledů ČR

Publikováno	Téma kapitoly
Říjen 2010	Vybrané principy partnerství veřejného a soukromého sektoru a jeho dopady na hospodaření vládního sektoru
Listopad 2011	Příčiny evropské dluhové krize a její důsledky pro české veřejné finance
Listopad 2012	Zavedení dobrovolného fondového penzijního pilíře a jeho dopady na dlouhodobou udržitelnost veřejných financí
Listopad 2013	Postupy při nadměrném schodku v zemích Evropské unie
Listopad 2014	Dlouhodobé projekce penzijního systému
Listopad 2015	Fiskální impuls Reforma fiskálního rámce v ČR

Seznam tematických boxů Fiskálních výhledů ČR

Publikováno	Téma boxu
Říjen 2010	Box 1: Metodika (přechod z GFS 1986 na GFS 2001) Box 2: Opatření ke snížení schodků hospodaření sektoru vlády v metodice ESA 95, vztaženo k střednědobému výhledu z roku 2009 Box 3: Návrh důchodové reformy
Květen 2011	Box 1: Rozhodnutí Ústavního soudu ČR a veřejné finance
Listopad 2011	Box 1: Vybrané změny v metodických přístupech statistiky vládního sektoru Box 2: Vypořádání majetkových vztahů státu a církví
Květen 2012	Box 1: Úrazové pojištění – současný stav věci Box 2: Pakt stability a růstu versus Smlouva o stabilitě, koordinaci a správě v HMU
Listopad 2012	Box 1: Čerpání prostředků z EU a dopady na saldo veřejných financí Box 2: Evropský systém obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů
Květen 2013	Box 1: Satelitní účet veřejného sektoru Box 2: Sedmé rozšíření Evropské unie – Chorvatsko
Listopad 2013	Box 1: Investice vládního sektoru v letech 2009–2012 Box 2: Fondy Evropské unie a jejich čerpání Box 3: Povodně v roce 2013
Květen 2014	Box 1: Čerpání prostředků ze strukturálních fondů EU za programové období 2007–2013 Box 2: Finanční prostředky z fondů EU z programového období 2014–2020
Listopad 2014	Box 1: Základní změny ve statistice sektoru vládních institucí v souvislosti s přechodem na metodiku ESA 2010 Box 2: Změny ve statistice sektoru vládních institucí v systému národních účtů Box 3: Plánovaná opatření v boji proti daňovým únikům Box 4: Vliv nových odhadů elasticit cyklicky citlivých příjmů a výdajů na cyklickou složku salda
Květen 2015	Box 1: Rozšíření sektoru vládních institucí
Listopad 2015	Box 1: Rozšíření sektoru vládních institucí Box 2: Růst české ekonomiky a vývoj daňových příjmů v roce 2015 Box 3: Technika výdajového pravidla

Ministerstvo financí České republiky
Odbor Finanční politika
Letenská 15
118 10 Praha 1

<http://www.mfcr.cz>

